

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

Στρατηγική σύμπραξη Ελλάδας-Ινδίας: παρούσα
κατάσταση, μελλοντικές προοπτικές.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Greece-India Strategic Partnership:

Present Status, Future Prospects.

DISSERTATION

Στέφανος Σαλαγιάννης

Αθήνα, 2024

Τριμελής Επιτροπή

Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς (Επιβλέπων)

Κωνσταντίνος Υφαντής, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Γεώργιος Ευαγγελόπουλος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Στέφανος Σαλαγιάννης, 2024

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά την σύζυγο μου Δήμητρα που διαχρονικά υπομένει τις απαιτήσεις του επαγγέλματος μου και την απουσία μου. Ευχαριστώ επίσης τον καθηγητή κ. Κολιόπουλο για την πολύτιμη καθοδήγηση και βοήθειά του κατά την συγγραφή της παρούσας εργασίας.

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάση επιστημονικής παράφρασης.

Αθήνα, 2024

Στέφανος Σαλαγιάννης

Συντομογραφίες

- ΑΠΕ: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
- ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
- AI: Artificial Intelligence
- ASEAN: Ένωση Εθνών της Νοτιοανατολικής Ασίας
- BRI: Belt and Road Initiative
- BRICS: Informal intergovernmental coalition established by non-Western Countries
(Brazil-Russia-India-China-South Africa)
- Brexit: Έξοδος της Μ. Βρετανίας από την ΕΕ
- ΓΕΑ: Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας
- C-UAV: Combat -Unmanned Aerial Vehicle
- CPEC: Οικονομικός Διάδρομος Κίνας - Πακιστάν
- ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση
- ΕΛΒΟ: Ελληνική Βιομηχανία Όπλων
- ΕΟΤ: Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
- G20: Group of Twenty (G20) international economy forum of both developing and developed countries
- ΗΑΕ: Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα
- ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
- ICCR: Indian Council for Cultural Relations
- IoT: Internet of Things
- IMEC: Οικονομικός Διάδρομος Ινδίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης
- NATO: North Atlantic Treaty Organization
- ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
- ΟΤΜ: Outbound Travel Market
- ΠΟΕ: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
- R&D: Research and Development
- SAARC: Ένωση Περιφερειακής Συνεργασίας της Νότιας Ασίας
- TN: Τεχνητή Νοημοσύνη

ΥΠΕΞ: Υπουργός Εξωτερικών

UNCLOS: Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας

UPI: Unified Payment Interface

VAR: Virtual Augmented Reality

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<i>Ευχαριστίες</i>	3
<i>Συνομογραφίες</i>	5
<i>Εικόνες - Γραφήματα</i>	10
<i>Περίληψη</i>	11
<i>Abstract</i>	13
<i>Εισαγωγή</i>	15
<i>Κεφάλαιο πρώτο: Ιστορικό Πλαίσιο</i>	18
<i>Ιστορική Αναδρομή στις Σχέσεις Μεταξύ των Δυο Χωρών</i>	18
<i>Αλληλεπίδραση</i>	20
<i>Κεφάλαιο δεύτερο: Γεωστρατηγική Ανάλυση</i>	24
<i>Γεωστρατηγική Σημασία Ινδίας – Ελλάδα</i>	24
<i>Προκλήσεις ασφαλείας και ευκαιρίες συνεργασίας</i>	27
<i>Το Σύγχρονο Γεωπολιτικό Περιβάλλον</i>	28
<i>Η Ινδία ως αυτόνομος δρών σε ένα πολύπλοκα εξελισσόμενο περιβάλλον</i>	29
<i>Η Ελλάδα στο σταυροδρόμι της Ευρώπης, Ευρασίας, Μέσης Ανατολής και ΝΑ Ασίας</i>	35
<i>Κοινές Απειλές</i>	37
<i>Σύμπραξη Τουρκίας – Πακιστάν – Αζερμπαϊτζάν</i>	37
<i>Σημασία στρατιωτικής συνεργασίας των δύο χωρών</i>	39
<i>Κεφάλαιο τρίτο: Η Ινδία υπό το πρίσμα της θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων και της Στρατηγικής</i>	41
<i>Ρεαλισμός και ισορροπία ισχύος</i>	41
<i>Η στρατηγική της «αλυσίδας μαργαριταριών» και η γεωπολιτική απάντηση της Ινδίας</i>	42
<i>Οικονομικός και στρατιωτικός ανταγωνισμός</i>	42
<i>Στρατηγικά μέτρα και προσεγγίσεις πολιτικής</i>	43
<i>Επιπτώσεις στην περιφερειακή γεωπολιτική και τις ανησυχίες για την κυριαρχία</i>	44
<i>Στρατηγικές απαντήσεις στην περικύκλωση της Κίνας</i>	44
<i>Εξισορρόπηση της αυξανόμενης επιρροής της Κίνας</i>	45
<i>Αγκαλιάζοντας την οικονομική αλληλεξάρτηση και την πολυμέρεια</i>	46
<i>Κονστρουκτιβισμός της Ινδίας και κανονιστική επιρροή</i>	47
<i>Στρατιωτικός εκσυγχρονισμός και ασφάλεια στον κυβερνοχώρο</i>	48
<i>Κυριαρχία και περιφερειακή ασφάλεια</i>	49
<i>Υψηλή Στρατηγική και Στόχοι Ασφάλειας της Ινδίας</i>	49
<i>Στρατιωτική στρατηγική και αμυντική στάση</i>	50

Διπλωματικοί ελιγμοί και περιφερειακές συμμαχίες.....	50
Οικονομικά αντίμετρα και τεχνολογική κυριαρχία.	51
Ήπια ισχύς και πολιτιστική διπλωματία.....	51
Στρατηγική προσαρμογή και μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα.....	51
Κεφάλαιο τέταρτο : Στρατηγική εταιρική σχέση Ινδίας-Ελλάδας.....	53
Ευκαιρίες και Προκλήσεις	53
Στρατηγικές ευκαιρίες: Οικονομικός Διάδρομος Ινδίας-Μέσης Ανατολής Ανατολής-Ευρώπης (IMEC).....	53
Στρατιωτική και αμυντική συνεργασία.	54
Οικονομική και πολιτιστική διπλωματία.	55
Προκλήσεις και παράγοντες κινδύνου.	56
Στρατηγική Συνεργασία	56
Αμυντική Συνεργασία.....	57
Άμυνα/Ασφάλεια/Διπλωματία.	60
Τουρκία και BRICS.	60
Στρατιωτική τεχνολογία και βιομηχανία.....	62
Προοπτικές	63
Η Ελλάδα και η Ινδία: Εταίροι για την πράσινη ενεργειακή μετάβαση.....	65
Πολύπλευρη συνεργασία.....	67
Η Ινδία ως αναδυόμενη αγορά: Ευκαιρίες και προκλήσεις για την Ελλάδα.	68
Η άνοδος της αγοραστικής δύναμης στην Ινδία και οι προοπτικές για ελληνικά τρόφιμα.	69
Δυναμική επιστροφή της Ελλάδας στην ινδική αγορά τουρισμού.	70
Συμπεράσματα	73
Προσέγγιση Ελλάδας - Ινδίας	74
Η αναβάθμιση των Ελληνο-Ινδικών σχέσεων: Οφέλη και προοπτικές.....	74
Η "Στρατηγική Συνεργασία" Ελλάδας-Ινδίας: Οφέλη για την Ινδία.....	76
Επίλογος	78
Πηγές – Βιβλιογραφία.....	79
Παράρτημα «Α».....	86
Η αντιμετώπιση απειλών από UAV στην Ινδία	86
Παράρτημα «Β»	91
Ανάπτυξη της δυναμικής της Ινδίας στην Τεχνητή Νοημοσύνη.....	91
Παράρτημα «Γ»	99
Στοιχεία για το διμερές εμπόριο Ελλάδας – Ινδίας	99
Εμπορικές Σχέσεις Ελλάδας - Ινδίας: Στατιστικά Στοιχεία και Ανάλυση.	100
Παράρτημα «Δ».....	103

Το έργο του μεγάλου οικονομικού διαδρόμου Ινδίας – Μέσης Ανατολής - Ευρώπης	103
Παράρτημα «Ε»	108
Η «Τετράδα» και η αποστολή της	108
Παράρτημα «ΣΤ»	109
Οι σχέσεις Ινδίας – Πακιστάν με φόντο το Κασμίρ	109

Εικόνες - Γραφήματα

Εικόνα Α1. Σύγχρονο Πεδίο Επιχειρήσεων με C-UAV.....	89
Εικόνα Β1. Εφαρμογή της TN ανά τομείς στην Ινδία.	91
Εικόνα Β2. Αριθμός των παραπομπών μελετών για την TN προερχόμενα από Ινδία για το διάστημα μεταξύ 2010-2016	92
Εικόνα Β3. Δυναμικό ώθησης ανάπτυξης στην Ινδία με την βοήθεια της TN έως το 2035	94
Εικόνα Γ1. Στοιχεία Εμπορικής Σχέσης Ελλάδας Ινδίας για το 2021.....	100
Εικόνα Γ2. Στοιχεία Εξαγωγών από Ινδία προς Ελλάδα για το 2021.....	101
Εικόνα Γ3. Στοιχεία Εξαγωγών από Ελλάδα προς Ινδία για το 2021.....	102
Εικόνα Δ1. Οικονομικός Διάδρομος Ινδία – Μέση Ανατολή – Ευρώπη	103
Εικόνα Ε1. Η «Τετράδα» - Μια συμμαχία στον Ινδό – Ειρηνικό.....	108
Εικόνα ΣΤ1. Κασμίρ και Γραμμή Ελέγχου με το Πακιστάν (LOC).....	110

Περίληψη

Η παρούσα ατομική διατριβή επικεντρώνεται στην εξέταση της στρατηγικής σύμπραξης Ελλάδας-Ινδίας, αναλύοντας την παρούσα κατάσταση και τις μελλοντικές προοπτικές. Οι δύο χώρες, παρά τη γεωγραφική απόσταση, διατηρούν στενούς δεσμούς φιλίας και αμοιβαίας συνεργασίας, με πολυεπίπεδες, αρμονικές και εγκάρδιες σχέσεις. Η σύμπραξη αυτή ενισχύεται από την κοινή ιστορία και πολιτισμό, με αλληλεπιδράσεις που χρονολογούνται από την εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Η ιστορική αναδρομή στις σχέσεις των δύο χωρών αποκαλύπτει μια πλούσια αλληλεπίδραση σε φιλοσοφία, θρησκεία, τέχνη, γλώσσα και πολιτική, με σημαντικές επιρροές και ανταλλαγές που διαμόρφωσαν τις σύγχρονες σχέσεις. Η σύμπραξη Ελλάδας-Ινδίας εξετάζεται ως κρίσιμος παράγοντας για την παγκόσμια γεωπολιτική και οικονομική σκηνή, με τις δύο χώρες να συνεργάζονται στενά για την επίτευξη κοινών στόχων και την αντιμετώπιση προκλήσεων.

Βασική υπόθεση της εργασίας είναι ότι η στρατηγική σύμπραξη Ελλάδας-Ινδίας παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες για την ενίσχυση της ασφάλειας και σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή, ενώ παράλληλα προσφέρει ευκαιρίες για την προώθηση της πολιτικής, οικονομικής και πολιτιστικής συνεργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η εργασία επιδιώκει να αναλύσει την ιστορική διασύνδεση Ελλάδας-Ινδίας, να εξετάσει τους τομείς συνεργασίας και τις μελλοντικές προοπτικές, να αξιολογήσει τη γεωπολιτική σημασία της σύμπραξης και να συμβάλει στην κατανόηση της επίδρασης της σύμπραξης στην ευρύτερη περιοχή και τον κόσμο.

Η στρατηγική προσέγγιση μεταξύ των δύο χωρών μπορεί να έχει θετικές επιδράσεις σε πολλούς τομείς, με εστίαση στην γεωπολιτική και τις ευκαιρίες στρατιωτικής συνεργασίας, καθώς και στην διπλωματική συνεργασία, την εμβάθυνση των εμπορικών σχέσεων και την πολιτισμική ανταλλαγή.

Στην εργασία αναλύονται οι παράγοντες που επηρεάζουν τη σύμπραξη και οι προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν, με έμφαση στην ενίσχυση της συνεργασίας σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η έρευνα, η τεχνολογία και η αειφόρος ανάπτυξη.

Επιπλέον, εξετάζεται η γεωπολιτική διάσταση, οι δυνατότητες σύμπραξης και οι μελλοντικές προοπτικές που δύναται να δημιουργηθούν.

Η μεθοδολογία που υιοθετήθηκε στηρίζεται σε βιβλιογραφική έρευνα, ανάλυση διεθνών σχέσεων και αξιολόγηση γεωπολιτικών εξελίξεων. Τα κύρια συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η εργασία είναι τα ακόλουθα:

α) Η Ελλάδα και η Ινδία μοιράζονται βαθιά ιστορική σύνδεση και κοινά συμφέροντα.

β) Η στρατηγική σύμπραξη προσφέρει δυνατότητες συνεργασίας σε διάφορους τομείς, όπως η άμυνα και ασφάλεια, το εμπόριο, η εκπαίδευση και έρευνα, η τεχνολογία και η αειφόρος ανάπτυξη.

γ) Η γεωπολιτική σημασία της σύμπραξης είναι σημαντική, λαμβάνοντας υπόψη την αντιμετώπιση περιφερειακών απειλών και την προώθηση της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας.

δ) Η σύμπραξη Ελλάδας-Ινδίας δύναται να επηρεάσει θετικά την παγκόσμια γεωπολιτική και οικονομική σκηνή. Υπάρχουν ωστόσο σημαντικές προκλήσεις οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν και θέματα τα οποία πρέπει να προσεχθούν.

Συνολικά, η εργασία υποστηρίζει ότι η στρατηγική σύμπραξη Ελλάδας-Ινδίας αποτελεί μια σημαντική εξέλιξη με πολλαπλές δυνατότητες. Η ενίσχυση της συνεργασίας σε διάφορους τομείς δύναται να ενισχύσει σημαντικά τη θέση της Ελλάδας αλλά και να συμβάλει στην προώθηση της ασφάλειας, της σταθερότητας και της ευημερίας στην ευρύτερη περιοχή.

Greece-India Strategic Partnership:
Present status, future prospects.

Stefanos Salagiannis

Abstract

This individual thesis focuses on the examination of the strategic partnership between Greece and India, analyzing the current situation and prospects. The two countries, despite their geographical distance, maintain close ties of friendship and cooperation, with multilayered, harmonious and cordial relations. This partnership is reinforced by their shared history and culture, with interactions dating back to the time of Alexander the Great.

A historical review of relations between the two countries reveals a rich interaction in philosophy, religion, art, language and politics, with significant influences and exchanges that have shaped modern relations. The Greece-India partnership is examined as a critical factor on the global geopolitical and economic stage, with the two countries working closely together to achieve common goals and address challenges.

The main hypothesis of the paper is that the Greece-India strategic partnership presents significant potential for enhancing security and stability in the wider region, while offering opportunities to promote political, economic and cultural cooperation. In this context, the present approach seeks to analyze the historical Greece-India nexus, examine areas of cooperation and future prospects, assess the geopolitical significance of the partnership, and contribute to an understanding of the partnership's impact on the wider region and the world.

The strategic rapprochement between the two countries can have positive effects in many areas, focusing on geopolitics and military cooperation opportunities, as well as diplomatic cooperation, deepening trade relations and cultural exchange.

The paper analyses the factors affecting the partnership and the challenges that need to be addressed, with a focus on strengthening cooperation in areas such as education, research, technology and sustainable development. In addition, the

geopolitical dimension, the potential for partnership and the future prospects that can be created are examined.

The methodology adopted is based on a literature survey, an analysis of international relations and an assessment of geopolitical developments. The main conclusions of the paper are as follows:

α) Greece and India share a deep historical connection and common interests.

b) The strategic partnership offers opportunities for cooperation in various areas such as defence and security, trade, education and research, technology and sustainable development.

(c) The geopolitical importance of the partnership is significant, considering the need to address regional threats and promote freedom of navigation.

(d) The Greece-India partnership has the potential to positively influence the global geopolitical and economic scene. However, there are significant challenges that need to be addressed and issues that need to be considered.

Overall, the paper argues that the India-Greece strategic partnership is an important development with multiple potentials. Strengthening cooperation in various areas can significantly strengthen Greece's position and help promote security, stability and prosperity in the region.

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην εξέταση της στρατηγικής σύμπραξης μεταξύ της Ελλάδας και της Ινδίας, δύο χωρών με πλούσια ιστορία και πολιτισμό. Η Ελλάδα και η Ινδία, παρά τη γεωγραφική απόσταση, έχουν αναπτύξει στενούς δεσμούς φιλίας και αμοιβαίας συνεργασίας. Οι σχέσεις τους είναι πολυεπίπεδες, αρμονικές και εγκάρδιες, ενώ οι δύο λαοί συνδέονται μεταξύ τους με στενούς δεσμούς και έχουν μακρά ιστορία αλληλεπιδράσεων και επιρροών, που χρονολογούνται από την εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου και του Μεγασθένη, μέχρι τους σύγχρονους διανοητές και τους πολιτιστικούς οργανισμούς. Αξιοσημείωτη είναι επίσης η μελέτη ελληνικής γλώσσας, ιστορίας και φιλοσοφίας από ινδικά Πανεπιστήμια. Υπάρχει επίσης σημαντική συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίων των δύο χωρών (Έδρα Ελληνικών σπουδών στο Πανεπιστήμιο Jawaharlal Nehru του Ν. Δελχί και Ινδική συνεργασία με το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών).

Όντας και οι δύο κομβικοί παράγοντες στην Ευρασία, έχουν κοινά συμφέροντα και προκλήσεις, όπως η αντιμετώπιση περιφερειακών απειλών, η προώθηση της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας και του εμπορίου, η συνεργασία σε διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΗΕ, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και άλλα. Η Ελλάδα και η Ινδία συνήψαν διπλωματικές σχέσεις τον Μάιο του 1950. Το εξαιρετο κλίμα των πολιτικών σχέσεων επιβεβαιώνεται από τις συχνές ανταλλαγές επισκέψεων υψηλού επιπέδου. Μετά την επίσκεψη του Ινδού Πρωθυπουργού στην Αθήνα, τον Αύγουστο του 2023, αλλά και του Έλληνα Πρωθυπουργού στην Ινδία τον Φεβρουάριο του 2024, οι σχέσεις των δυο χωρών αναβαθμίστηκαν σε στρατηγικό επίπεδο.

Στην εργασία αυτή, θα εξεταστεί πώς η στρατηγική σύμπραξη μεταξύ της Ελλάδας και της Ινδίας μπορεί να ενισχύσει την πολιτική, οικονομική και πολιτιστική συνεργασία των δύο χωρών. Θα αναλυθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν τη σύμπραξη αυτή, καθώς και οι προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Τέλος, θα παρουσιαστούν οι μελλοντικές προοπτικές της σύμπραξης, με έμφαση στην ενίσχυση της συνεργασίας σε τομείς όπως η άμυνα και ασφάλεια, η έρευνα και εκπαίδευση, η τεχνολογία, το εμπόριο, η ενέργεια και η αειφόρος ανάπτυξη. Η εργασία αυτή επιδιώκει να συμβάλει στην

κατανόηση της σημασίας της στρατηγικής σύμπραξης Ελλάδας - Ινδίας για την παγκόσμια γεωπολιτική και οικονομική σκηνή.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση των στρατηγικών στόχων των δύο πλευρών, αναδεικνύοντας τα σημεία σύγκλισης αλλά και τις διαφορές προκειμένου να διερευνηθούν πιθανές ευκαιρίες συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας – Ινδίας τόσο στο διπλωματικό και στρατιωτικό όσο και στο οικονομικό και πολιτιστικό πεδίο, συνθέτοντας έτσι μια ολοκληρωμένη και ευρύτερη στρατηγική σύμπραξη που θα βοηθήσει τις δύο χώρες να πορευτούν με ασφάλεια και αποφασιστικότητα τόσο στις περιφέρειές τους όσο και στο ευρύτερα διαμορφούμενο γεωπολιτικό περιβάλλον.

Μεθοδολογία

Το θέμα θα εξεταστεί κυρίως από την γεωπολιτική διάσταση, λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή και τις υπάρχουσες τάσεις παγκοσμίως. Η οικονομική, πολιτισμική και περιβαλλοντική διάσταση είναι επίσης σημεία ενδιαφέροντος, επικεντρώνοντας στους τομείς της ανάπτυξης των διμερών σχέσεων, της διπλωματίας και της στρατιωτικής συνεργασίας. Σε αυτό το πλαίσιο προσδιορίζονται οι δυνατότητες σύμπραξης στους προαναφερθέντες τομείς και οι μελλοντικές προοπτικές που δύναται να δημιουργηθούν από αυτή.

Η στρατηγική προσέγγιση μεταξύ της Ελλάδας και της Ινδίας έχει τη δυνατότητα να έχει θετικές επιδράσεις σε πολλούς τομείς. Εκτιμάται ότι θα πρέπει να εστιάσουμε στην γεωπολιτική και τις ευκαιρίες στρατιωτικής συνεργασίας αλλά και να ληφθούν υπόψη επιπλέον παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών και οικονομικών. Η διπλωματική συνεργασία, η εμβάθυνση των εμπορικών σχέσεων και η πολιτισμική ανταλλαγή μπορούν να βοηθήσουν στην επίτευξη αμοιβαίων οφελών και στην ενίσχυση των διμερών σχέσεων μεταξύ αυτών των δύο χωρών.

Εξετάζοντας το τρέχον γεωπολιτικό περιβάλλον και αναλύοντας τις νέες απειλές που αναδύονται στον τομέα της ασφάλειας τόσο για την Ελλάδα, όσο και για την εγγύτερη περιοχή της κεντρικής Ασίας, θα προσπαθήσουμε να αναζητήσουμε τους τομείς και τα είδη των συνεργασιών που μπορούν να αποτελέσουν κοινό σημείο σύμπραξης για τις δύο χώρες. Η άνοδος χωρών όπως το Ιράν και το Πακιστάν στην

περιοχή αλλά και η τρέχουσα κατάσταση στην μέση ανατολή θα αποτελέσουν σημείο έντονης μελέτης με στόχο την αναζήτηση του τρόπου με τον οποίο οι δυο χώρες συνεργαζόμενες μπορούν να αυξήσουν την ασφάλεια αλλά και να καταστούν σημαντικοί συντελεστές σταθερότητας στην περιοχή. Η ήπια ισχύς ως φορέας ανάπτυξης και επίτευξης των στόχων της στρατηγικής των δύο χωρών μπορεί επίσης να εξεταστεί.

Κεφάλαιο πρώτο: Ιστορικό Πλαίσιο

Ιστορική Αναδρομή στις Σχέσεις Μεταξύ των Δυο Χωρών

Η Ελλάδα και η Ινδία είναι δύο από τους παλαιότερους και πλουσιότερους πολιτισμούς του κόσμου, που αναπτύχθηκαν σε διαφορετικές γεωγραφικές και ιστορικές συνθήκες, αλλά που είχαν και πολλές επαφές και αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους. Στο βιβλίο του «Η προέλευση της φιλοσοφίας στην αρχαία Ελλάδα και την αρχαία Ινδία» ο Δρ Richard Seaford, καθηγητής του Πανεπιστημίου του Exeter περιγράφει αναλυτικά αυτές τις επιρροές με σκοπό να απαντήσει στο ερώτημα αν και κατά πόσο αυτοί οι δύο πολιτισμοί και οι φιλοσοφία τους έμοιαζαν μεταξύ τους (Seaford, 2020).

Η πρώτη γνωστή επαφή μεταξύ Ελλήνων και Ινδών έγινε τον 6ο αιώνα π.Χ., όταν ο Πέρσης βασιλιάς Δαρείος Α΄ εκστράτευσε την Ινδία και έστειλε τον Έλληνα εξερευνητή Σκύλαξ να ακολουθήσει την πορεία του ποταμού Ινδού. Ο Σκύλαξ έγραψε μια περιγραφή της Ινδίας, που είναι η πρώτη γραπτή μαρτυρία για τον πολιτισμό της. Η επόμενη σημαντική επαφή έγινε τον 4ο αιώνα π.Χ., όταν ο Μέγας Αλέξανδρος κατέκτησε το βορειοδυτικό τμήμα της Ινδίας και έφερε σε επαφή τους Έλληνες με τους Ινδούς βασιλείς, όπως ο Πώρος και ο Τσαντραγκούπτα Μαουρύα. Ο Μέγας Αλέξανδρος άφησε πίσω του Έλληνες στρατιώτες και αποικίες, που ίδρυσαν τα λεγόμενα Ινδο-ελληνικά βασίλεια, που διήρκεσαν για περίπου δύο αιώνες (Bose, 2013). Οι Έλληνες και οι Ινδοί αντάλλαξαν ιδέες, παραδόσεις και πρακτικές σε τομείς όπως η φιλοσοφία, η θρησκεία, η τέχνη, η γλώσσα και η πολιτική. Οι Έλληνες πρέσβεις, όπως ο Μεγασθένης και ο Διονύσιος, έγραψαν σημαντικά έργα για την Ινδία, που μας έχουν διασωθεί μέσω των αρχαίων ιστορικών, όπως ο Αρριανός και ο Στράβων. Οι Έλληνες επηρέασαν επίσης την Ινδική τέχνη, όπως φαίνεται από τα Ελληνο-βουδιστικά αγάλματα και τα νομίσματα (Seaford, 2020).

Η επαφή μεταξύ Ελλήνων και Ινδών συνεχίστηκε και στην ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή, μέσω των εμπορικών δραστηριοτήτων και των πολιτιστικών ανταλλαγών. Οι Έλληνες έμαθαν πολλά από τους Ινδούς για την Ινδική φιλοσοφία, θρησκεία, αστρονομία, μαθηματικά και ιατρική, και αντίστροφα. Οι Έλληνες ιατροί, όπως ο Κτησίας και ο Κοσμάς ο Ινδικο-πλεύστης, επισκέφτηκαν την Ινδία και έγραψαν για την Ινδική ιατρική. Οι Έλληνες αστρονόμοι, όπως ο Ίππαρχος και ο Πτολεμαίος, χρησιμοποίησαν τα Ινδικά δεδομένα για

να βελτιώσουν τις αστρονομικές παρατηρήσεις και τις θεωρίες τους. Οι Ινδοί μαθηματικοί, όπως ο Αριαμπάτα και ο Βραχμαγκούπτα, χρησιμοποίησαν τα Ελληνικά έργα για να αναπτύξουν την αριθμητική, την άλγεβρα και την τριγωνομετρία. Οι Έλληνες και οι Ινδοί είχαν επίσης επιρροές στις θρησκευτικές και φιλοσοφικές τους αντιλήψεις, όπως φαίνεται από την εμφάνιση του Βουδισμού στην Ελλάδα και την εξάπλωση του Ελληνισμού και του Ζωροαστρισμού στην Ινδία (Seaford, 2020).

Η αλληλεπίδραση των δύο λαών μειώθηκε μετά την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και την άνοδο του Ισλάμ, αλλά δεν διακόπηκε εντελώς. Υπήρξαν ακόμα κάποιες εμπορικές και πολιτιστικές ανταλλαγές μεταξύ των Βυζαντινών, των Αράβων, των Περσών και των Ινδών. Οι Έλληνες ιστορικοί, όπως ο Κωνσταντίνος Πορφυρογέννητος και ο Ιωάννης Καμινιάτης, αναφέρονται στην Ινδία και στους Ινδούς. Οι Ινδοί μαθηματικοί, όπως ο Μπχάσκαρα ΙΙ και ο Νιλακάνθα Σομαγιάτζι, χρησιμοποίησαν τα Βυζαντινά και τα Αραβικά έργα για να προωθήσουν την αστρονομία και την μαθηματική ανάλυση (Seaford, 2020).

Η επαφή αναζωπυρώθηκε με την άφιξη των Ευρωπαίων στην Ασία, κυρίως με τους Πορτογάλους, τους Ολλανδούς, τους Άγγλους και τους Γάλλους. Οι Ευρωπαίοι εκμεταλλεύτηκαν το εμπόριο και την πολιτική της Ινδίας, αλλά επέφεραν και κάποιες πολιτιστικές και επιστημονικές επιδράσεις. Οι Έλληνες, που βρίσκονταν υπό την Οθωμανική κατοχή, είχαν ελάχιστη επαφή με την Ινδία, αλλά κάποιοι από αυτούς, όπως ο Νικόλαος Κοντούρης και ο Δημήτριος Γαλανός, επισκέφτηκαν ή έζησαν στην Ινδία και μελέτησαν την Ινδική γλώσσα, την Ινδική φιλοσοφία και την Ινδική ιατρική (Seaford, 2020).

Στη συνέχεια των χρόνων η επαφή ενισχύθηκε με την ανεξαρτησία της Ελλάδας και της Ινδίας από τους Οθωμανούς και τους Βρετανούς αντίστοιχα, στα μέσα του 20ού αιώνα. Οι δύο χώρες αναπτύξαν διπλωματικές σχέσεις το 1950 και συνεργάστηκαν σε διάφορους τομείς, όπως η οικονομία, η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, η άμυνα και η ανάπτυξη. Αντάλλαξαν επίσης φοιτητές, καθηγητές, καλλιτέχνες, συγγραφείς και ακαδημαϊκούς, και ανακάλυψαν τις κοινές ρίζες και τις πολιτιστικές ομοιότητες των δύο λαών. Συνέβαλαν στην ειρήνη και τη συνεργασία στην περιοχή και στον κόσμο, υποστηρίζοντας τις αρχές του ΟΗΕ, της από-αποικιοποίησης και της ανάπτυξης. Αντιμετώπισαν κοινές προκλήσεις,

όπως η περιφερειακή αστάθεια, η τρομοκρατία, η περιβαλλοντική υποβάθμιση και η πανδημία του COVID-19. (Πρεσβεια της Ινδίας στην Ελλάδα, 2023).

Σήμερα, η Ελλάδα και η Ινδία διατηρούν στενές φιλικές σχέσεις, βασισμένες στην κοινή ιστορία, κληρονομιά και συμφέροντα. Οι δύο χώρες συνεργάζονται σε διμερές, περιφερειακό και πολυμερές επίπεδο, σε τομείς όπως η ενέργεια, ο τουρισμός, οι μεταφορές, η εκπαίδευση, η έρευνα, η καινοτομία, η πολιτιστική ανταλλαγή και η ασφάλεια. Επιδιώκουν επίσης να ενισχύσουν την οικονομική και εμπορική συνεργασία, εκμεταλλευόμενες τις συμπληρωματικές δυνατότητες και τις ευκαιρίες που προσφέρουν οι αγορές τους. Έχουν επίσης υπογράψει διάφορες συμφωνίες και μνημόνια συνεργασίας, όπως η Συμφωνία Αμυντικής Συνεργασίας το 2000, η Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου το 2010, η Συμφωνία Αεροπορικών Υπηρεσιών το 2017 και η Συμφωνία Αμοιβαίας Αναγνώρισης Ακαδημαϊκών Τίτλων το 2019 (Πρεσβεια της Ινδίας στην Ελλάδα, 2023).

Αλληλεπίδραση

Η Ελλάδα και η Ινδία έχουν αρχαίους πολιτισμούς που συνδέονται με την ινδοευρωπαϊκή καταγωγή. Οι Έλληνες επηρέασαν την Ινδία σε τεχνικές, αστρονομία και γλυπτική. Οι Ινδοί αναφέρονταν στους Έλληνες ως Yonas (Yavanas). Ο Ηρόδοτος αναφέρθηκε στην «ινδική γη».

Οι δύο χώρες είναι στρατηγικοί εταίροι στην Ευρασία. Η Ελλάδα υποστηρίζει την Ινδία σε θέματα διεθνούς δικαίου, περιφερειακής ασφάλειας και αντιμετώπισης της τρομοκρατίας. Αντίστοιχα, η Ινδία επιδιώκει τον έλεγχο των θαλάσσιων διαδρομών προς την Ευρώπη. Και οι δύο χώρες έχουν υπογράψει συμφωνίες στρατιωτικής συνεργασίας και διεξάγουν κοινές ασκήσεις, ενώ έχουν αναπτύξει και οικονομικές σχέσεις. Η Ελλάδα έχει εφαρμόσει μεταρρυθμίσεις για την οικονομική σταθερότητα και αναμένεται να δείξει αύξηση του ΑΕΠ, ενώ η Ινδία αποτελεί ανερχόμενη οικονομία με μεγάλη παραγωγική και εφοδιαστική ικανότητα. Η Ελλάδα μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα μεταξύ της Ινδίας και της ΕΕ, καθώς και οι δύο χώρες διαθέτουν υψηλά εκπαιδευμένο εργατικό και ακαδημαϊκό δυναμικό (Μουντζουρούλιας Α. , 2022).

Η Ελλάδα, με έναν από τους μεγαλύτερους εμπορικούς στόλους στον κόσμο, διαθέτει επίσης σημαντικό στρατιωτικό ναυτικό στόλο και επενδύει 10 δισεκατομμύρια

ευρώ για την αναβάθμιση του στρατιωτικού εξοπλισμού της. Πρόσφατα, απέκτησε 24 αεροσκάφη Dassault Rafale «4,5 γενιάς» και τέσσερις φρεγάτες, ενώ έχει ήδη εκκινήσει και το πρόγραμμα απόκτησης των αμερικανικών αεροσκαφών F-35 «πέμπτης γενιάς» που αναμένεται κυριολεκτικά να εκτοξεύσει τις δυνατότητες της Πολεμικής Αεροπορίας (ΠΑ). Τα συμφέροντά της συνδέονται στενά με την ελευθερία κινήσεων στις θαλάσσιες οδούς.

Από την άλλη πλευρά, ο Ινδικός στρατός, ένας από τους ισχυρότερους στην περιοχή του Ινδο-Ειρηνικού και στον κόσμο, συνεχίζει να βελτιώνει τις εγκαταστάσεις και τις δυνατότητές του. Οι δύο χώρες έχουν υπογράψει μνημόνια στρατιωτικής συνεργασίας για κοινές ασκήσεις, τεχνολογία και ανταλλαγή πληροφοριών και συνεργάζονται σε κοινά προγράμματα. Ινδικά πολεμικά πλοία επισκέπτονται περιοδικά τον κόλπο της Σούδας στην Κρήτη — τη σημαντικότερη ναυτική βάση στη Μεσόγειο Θάλασσα. Η παρουσία ινδικών ναυτικών δυνάμεων στη Μεσόγειο, για κοινές αεροναυτικές ασκήσεις με την Ελλάδα, αποτελεί συμβολική προβολή ισχύος σε ολόκληρη την ευρασιατική περιφέρεια (Μουντζουρούλιας Α. , 2022).

Οι οικονομικές και εμπορικές σχέσεις μεταξύ Ινδίας και Ελλάδας αναβαθμίζονται σημαντικά, ενισχύοντας το οικονομικό τοπίο και των δύο χωρών. Η Ελλάδα έχει υιοθετήσει θεμελιώδεις μεταρρυθμίσεις για τη δημιουργία ενός σταθερού οικονομικού περιβάλλοντος, με την προβλεπόμενη αύξηση του ΑΕΠ να κινείται μεταξύ 3,5% και 4,9% για τα έτη 2022-2023. Η Ινδία αποτελεί έναν σημαντικό εταίρο για την παγκόσμια παραγωγή και είναι σταθερά εν γένει μια εστιακή βάση για παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Η Ελλάδα, από την άλλη πλευρά, μπορεί να λειτουργήσει ως ενδιάμεσος κρίκος μεταξύ της Ινδίας και της γραφειοκρατίας της ΕΕ, παρέχοντας διαύλους επικοινωνίας και διευκολύνοντας τις επιχειρηματικές σχέσεις. Και οι δύο χώρες διαθέτουν υψηλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, καθώς και ακαδημαϊκούς πόρους, επιστήμονες, γιατρούς και τεχνικό προσωπικό, δημιουργώντας έτσι ένα ισχυρό οικονομικό και επιστημονικό οικοσύστημα που μπορεί να ωφελήσει και τις δύο χώρες (Μουντζουρούλιας Α. , 2022).

Ως δύο δημοκρατίες με μακρά ιστορία και πολιτισμό, έχουν αναπτύξει στενές διπλωματικές και εμπορικές σχέσεις. Κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, οι δύο χώρες ίδρυσαν διπλωματικές σχέσεις, με την Ελλάδα να διαθέτει πρεσβεία στην Ινδία από το 1950 και τρία προξενεία στην Καλκούτα, το Τσενάι και τη Βομβάη. Αντίστοιχα, η Ινδία ίδρυσε πρεσβεία στην Αθήνα το 1978 και διαθέτει προξενείο στη Θεσσαλονίκη (Ministry of Foreign Affairs, 2022). Και οι δύο χώρες έχουν αναγνωρίσει τη σημασία της διπλωματικής τους παρουσίας στο παγκόσμιο προσκήνιο, καθώς έχουν συμμετάσχει σε κοινές πρωτοβουλίες και συνεργασίες σε διεθνή φόρα. Ένα παράδειγμα αποτελεί η συμμετοχή τους στη Διακήρυξη των Έξι Εθνών του Δελχί για τον Πυρηνικό Αφοπλισμό το 1985.

Η εμβάθυνση των σχέσεων δεν περιορίζεται μόνο στον τομέα της διπλωματίας και του εμπορίου, αλλά εκτείνεται και σε άλλους τομείς όπως η ενέργεια και οι υποδομές. Για παράδειγμα, η ινδική εταιρεία υποδομών GMR Airports Ltd έχει αναλάβει ένα έργο κατασκευής 850 εκατομμυρίων ευρώ ενός νέου αεροδρομίου στο Καστέλι της Κρήτης. Επιπλέον, έχουν δημιουργηθεί επιχειρηματικοί δεσμοί μεταξύ των δύο χωρών, με την ίδρυση του Συνδέσμου Ελληνικών Ινδικών Επιχειρήσεων στην Αθήνα τον Ιούνιο του 2019 (Βασιλειάδης, 2019).

Οι σχέσεις μεταξύ Ινδίας και Ελλάδας στον πολιτιστικό τομέα χρονολογούνται από τον 4ο αιώνα π.Χ., όταν ο Έλληνας πρεσβευτής Μεγασθένης έγραψε το «Indika», που αποτέλεσε την πρώτη πηγή για τις σχέσεις αυτές. Αργότερα, ο Δημήτριος Γαλανός, ένας Έλληνας ινδολόγος, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διάδοση της ινδικής πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ευρώπη, μεταφράζοντας σανσκριτικά κείμενα και εργαζόμενος για πάνω από 40 χρόνια στην Ινδία (Μουντζουρούλιας Α. , 2022).

Σήμερα, υπάρχουν δύο κέντρα που εστιάζουν στην ελληνική κουλτούρα στην Ινδία, στην Καλκούτα και το Βαρανάσι, ενώ στην Αθήνα λειτουργούν διάφορα ινδικά κέντρα και οργανισμοί όπως το ICCR που παρέχει υποτροφίες σε Έλληνες φοιτητές για σπουδές στην Ινδία. Επίσης, στην Ελλάδα υπάρχει μια σημαντική ινδική κοινότητα, ενώ υπάρχει και μια Πολιτιστική Συμφωνία που καθοδηγεί τις σχέσεις τους στον πολιτιστικό τομέα. Επίσης, σε πανεπιστήμια της Ινδίας διδάσκονται η ελληνική γλώσσα, η ιστορία και η φιλοσοφία,

ενώ η ινδική ιστορία και πολιτισμός διδάσκονται σε Έλληνες ακαδημαϊκούς. Οι δύο χώρες, με τις πλούσιες πολιτιστικές τους κληρονομίες, συνεργάζονται για τη δημιουργία μιας πιο ισχυρής και πολυμερούς κουλτούρας στον κόσμο (Μουντζουρούλιας Α. , 2022).

Κεφάλαιο δεύτερο: Γεωστρατηγική Ανάλυση

Γεωστρατηγική Σημασία Ινδίας – Ελλάδα

Η στρατηγική σημασία της Ινδίας πηγάζει από το τεράστιο μέγεθος της χώρας, τον πληθυσμό της και τη γεωπολιτική της θέση στη Νότια Ασία. Η Ινδία έχει κατακτήσει τον τίτλο της πολυπληθέστερης χώρας στον κόσμο και κατέχει σημαντική έκταση στην ινδική υπο-ήπειρο. Η γεωγραφική θέση της παρέχει πρόσβαση στον Ινδικό Ωκεανό, μια κρίσιμη παγκόσμια εμπορική διαδρομή που συνδέει μεγάλες οικονομίες στην Ασία, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική. Η θέση της στη Νότια Ασία την καθιστά περιφερειακή δύναμη με επιρροή στους άμεσους γείτονές της, συμπεριλαμβανομένων του Πακιστάν, του Μπαγκλαντές, της Σρι Λάνκα και του Νεπάλ. Η γεωπολιτική της σημασία υπογραμμίζεται περαιτέρω από τον ρόλο της στη σταθεροποίηση της περιοχής, την προώθηση της οικονομικής ολοκλήρωσης και την αντιμετώπιση των προκλήσεων ασφαλείας. Το μέγεθος, ο πληθυσμός και η αναπτυσσόμενη οικονομία της συμβάλλουν στην ικανότητά της να διαμορφώνει την περιφερειακή δυναμική και να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε περιφερειακούς οργανισμούς όπως η Ένωση Περιφερειακής Συνεργασίας της Νότιας Ασίας (SAARC). Επιπλέον, οι ιστορικοί και πολιτιστικοί δεσμοί της με χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας, της Ανατολικής Ασίας και της περιοχής του Ινδικού Ωκεανού ενισχύουν τη στρατηγική της σημασία. Αυτές οι ιστορικές συνδέσεις, συμπεριλαμβανομένων των αρχαίων εμπορικών δρόμων όπως ο «Θαλάσσιος Δρόμος του Μεταξιού», έχουν καλλιεργήσει οικονομικούς και πολιτιστικούς δεσμούς που συνεχίζουν να διαμορφώνουν την επιρροή της Ινδίας πέρα από την άμεση γειτονιά της (Khalid, 2022) (Ψαρίκογλου, 2023).

Η άνοδος της Ινδίας σε έναν πιο κυρίαρχο ρόλο στην παγκόσμια σκηνή, όπως αποδεικνύεται από την προεδρία της στην G20 και τη συμπερίληψή της στο αμερικανικό όραμα ασφάλειας του Ινδο-Ειρηνικού, υπογραμμίζει την αυξανόμενη στρατηγική σημασία της. Αυτή η αλλαγή δεν είναι απλώς συμβολική αλλά αντανακλά μια βαθύτερη αναγνώριση των οικονομικών, στρατιωτικών και διπλωματικών της ικανοτήτων (Kumar, 2023).

Η ενεργός συμμετοχή της Ινδίας σε περιφερειακά μπλοκ όπως η Ένωση Εθνών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) δείχνει μια αναθεώρηση των περιφερειακών αντιλήψεων προς το όφελός της. Αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί στις προσπάθειές της να ενισχύσει τη διπλωματική της προσέγγιση, τις οικονομικές εταιρικές σχέσεις και τη συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας με γειτονικές χώρες, προάγοντας έτσι ένα πιο ευνοϊκό περιβάλλον για τα συμφέροντά της. Η άνοδος του γεωπολιτικού κύρους της Ινδίας επηρεάζει αναπόφευκτα τους στρατηγικούς υπολογισμούς άλλων περιφερειακών παραγόντων, ιδίως της Κίνας και του Πακιστάν. Και οι δύο χώρες ενδέχεται να αντιληφθούν την άνοδο της Ινδίας ως πρόκληση για τη δική τους επιρροή και τα συμφέροντά τους, οδηγώντας σε πιθανές προσαρμογές στις στρατηγικές και τις συμμαχίες τους. (Kumar, 2023).

Ο ισχυρισμός ότι οι υπεύθυνοι χάραξης παγκόσμιας πολιτικής μπορεί να μην εξετάζουν επαρκώς τις συνέπειες της ανόδου της Ινδίας είναι βάσιμη ανησυχία. Ενώ η αυξανόμενη επιρροή της Ινδίας δεν είναι εγγενώς μηδενικού αθροίσματος, υπάρχει ο κίνδυνος να επιδεινώσει τις υπάρχουσες εντάσεις στην περιοχή, ιδίως αν δεν γίνει προσεκτική διαχείριση. Ο ανεξέλεγκτος ανταγωνισμός για επιρροή ή πόρους θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποσταθεροποιητικά αποτελέσματα, υπονομεύοντας τους στόχους της προώθησης της ειρήνης και της ευημερίας στην περιοχή του Ινδο-Ειρηνικού. Η διεθνής κοινότητα πρέπει οπωσδήποτε να υιοθετήσει μια διαφοροποιημένη και τεκμηριωμένη προσέγγιση κατά τη συνεργασία της με την Ινδία και άλλους βασικούς δρώντες στην Ασία. Η τυφλή αποδοχή της ανόδου της Ινδίας χωρίς να εξετάζονται οι ευρύτερες επιπτώσεις θα μπορούσε να συμβάλει ακούσια στην περιφερειακή αστάθεια (Kumar, 2023).

Το όραμα για έναν «ελεύθερο και ανοικτό Ινδο-Ειρηνικό» που υποστηρίζουν διάφοροι ενδιαφερόμενοι, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Πολιτειών, θα μπορούσε να αντιμετωπίσει προκλήσεις εάν η άνοδος της Ινδίας οδηγήσει σε αυξημένο ανταγωνισμό και εντάσεις στην περιοχή. Η εξισορρόπηση των στρατηγικών συμφερόντων με παράλληλη τήρηση των αρχών της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού της κυριαρχίας θα απαιτήσει προσεκτική διπλωματία

και συντονισμό μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών. Η ενίσχυση της σχέσης μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ινδίας, που χαρακτηρίζονται ως «οι δύο πυλώνες ενός ελεύθερου και ανοικτού Ινδο-Ειρηνικού», υπογραμμίζει την αυξανόμενη στρατηγική σημασία της Ινδίας. Αυτό αντικατοπτρίζεται στις αυξημένες αμυντικές συνεργασίες και τις κοινές πρωτοβουλίες, με τον πρώην Υπουργό Άμυνας των ΗΠΑ Lloyd J. Austin III να δίνει έμφαση στον στενότερο συντονισμό μεταξύ των δύο χωρών (Kumar, 2023).

Η αυξανόμενη επιρροή της Ινδίας στην περιοχή είναι εμφανής και στην εμβάθυνση των εταιρικών σχέσεων της με χώρες όπως η Ιαπωνία και η Ταϊλάνδη. Η επέκταση των στρατιωτικών ασκήσεων και της συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας σηματοδοτεί μια ευρύτερη τάση εμπλοκής της Ινδίας σε περιφερειακές υποθέσεις ασφαλείας. Η συμμετοχή της Ινδίας σε σημαντικές συζητήσεις για την ασφάλεια, όπως η συνάντηση των ηγετών του Ειρηνικού, υπογραμμίζει την αυξανόμενη αναγνώρισή της ως σημαντικού παράγοντα στη διαμόρφωση της γεωπολιτικής δυναμικής της περιοχής.

Στο πλαίσιο των παγκόσμιων γεωπολιτικών αλλαγών και προκλήσεων, η αυξανόμενη σημασία της Ινδίας προσθέτει ένα επίπεδο πολυπλοκότητας στην περιφερειακή δυναμική. Οι περιφερειακοί δρώντες ενδέχεται να χρειαστεί να αναπροσαρμόσουν τις στρατηγικές και τις προσεγγίσεις τους ως απάντηση στην αυξανόμενη επιρροή της Ινδίας. Συνολικά, οι εξελίξεις που περιγράφονται υπογραμμίζουν την πολύπλευρη φύση της αύξησης της γεωπολιτικής σημασίας της Ινδίας, με επιπτώσεις τόσο στην περιφερειακή σταθερότητα όσο και στη δυναμική της παγκόσμιας ισχύος. Είναι σημαντικό για τα ενδιαφερόμενα μέρη να παρακολουθούν στενά αυτές τις εξελίξεις και να συμμετέχουν σε εποικοδομητικό διάλογο για να διασφαλίσουν ότι η αυξανόμενη επιρροή της Ινδίας θα συμβάλει θετικά στην ειρήνη και την ασφάλεια στην περιοχή. (Tourangbam, 2022) (Layton, 2022).

Η σημασία της γεωγραφικής θέσης της Ελλάδας, στην άλλη πλευρά του ημισφαιρίου, αντανακλάται στη στρατηγική της σημασία, ξεκινώντας από τη θέση της στο σταυροδρόμι της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Η Ελλάδα διαδραματίζει ρόλο γέφυρας μεταξύ των ηπείρων, με μια εκτεταμένη ακτογραμμή που αγκαλιάζει τη Μεσόγειο και το Αιγαίο Πέλαγος. Αυτή η γεωγραφική τοποθεσία παρέχει στην Ελλάδα

πρόσβαση σε σημαντικούς θαλάσσιους διαδρόμους, καθιστώντας την κρίσιμο κόμβο για το θαλάσσιο εμπόριο και τις μεταφορές. Η γειτνίαση της με τα Βαλκάνια, τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική ενισχύει τον ρόλο της ως πύλης μεταξύ αυτών των περιοχών, διευκολύνοντας το εμπόριο και τις πολιτιστικές ανταλλαγές. Οι ιστορικοί και πολιτιστικοί δεσμοί της με τις γειτονικές χώρες συμβάλλουν στην επιρροή της και στις διπλωματικές της δεσμεύσεις. Σε ό,τι αφορά την ασφάλεια, η Ελλάδα έχει στρατηγική σημασία λόγω των θαλάσσιων συνόρων της. Ειδικότερα, το Αιγαίο Πέλαγος έχει γνωρίσει εδαφικές διαφορές και στρατιωτικές εντάσεις, ενώ ο έλεγχος των θαλάσσιων οδών και των ενεργειακών πόρων σε αυτή την περιοχή είναι συνυφασμένος με τη στρατηγική αξία της Ελλάδας (Ψαρίκογλου, 2023).

Προκλήσεις ασφαλείας και ευκαιρίες συνεργασίας.

Η Ελλάδα και η Ινδία είναι από πολλές απόψεις «φυλακισμένες» της γεωγραφίας. Βρίσκονται σε περιοχές στρατηγικής σημασίας για το παγκόσμιο σύστημα, αλλά είναι περιοχές που είναι ταυτόχρονα γεωπολιτικά ασταθείς (Marshall, 2019). Όπως έδειξαν τα πρόσφατα γεγονότα στην Ερυθρά Θάλασσα, η ασφάλεια, η σταθερότητα και η ευημερία της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου, όπου βρίσκεται η Ελλάδα, εξαρτάται ζωτικά από την ασφάλεια, τη σταθερότητα και την ευημερία της περιοχής του Ινδικού Ωκεανού. Και η Ελλάδα και η Ινδία έχουν έντονο ενδιαφέρον για την ασφάλεια στη θάλασσα λόγω των μεγάλων ακτών τους και της εξάρτησής τους από το θαλάσσιο εμπόριο. Η διασφάλιση της ασφαλείας και της σταθερότητας στις θαλάσσιες οδούς είναι ζωτικής σημασίας τόσο για την Ελλάδα όσο και για την Ινδία. Και οι δύο χώρες συμμετέχουν ενεργά σε πρωτοβουλίες όπως ναυτικές περιπολίες και κοινές ασκήσεις για την αντιμετώπιση θαλάσσιων απειλών όπως η πειρατεία, το λαθρεμπόριο και η τρομοκρατία (Parachelas, 2024).

Περισσότερο από ποτέ άλλοτε, η πολιτική ηγεσία της Ινδίας και της Ελλάδας έχει επίγνωση των επιτακτικών στρατηγικών λόγων και του επείγοντος χαρακτήρα της οικοδόμησης μιας στρατηγικής σχέσης μεταξύ των δύο χωρών. Η διμερής στρατηγική, στρατιωτική και επιχειρηματική συνεργασία έχει προχωρήσει με τα χρόνια, αλλά με αργούς και μη βιαστικούς ρυθμούς (Parachelas, 2024).

Η Αθήνα εκφράζει την επιθυμία της να ενισχύσει τις διπλωματικές και στρατιωτικές σχέσεις της με την Ινδία, λαμβάνοντας υπόψη τη θέση της ως μία από τις μεγαλύτερες στρατιωτικές δυνάμεις και τη μία από τις πιο ανταγωνιστικές οικονομίες παγκοσμίως. Υπάρχουν επίσης γεωπολιτικοί λόγοι που ενισχύουν την αμυντική συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών, ιδιαίτερα σε σχέση με τη στενή στρατιωτική σχέση μεταξύ της Τουρκίας και του Πακιστάν. Αν και η συνεργασία μεταξύ Αθήνας και Νέου Δελχί βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο, αξιόλογες πηγές υπογραμμίζουν τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει στις δύο χώρες, ενισχύοντας την περιφερειακή σταθερότητα. Οι σύμμαχοι της Αθήνας, που ενδιαφέρονται για τη διατήρηση «ήρεμων υδάτων» στο Αιγαίο και τον θαλάσσιο διάδρομο που ενώνει τον Ινδο-Ειρηνικό με τη Μεσόγειο, βλέπουν θετικά αυτήν την εξέλιξη (Ιωαννίδης, 2023).

Οικονομικά, τόσο η Ελλάδα όσο και η Ινδία συμβάλλουν σημαντικά στο παγκόσμιο εμπόριο και την περιφερειακή ανάπτυξη. Η στρατηγική θέση της Ελλάδας ως κόμβου μεταφορών επιτρέπει τη διακίνηση αγαθών μεταξύ Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής, με τα λιμάνια της να λειτουργούν ως σημαντικά σημεία εισόδου για τις εμπορικές ροές, ιδιαίτερα μεταξύ Ευρώπης και Ασίας. Επιπλέον, ο ναυτιλιακός τομέας και η τουριστική βιομηχανία της Ελλάδας συμβάλλουν στην οικονομία της.

Από την άλλη πλευρά, η οικονομία της Ινδίας κατατάσσεται ως μία από τις μεγαλύτερες και ταχύτερα αναπτυσσόμενες στον κόσμο. Ως αναδυόμενη αγορά, προσφέρει τεράστιες εμπορικές και επενδυτικές ευκαιρίες, με τη διευρυνόμενη μεσαία τάξη, το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και τις τεχνολογικές δυνατότητές της να την καθιστούν ελκυστικό προορισμό για παγκόσμιες επιχειρήσεις. Επιπλέον, το δυναμικό της ως αγοράς ενεργειακών πόρων, ανάπτυξης υποδομών και καταναλωτικών αγαθών ενισχύει περαιτέρω την οικονομική της σημασία (Ψαρίκογλου, 2023).

Το Σύγχρονο Γεωπολιτικό Περιβάλλον

Ο κόσμος μας βιώνει μια συνεχή αλλαγή και αναστάτωση από την αρχή της χιλιετίας. Οι σταθερές που θεωρούσαμε δεδομένες καταρρέουν μπροστά στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε. Βιώνουμε την επιστροφή των εντάσεων μεταξύ Δύσης και Ρωσίας,

καθώς και μια γενικότερη στρατηγική κρίση μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας, που δημιουργεί ένα περιβάλλον διαρκούς άγχους.

Οι προκλήσεις αυτές δεν είναι απλώς θέματα αστάθειας ή ανασφάλειας, αλλά αφορούν τον γεωπολιτικό χάρτη γενικότερα. Υπάρχει μια αναδιάταξη του διεθνούς συστήματος, με τις ΗΠΑ και τη Δύση να χάνουν το ρόλο του «διαιτητή» σε θέματα οικονομίας και ασφάλειας. Άλλες χώρες, όπως η Κίνα και η Ρωσία, επιδιώκουν να αποκτήσουν μεγαλύτερη επιρροή και ρόλο, δημιουργώντας μια ισχυρή πίεση για τη Δύση, η οποία πρέπει να προσαρμοστεί στη νέα πραγματικότητα. Αυτή η γεωπολιτική αναστάτωση είναι συνυφασμένη με αναζωογόνηση των εντάσεων, όχι μόνο μεταξύ κρατών αλλά και μεταξύ μη κρατικών δρώντων και τρομοκρατικών οργανώσεων. Επιπλέον, οι οικονομικές και φυσικές απειλές, όπως η μετανάστευση και η κλιματική αλλαγή, δημιουργούν πρόσθετες πιέσεις στην παγκόσμια σκηνή (Τούρκη, 2023).

Η πρόσφατη πολυδιάστατη κρίση μας ανακάλεσε τους κινδύνους που προέρχονται από τον συνδυασμό τρομοκρατικών τακτικών, του άτακτου πολέμου και της χρήσης της πληροφορίας. Παράλληλα, υπενθύμισε τη σημασία της επανέναρξης της ειρηνευτικής διαδικασίας στο Ισραήλ-Παλαιστίνη, καθώς και τον ρόλο της διεθνούς κοινότητας σε αυτή τη διαδικασία. Οι τρέχουσες εντάσεις δεν απειλούν μόνο την περιοχή της Μέσης Ανατολής, αλλά μπορεί να έχουν επιπτώσεις παγκοσμίως, συμπεριλαμβανομένης της πιθανότητας τρομοκρατικών επιθέσεων. Είναι σημαντικό να δοθεί έμφαση στις διπλωματικές προσπάθειες για την επίλυση των συγκρούσεων και την επίτευξη μιας δίκαιης και διαρκούς ειρήνης (Τούρκη, 2023).

Ωστόσο, οι προκλήσεις δεν περιορίζονται μόνο στη Μέση Ανατολή. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και άλλες χώρες ενδέχεται επίσης να αντιμετωπίσουν τρομοκρατικές απειλές. Είναι σημαντικό να προσδιοριστούν και να αντιμετωπιστούν οι πηγές αυτών των απειλών με συνεργασία και αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών (Τούρκη, 2023).

Η Ινδία ως αυτόνομος δρών σε ένα πολύπλοκα εξελισσόμενο περιβάλλον.

Τον Οκτώβριο του 2022, η Ινδία απείχε από την ψηφοφορία σε σχέδιο ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ κατά της προσάρτησης από τη Ρωσία περιοχών του ουκρανικού εδάφους που έχει καταλάβει. Αυτή η παθητική υποστήριξη

στον ιμπεριαλισμό του Βλαντιμίρ Πούτιν έρχεται σε αντίθεση με τη συμμετοχή της Ινδίας στην «Τετράδα¹»- τα άλλα τρία κράτη ψήφισαν υπέρ της καταδίκης της ρωσικής επιθετικότητας. Η ψήφος της Ινδίας υπογραμμίζει ότι σε θέματα άμυνας και ασφάλειας πέραν της «Τετράδας», η συνεργασία της με τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ιαπωνία και την Αυστραλία είναι προβληματική. Οι γεωστρατηγικές φιλοδοξίες και ο τρόπος δράσης της Ινδίας δεν είναι όπως οι άλλοι (Layton, 2022).

Υπό την ηγεσία του πρωθυπουργού Ναρέντρα Μόντι, η Ινδία προσπαθεί να επιβληθεί ως ένας σημαντικός παγκόσμιος παίκτης ικανός να επηρεάσει τη διεθνή τάξη. Κεντρικό ρόλο σε αυτή τη φιλοδοξία παίζει η έννοια του «atma-nirbhar» (στρατηγική αυτονομία)², η οποία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της ινδικής διπλωματίας. Ωστόσο, η πλοήγηση στις πολυπλοκότητες του σύγχρονου διεθνούς τοπίου απαιτεί στρατηγική ευελιξία. Η Ινδία έχει συχνά δώσει προτεραιότητα στα βραχυπρόθεσμα οφέλη έναντι των μακροπρόθεσμων αρχών, υιοθετώντας μια πραγματιστική προσέγγιση. Ο υπουργός Εξωτερικών Subrahmanyam Jaishankar περιγράφει την προσέγγιση αυτή ως «αξιοποίηση ευκαιριών» (Layton, 2022).

Αυτή η επιδίωξη της στρατηγικής ευελιξίας οδηγεί την Ινδία να προτιμά τις στρατηγικές εταιρικές σχέσεις από τις επίσημες συμμαχίες και να επιδιώκει πολλαπλές ευθυγραμμίσεις αντί να ευθυγραμμίζεται αποκλειστικά με συγκεκριμένους συμμάχους. Κατά συνέπεια, η ινδική εξωτερική πολιτική μπορεί να φαίνεται απρόβλεπτη, καθώς συχνά ευθυγραμμίζεται με τη Ρωσία και την Κίνα σε πολυμερή φόρουμ, αποκλίνοντας μερικές φορές από τα συμφέροντα παραδοσιακών εταίρων όπως η «Τετράδα». Η Ινδία

¹ Η Τετράδα είναι μια διπλωματική εταιρική σχέση που αποτελείται από την Αυστραλία, την Ινδία, την Ιαπωνία και τις Ηνωμένες Πολιτείες, αφιερωμένη στην προώθηση μιας ανοικτής, σταθερής και ευημερούσας περιοχής του Ινδο-Ειρηνικού. Στο Παράρτημα «Ε» δίνονται περισσότερες πληροφορίες για την ατζέντα και τις συμμαχίες της.

² Η «στρατηγική αυτονομία» αναφέρεται στην ικανότητα ενός κράτους να επιδιώκει τα εθνικά του συμφέροντα και να υιοθετεί την προτιμώμενη εξωτερική πολιτική του χωρίς σημαντικούς περιορισμούς από άλλα έθνη. Αυτή η αυτονομία είναι πιο εφικτή σε έναν πολυπολικό κόσμο όπου διάφορες μεγάλες δυνάμεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν η μία εναντίον της άλλης. Ως εκ τούτου, η διπλωματία της Ινδίας περιστρέφεται γύρω από μια «πολυπολική εστίαση», που αποτελεί τον δεύτερο πυλώνα της στρατηγικής της προσέγγισης.

το αντιλαμβάνεται αυτό ως ένα μέσο για να επιδείξει δημοσίως αυτονομία χωρίς να βλάψει ανεπανόρθωτα τις σχέσεις με άλλα έθνη.

Παρά τις φιλοδοξίες της για αυτονομία, η Ινδία αντιμετωπίζει πρακτικούς περιορισμούς, ιδίως στη σχέση της με τη Ρωσία. Η Ινδία βασίζεται στη Ρωσία για την κρίσιμη υλικοτεχνική υποστήριξη των ενόπλων δυνάμεών της, γεγονός που υπογραμμίζει τη συνεχή εξάρτησή της από τη ρωσική καλή θέληση. Παρά τις προσπάθειες για την επίτευξη αυτάρκειας στη στρατιωτική τεχνολογία και τη διαφοροποίηση των αγορών όπλων, η Ρωσία παραμένει πρωταρχικός προμηθευτής όπλων, όπως αποδεικνύεται από τη μίσθωση ρωσικών πυρηνικών υποβρυχίων από την Ινδία το 2019 (Layton, 2022).

Επιπλέον, η στρατηγική σκέψη της Ινδίας επηρεάζεται από την εκτίμηση που τρέφει για τον ρωσικό στρατό, με αποτέλεσμα να λαμβάνονται υπόψη οι ρωσικές ευαισθησίες και να συνεχίζεται η συμμετοχή σε ρωσικές στρατιωτικές ασκήσεις. Κατά συνέπεια, η Ινδία βρίσκεται μπλεγμένη στην παρακμή της Ρωσίας, φοβούμενη την πιθανή εγκατάλειψη και την απώλεια ζωτικών στρατηγικών συνεργασιών.

Η προτεραιότητα που δίνει η Ινδία στη στρατηγική αυτονομία και την πολυπολικότητα μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων οδηγεί συχνά στην αδιαφορία για τις ανησυχίες και τις στρατηγικές των μικρότερων εθνών στη γεωπολιτική αρένα. Η τάση αυτή ενισχύεται από την ιδιότητα της Ινδίας ως πυρηνικά εξοπλισμένου κράτους με τον μεγαλύτερο πληθυσμό στον κόσμο. Η γοητεία της ένταξης σε συλλογικές προσπάθειες ή του συμβιβασμού κατά τη διάρκεια πολύπλοκων διαπραγματεύσεων μειώνεται για την Ινδία, δεδομένου του σημαντικού μεγέθους και της ισχύος της. Κατά συνέπεια, η Ινδία παραμένει αξιοσημείωτα απύσχα από τις περιφερειακές οικονομικές αρχιτεκτονικές ή τις επίσημες συμμαχίες στην περιοχή της Ασίας και του Ειρηνικού.

Αντίθετα, πολλά ανεπτυγμένα έθνη, με μικρότερους πληθυσμούς και οικονομικές δυνατότητες, τείνουν να δίνουν έμφαση σε πολυμερείς συμφωνίες για οικονομική συνεργασία και συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η πλειονότητα των κρατών μελών έχει σχετικά μικρό πληθυσμό. Η συνεργασία μεταξύ αυτών των κρατών (όπως και της Ελλάδας) είναι κάτι συνηθισμένο,

ενώ η Ινδία τείνει να δίνει προτεραιότητα στην αξιοποίηση των άλλων για την επιτυχία αντί να συνεργάζεται μαζί τους, όπως τόνισε ο Υπουργός Εξωτερικών της Jaishankar (Layton, 2022) (S.Jainshankar, 2020).

Η έμφαση που δίνει η Ινδία στην αυτονομία περιπλέκει την ικανότητά της να συμμετέχει αποτελεσματικά σε μακροχρόνια πολυμερή πλαίσια, εμποδίζοντας την ικανότητά της να εκτιμήσει τους κανόνες συνεργασίας που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο αυτών των δομών. Οι παρατηρητές, συμπεριλαμβανομένων των Αυστραλών, έχουν σημειώσει την περιορισμένη ικανότητα και προθυμία της Ινδίας να ενσωματωθεί απρόσκοπτα στα επιχειρησιακά πρωτόκολλα και τις διαδικασίες υπό την ηγεσία του συνασπισμού, ιδίως εκτός των στενά συντονισμένων ασκήσεων εκπαίδευσης που συνδέονται με την «Τετράδα».

Επιπλέον, οι ενέργειες της Ινδίας σε θέματα άμυνας και ασφάλειας πέραν της «Τετράδας» θεωρούνται συχνά απογοητευτικές, με την ευελιξία της πολιτικής της να φαίνεται ότι ευνοεί τα βραχυπρόθεσμα οφέλη έναντι των μακροπρόθεσμων εκτιμήσεων. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να οδηγήσει σε αντιλήψεις ότι η Ινδία δεν έχει συνεπείς αρχές ή αξίες, εμφανιζόμενη ως καιροσκόπος στη λήψη αποφάσεων.

Παρά τις ανησυχίες που εκφράζονται από τους Ινδούς υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σχετικά με τις επιπτώσεις της προτίμησης του βραχυπρόθεσμου προσωπικού συμφέροντος, η προσέγγιση της Ινδίας για στρατηγική αυτονομία εξακολουθεί να υφίσταται. Αυτό ήταν εμφανές στην αντίδραση της Ινδίας στην ανακοίνωση των Ηνωμένων Πολιτειών για μια σημαντική πώληση όπλων στο Πακιστάν τον Σεπτέμβριο του 2022, η οποία προκάλεσε την έκφραση ανησυχίας από τους υπουργούς Άμυνας και Εξωτερικών της Ινδίας. Ωστόσο, από πολλές απόψεις, η αντίδραση αυτή αντανάκλασε την προσέγγιση της ίδιας της Ινδίας για τη στρατηγική αυτονομία (Layton, 2022).

Η τάση της Ινδίας να ασκεί στρατηγική αυτονομία είναι βαθιά ριζωμένη στην ιστορία των διεθνών σχέσεων της και στη γεωγραφία της, η οποία πριμοδοτεί τη διατήρηση της ανεξάρτητης δράσης, ακόμη και με το τίμημα να την αποκαλούν «παγκόσμια». Η Ινδία, παρά το γεγονός ότι είναι η πιο εξέχουσα χώρα στη Νότια Ασία, έχει να αντιμετωπίσει μια γειτονιά με δύο εχθρικές πυρηνικές δυνάμεις: Κίνα και

Πακιστάν. Επιπλέον, το ηπειρωτικό και θαλάσσιο περιβάλλον στη Νότια Ασία έχει δει έντονα κινεζικά ίχνη στον τομέα της ασφάλειας και της οικονομίας. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, το Δελχί θεωρεί συνετό να καταδικάσει τη βία και τις απώλειες ζώων λόγω της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, αποφεύγοντας όμως να ενταχθεί άμεσα στη Δύση για να καταγγείλει τη συμπεριφορά της Ρωσίας στις διεθνείς πλατφόρμες. Το εγχειρίδιο πραγματικής πολιτικής καθοδηγεί το Δελχί να κρατήσει αποστάσεις από μια σύγκρουση που έχει βαθιές ιστορικές και γεωπολιτικές ρίζες στην ημιτελή υπόθεση της ευρωπαϊκής τάξης ασφαλείας μετά τον Ψυχρό Πόλεμο και στη συνεχιζόμενη αντιπαράθεση μεταξύ της ανατολικής πορείας του NATO και της ανασφάλειας της Ρωσίας. (Tourangbam, 2022) (S.Jainshankar, 2020)

Ενώ η Ινδία μπορεί να εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου, οι αλλαγές αυτές είναι πιθανό να είναι σταδιακές. Στο μεσοδιάστημα, οι συμβουλές του Michael Wesley³ σχετικά με τις σχέσεις με την Ινδία παραμένουν επίκαιρες: «Οι μεγάλες δυνάμεις, όποια και αν είναι η πολιτική τους, είναι εγωιστικές, ελιτίστικες και ιδιότροπες. Τα άλλα κράτη πρέπει να μάθουν να ζουν μαζί τους με αυτούς τους όρους» (Wesley, 1997).

Η εξωτερική πολιτική της Ινδίας αντιμετωπίζει πράγματι μια σύνθετη πρόκληση, καθώς κινείται μεταξύ των αρχών της αυτονομίας και της επιταγής της εμπλοκής στη διεθνή σκηνή. Αυτή η εξισορρόπηση δεν είναι πρωτοφανής στην ιστορία των παγκόσμιων σχέσεων της Ινδίας. Ωστόσο, η πρόσφατη κρίση στην Ουκρανία, ιδίως η εισβολή της Ρωσίας και οι επακόλουθες διαιρέσεις εντός της διεθνούς κοινότητας, θέτουν νέα διλήμματα για την εξωτερική πολιτική της Ινδίας (Tourangbam, 2022).

Το ενδεχόμενο ενός διευρυμένου τριγώνου στο οποίο θα συμμετέχουν η Ρωσία, η Ινδία και η Κίνα αποτελεί πράγματι αντικείμενο εικασιών. Η ευθυγράμμιση αυτών των τριών χωρών θα μπορούσε ενδεχομένως να αναδιαμορφώσει την περιφερειακή και παγκόσμια δυναμική ισχύος. Ωστόσο, η εξωτερική πολιτική της Ινδίας έχει παραδοσιακά

³ Ο Michael Wesley είναι Αυστραλός ακαδημαϊκός ινδικής καταγωγής. Διορίστηκε Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και Αναπληρωτής VC International στο Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης το 2019. Ο καθηγητής Wesley έχει εκτεταμένη εμπειρία στη διεθνή στρατηγική και τις διεθνείς σχέσεις και έχει εργαστεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, την κυβέρνηση και τον ιδιωτικό τομέα. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σχετικά με την αυστραλιανή εξωτερική πολιτική, τις διεθνείς σχέσεις και τις στρατηγικές υποθέσεις της Ασίας και την πολιτική των επεμβάσεων για την οικοδόμηση κρατών.

δώσει έμφαση στη στρατηγική αυτονομία και τη μη ευθυγράμμιση, γεγονός που υποδηλώνει ότι οποιαδήποτε τέτοια ευθυγράμμιση θα πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά και να εξαρτάται από τα εθνικά συμφέροντα της Ινδίας (S.Jainshankar, 2020).

Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι οι σχέσεις της Ινδίας με τη Ρωσία και την Κίνα είναι πολύπλευρες και περιλαμβάνουν διάφορες οικονομικές, στρατηγικές και γεωπολιτικές εκτιμήσεις. Ενώ η Ινδία διατηρεί ισχυρές στρατηγικές εταιρικές σχέσεις και με τις δύο χώρες, εκτιμά επίσης τις σχέσεις της με άλλες μεγάλες δυνάμεις και περιφερειακούς παράγοντες. Χωρίς αμφιβολία, η εξωτερική πολιτική της Ινδίας βρίσκεται σε σταυροδρόμι, ενόψει των αυξανόμενων δεσμών της με τη Δύση και της δικής της αντίληψης για την αντιμετώπιση των εγγενών αντιλήψεων περί απειλών ασφαλείας στην άμεση και εκτεταμένη γειτονιά της. Τα νέα γεωπολιτικά ρεύματα, που προκύπτουν κυρίως από τη στρατιωτική και οικονομική άνοδο της Κίνας, έχουν φέρει το Δελχί πιο κοντά στην Ουάσιγκτον και τους συμμάχους της. Αλλά ο ανταγωνισμός Κίνας-ΗΠΑ και η επιδείνωση των σχέσεων Ρωσίας-ΗΠΑ έχουν φέρει το Πεκίνο και τη Μόσχα σε στενότερο στρατηγικό εναγκαλισμό. Εν τω μεταξύ, το Πακιστάν παίζει ένα νέο στρατηγικό παιχνίδι, εκτός από τη στρατηγική του συμμαχία με την Κίνα και τους περίπλοκους δεσμούς του με τις ΗΠΑ, μέσω της νέας προσέγγισής του με τη Ρωσία. Σύμφωνα με το δημοφιλές ρητό, η Ινδία (και όλοι εμείς οι υπόλοιποι) ζει πράγματι σε «ενδιαφέρουσες εποχές» (Tourangbam, 2022).

Υπάρχουν πολλά μελλοντικά σενάρια που θα μπορούσαν να εξελιχθούν, θέτοντας μια νέα γεωμετρία στην εξωτερική πολιτική της Ινδίας. Η αντίδραση της Ινδίας στην κρίση στην Ουκρανία και οι γεωπολιτικές ρωγμές που ακολούθησαν έχουν ξεδιπλώσει μια διχασμένη συζήτηση σχετικά με την κατεύθυνση της εξωτερικής πολιτικής της Ινδίας. Θα κάνει η Ινδία, αφού δοκιμάσει τους λόγους της δέσμευσης με τη Δύση, τον κύκλο της και θα επιστρέψει σε μια νεότερη εκδοχή της μη συμμόρφωσης; Παρά τις όποιες αναποδιές στην κλίση προς τη Δύση, θα επιμείνει η Ινδία, δεδομένης της αυξανόμενης πρόκλησης της Κίνας, στις δεσμεύσεις της έναντι της «Τετράδας» και των στρατηγικών μετατροπών και συνδυασμών της; Εναλλακτικά, η τρέχουσα γεωπολιτική αναταραχή και οι πιο δυνατές εκκλήσεις για επιλογή πλευρών στο διεθνές σύστημα, θα οδηγήσουν σε ένα νέο

πλαίσιο κατανόησης στον τριγωνικό σχηματισμό της Ρωσίας, της Ινδίας και της Κίνας (Tourangbam, 2022);

Τελικά, η κατεύθυνση της εξωτερικής πολιτικής της Ινδίας μπορεί να μην ακολουθήσει κανένα από αυτά τα γεωμετρικά σχέδια, αλλά μάλλον να ακολουθήσει μια πιο ευέλικτη πορεία. Αυτές οι διατυπώσεις μπορεί να φαίνονται αρχικά αντιφατικές, αλλά η δοκιμασία μιας εξωτερικής πολιτικής είναι να κρατάει αντίθετες κατευθύνσεις και να βρίσκει ακόμη την επιδεξιότητα να λειτουργεί και να κινείται προκειμένου να προστατεύει και να προωθεί τα εθνικά συμφέροντά της (S.Jainshankar, 2020) (Tourangbam, 2022).

Η Ελλάδα στο σταυροδρόμι της Ευρώπης, Ευρασίας, Μέσης Ανατολής και ΝΑ Ασίας.

Η Ελλάδα αναδεικνύεται ως στρατηγικός κόμβος λόγω της γεωγραφικής της θέσης, καθώς συνδυάζει στοιχεία από τρεις ηπείρους: την Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική. Αυτό την καθιστά σημαντικό σημείο σύγκλισης και αναφοράς, συνδέοντας το γεωγραφικό σύστημα της νοτιοανατολικής Μεσογείου με το ευρωατλαντικό σύστημα. Επιπλέον, μέσω του λιμένα της Θεσσαλονίκης, η Ελλάδα διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην επικοινωνία μεταξύ της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης με τον Ινδικό ωκεανό, μέσω της διώρυγας του Σουέζ. (Κώστογλου, 2021, σσ. 20-21)

Η Ελλάδα βρίσκεται σε ένα γεωπολιτικό πλαίσιο που διαμορφώνεται από πολλούς παράγοντες. Ένας από τους κύριους παράγοντες που επηρεάζουν τη χώρα είναι η περίπλοκη σχέση με την Τουρκία, η οποία περιλαμβάνει ιστορικές, εδαφικές και θαλάσσιες διαφορές. Το Αιγαίο Πέλαγος έχει αποτελέσει κέντρο έντασης, με διαφωνίες σχετικά με τα εδαφικά όρια, παραβιάσεις του εναέριου χώρου και διεκδικήσεις φυσικών πόρων. Αυτές οι διαφορές απαιτούν συνεχή επαγρύπνηση και συνεργασία με τους συμμάχους της Ελλάδας (Ψαρίκογλου, 2023, pp. 7-9).

Η δυναμική αντιπαράθεση και συνεργασία μεταξύ Τουρκίας, Ελλάδας, Κύπρου, Ισραήλ και Αιγύπτου αποτελεί ένα σημαντικό γεωπολιτικό πλαίσιο στην ανατολική Μεσόγειο. Αυτό το σύμπλοκο διαμορφώνεται στο πλαίσιο ενός ευρύτερου περιβάλλοντος που περιλαμβάνει πολλές μεγάλες δυνάμεις, όπως οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η

Κίνα και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Τουρκία, με την επιθυμία της να επεκτείνει την επιρροή της στην περιοχή, έχει υιοθετήσει μια προκλητική πολιτική, η οποία δημιουργεί αστάθεια και κινδύνους για την περιφερειακή ασφάλεια. Από την άλλη πλευρά, Ελλάδα, Κύπρος, Αίγυπτος και Ισραήλ αντιδρούν στον τούρκικο αναθεωρητισμό με διπλωματικές και στρατιωτικές πρωτοβουλίες, ενώ επίσης αναπτύσσουν σχέσεις συνεργασίας σε πολλούς τομείς (Κώστογλου, 2021, σ. 21).

Επιπλέον, η Ελλάδα επηρεάζεται από την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, η οποία αντιμετωπίζει συνεχιζόμενες συγκρούσεις, αγώνες εξουσίας και την απειλή της τρομοκρατίας. Η γειτνίαση με χώρες όπως η Συρία, το Ιράκ και η Λιβύη θέτει προκλήσεις ασφαλείας και απαιτεί συνεργασία με περιφερειακούς και διεθνείς εταίρους. Η Ελλάδα έχει συμμετάσχει ενεργά στις προσπάθειες αντιμετώπισης της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης που προκύπτει από αυτές τις συγκρούσεις. Η θέση της στο σταυροδρόμι της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής την καθιστά ευάλωτη σε διεθνείς απειλές, όπως το οργανωμένο έγκλημα, η διακίνηση ναρκωτικών και η παράνομη μετανάστευση. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και τη διασφάλιση της περιφερειακής σταθερότητας, είναι αναγκαία η συνεργασία με γειτονικές χώρες, εταίρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνείς οργανισμούς (Ψαρίκογλου, 2023).

Επιπρόσθετα, το νησιωτικό σύμπλεγμα του Αιγαίου πελάγους διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον έλεγχο των θαλάσσιων και εναέριων συγκοινωνιών, καθώς και των χερσαίων διαδρομών, που είναι κρίσιμοι τόσο για την Ανατολή προς την Δύση όσο και για τον Βόρειο προς τον Νότιο χώρο. Η Κρήτη και η Κέρκυρα αποτελούν επίσης σημαντικούς στρατηγικούς κόμβους, ελέγχοντας θαλάσσιες διαδρομές που είναι κρίσιμες για την περιοχή της Μεσογείου. Επιπλέον, η πρόσφατη ανακάλυψη ενεργειακών πόρων στην ανατολική Μεσόγειο αναδεικνύει την Ελλάδα ως σημαντικό ενεργειακό κόμβο και μελλοντικό προμηθευτή ενέργειας στην περιοχή, ενισχύοντας την ενεργειακή της συνεργασία με άλλες χώρες και ενισχύοντας τον γεωπολιτικό της ρόλο (Κώστογλου, 2021).

Κοινές Απειλές

Η στενή σχέση μεταξύ Ινδίας και Ελλάδας αντικατοπτρίζει την ιστορική σύνδεση και τη σημαντική γεωπολιτική τους συμβολή στην παγκόσμια σκηνή. Οι δύο αυτές χώρες, παλαιότερα γνωστές για την πολιτιστική και στρατιωτική τους ισχύ, σήμερα συνεργάζονται ενεργά προς την επίτευξη κοινών στόχων και τη διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και σταθερότητας.

Η αναγνώριση της Ινδίας ως παγκόσμιας δύναμης από την Ελλάδα, καθώς και η υποστήριξη που παρέχεται σε σημαντικά θέματα όπως η αμυντική συνεργασία και η διαχείριση περιφερειακών ζητημάτων, αποδεικνύουν τη βαθιά φιλία και τη στρατηγική εταιρική σχέση μεταξύ των δύο χωρών. Η αμοιβαία υποστήριξη σε ζητήματα όπως το Κασμίρ και το Κυπριακό αποδεικνύει την προθυμία των δύο χωρών να στηρίξουν η μία την άλλη σε περιφερειακά και διεθνή θέματα, αναδεικνύοντας έτσι την κοινή τους δέσμευση για τη διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας στον κόσμο (Goswami, 2023).

Ο ελληνικός πολιτισμός ευδοκίμοσε στη σημερινή Τουρκία ακόμη και πριν από τον Μέγα Αλέξανδρο και την ελληνιστική περίοδο, και το σημερινό γεωγραφικό Πακιστάν ήταν μέρος του ινδικού πολιτισμού, αλλά σιγά σιγά άρχισαν να μετακινούνται σε αυτά τα εδάφη νομάδες από την Κεντρική Ασία. Η άφιξή τους αρχικά δεν θεωρήθηκε ως απειλή από τους Βυζαντινούς ή τους Ινδούς, αλλά αργότερα εξέφρασαν την επιθυμία τους να ονομάσουν τη γη όπου εγκαταστάθηκαν δική τους πατρίδα και να την κυβερνήσουν (Goswami, 2023).

Ενώ ο Τούρκος Αλπ Αρσλάν νίκησε τον Βυζαντινό αυτοκράτορα Ρωμανό Δ' Διογένη στο Μαντζικέρτ το 1071, ο Τούρκος Μαχμούτ Γκάζι νίκησε τον βασιλιά των Ινδουισαχί Τζάγια Πάλα το 1000. Ο πρώτος άνοιξε τις πύλες των ελληνικών εδαφών και ο δεύτερος τις πύλες των ινδικών εδαφών για τους Τούρκους. Σύντομα ένα σημαντικό μέρος των ελληνικών και ινδικών πληθυσμών τέθηκε υπό τουρκική επιρροή (Goswami, 2023).

Σύμπραξη Τουρκίας – Πακιστάν – Αζερμπαϊτζάν.

Η υπογραφή της Διακήρυξης της Κωνσταντινούπολης το 2022 από τους προέδρους των κοινοβουλίων της Τουρκίας, του Μπακού και του Ισλαμαμπάντ αντιπροσωπεύει μια

σημαντική δέσμευση για στενότερη συνεργασία και συντονισμό μεταξύ των τριών χωρών. Η διακήρυξη υπογραμμίζει τη σημασία της διπλωματίας, του διαλόγου και της συνεργασίας για την προώθηση της περιφερειακής σταθερότητας, ασφάλειας και ευημερίας. Οι τρεις χώρες συμφώνησαν να ενισχύσουν τον διακοινοβουλευτικό διάλογο και να εργαστούν από κοινού σε πολλούς τομείς, όπως η περιφερειακή συνδεσιμότητα, οι μεταφορές, το εμπόριο, η ενέργεια, η εκπαίδευση, οι κοινωνικές και πολιτιστικές ανταλλαγές και ο τουρισμός (Μουτζουρούλιας, 2022).

Ωστόσο, μέσα από αυτή την διακήρυξη, συμφωνήθηκε ότι οι χώρες θα ενεργούν από κοινού έναντι των κοινών απειλών. Γίνεται κατανοητό λοιπόν, εμμέσως πλην σαφώς, ότι η Τουρκία στρέφει τις άλλες δύο χώρες εναντίον της Ελλάδας και της Κύπρου. Κατά τη διάρκεια κοινής συνέντευξης Τύπου μετά τη συνάντησή τους, ο Ασράφ είπε: «Το Πακιστάν θα συνεχίσει να υποστηρίζει την προοπτική της Τουρκίας για τη Βόρεια Κύπρο» (Μουτζουρούλιας, 2022).

Από την άλλη πλευρά, εκφράστηκε υποστήριξη για σχέσεις καλής γειτονίας στον Νότιο Καύκασο, καθώς και για την ανοικοδόμηση και αποκατάσταση των πρόσφατα «απελευθερωμένων» περιοχών του Αζερμπαϊτζάν στο Ναγκόρνο Καραμπάχ.

Επιπλέον, οι πλευρές επιβεβαίωσαν την κοινή στάση τους για τη σύγκρουση στο Τζαμού και Κασμίρ και συμφώνησαν να υποστηρίξουν μια δίκαιη και ειρηνική επίλυση της σύγκρουσης σύμφωνα με τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και τις επιθυμίες του λαού της περιοχής.

Από τα ανωτέρω, γίνεται κατανοητό ότι οι σύμπραξη των τριών αυτών χωρών για θέματα που άπτονται των ευρύτερων θεμάτων της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, του Καυκάσου αλλά και της Μέσης Ανατολής, δεν αποτελεί θετική εξέλιξη για την Ελλάδα. Λαμβάνοντας υπόψη και το πώς εργαλειοποιείται το μεταναστευτικό από την Τουρκία τα τελευταία χρόνια αλλά και το γεγονός ότι υπάρχει έντονο πακιστανικό στοιχείο στις μεταναστευτικές ροές που καταλήγουν στην Ελλάδα, η ανησυχία της ελληνικής πλευράς θα πρέπει να αυξάνεται καθώς έτσι η Τουρκία αποκτά έρεισμα και εντός της ελληνικής επικράτειας, δίνοντάς της πληθώρα επιλογών για υβριδικές επιχειρήσεις. Το Αζερμπαϊτζάν από την άλλη πλευρά, όντας ένας σκληρός ενεργειακός παίκτης στον

Καύκασο, είναι σίγουρο ότι θα λειτουργήσει ευθυγραμμισμένο προς τα Τουρκικά συμφέροντα και θα επηρεάσει αρνητικά για την Ελλάδα και Κύπρο τα ενεργειακά θέματα της ανατολικής Μεσογείου. Το γεγονός ότι οι σχέσεις Ινδίας – Πακιστάν διάγουν μια ιστορία συγκρούσεων⁴, ειδικά για την περιοχή του Κασμίρ⁵, είναι προφανές ότι η σύμπραξη της Τουρκίας με αυτές τις δύο χώρες και η ανάσχεση αυτής, θα μπορούσε να είναι ένα από τα κύρια θέματα συζήτησης αλλά και διαπραγμάτευσης μέσα στη διμερή στρατηγική σύμπραξη με ένα τόσο μεγάλο παγκόσμιο παίκτη όπως η Ινδία.

Σημασία στρατιωτικής συνεργασίας των δύο χωρών

Η συμφωνία μεταξύ της Ελλάδας και της Ινδίας από το 2021 για την ενίσχυση των διμερών δεσμών και την επίτευξη μιας στρατηγικής εταιρικής σχέσης αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό βήμα προς την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών. Οι δηλώσεις του Ινδού υπουργού Εξωτερικών, Subrahmanya Jaishankar, καθώς και του Έλληνα πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, υπογράμμισαν τη σημασία που αποδίδουν και οι δύο χώρες στο διεθνές δίκαιο, το δίκαιο της θάλασσας και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών (Konninidis, 2021).

Η επιθυμία της Ελλάδας να προσελκύσει την υποστήριξη της Ινδίας στο πλαίσιο των τουρκικών προκλήσεων στην περιοχή είναι φυσική, καθώς η Ινδία αποτελεί μία από τις μεγάλες παγκόσμιες δυνάμεις που μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της ειρήνης και της σταθερότητας στην περιοχή. Επιπλέον, η αντίθεση της Ινδίας με το Πακιστάν ενισχύει την πιθανότητα να αναζητήσει συμμαχίες με χώρες που έχουν επίσης αντιθέσεις με το Πακιστάν, όπως η Ελλάδα. Ως εκ τούτου, η συνεργασία αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως μια αμοιβαία ενίσχυση στις περιφερειακές προσπάθειες για ειρήνη και σταθερότητα (Konninidis, 2021).

Η τότε δήλωση του κ. Jaishankar υπογραμμίζει τη σημασία της διμερούς σχέσης μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, που περιλαμβάνει επίσης τις

⁴ Η διαμάχη για το Κασμίρ αποτελεί ένα από τα πλέον ακανθώδη ζητήματα στην διεθνή σκηνή, με τις ρίζες της να χρονολογούνται από την ανατολή της ανεξαρτησίας της Ινδίας το 1947. Περισσότερες λεπτομέρειες παρατίθενται στο Παράρτημα «ΣΤ»

⁵ Περισσότερες λεπτομέρειες παρατίθενται στο Παράρτημα «ΣΤ».

σχέσεις της Ινδίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Ρωσία, καθώς και τα στρατηγικά θέματα που αφορούν τον Κόλπο και τη Μέση Ανατολή. Αυτό αποτελεί αναγνώριση του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει η Ελλάδα ως γέφυρα μεταξύ της Ινδίας και της ΕΕ, καθώς και ως παράγοντα συνοχής σε περιφερειακά ζητήματα (Κορνηνίδης, 2021).

Η σημασία της στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας έγκειται στην βούλησή τους να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις για την ασφάλεια και να ενισχύσουν την περιφερειακή σταθερότητα στις αντίστοιχες περιοχές τους. Η εγγύτητα της Ελλάδας με τη Μέση Ανατολή και η θέση της Ινδίας στη Νότια Ασία τις καθιστούν ευάλωτες στις επιπτώσεις των περιφερειακών συγκρούσεων, ενώ η θαλάσσια ασφάλεια αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για τις δύο χώρες ως θαλάσσια έθνη.

Η συνεργασία σε τομείς όπως η ευαισθητοποίηση στον θαλάσσιο τομέα, οι κοινές ναυτικές ασκήσεις και η αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων όπως η πειρατεία και η θαλάσσια τρομοκρατία ενισχύουν την ασφάλεια των θαλάσσιων τομέων τους. Επιπλέον, η στρατηγική θέση της Ινδίας στον Ινδικό Ωκεανό και η θέση της Ελλάδας στη Μεσόγειο και το Αιγαίο καθιστούν τη συνεργασία τους ακόμη πιο σημαντική για την αντιμετώπιση διεθνών θαλάσσιων εγκλημάτων και τη διασφάλιση της ειρήνης και της σταθερότητας στις περιοχές αυτές (Ψαρίκογλου, 2023).

Κεφάλαιο τρίτο: Η Ινδία υπό το πρίσμα της θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων και της Στρατηγικής

Η εξωτερική πολιτική της Ινδίας έχει εισέλθει σε φάση αναβαθμολόγησης, ιδίως ως απάντηση στην αυξανόμενη περιφερειακή και παγκόσμια διεκδικητικότητα της Κίνας. Καθώς η Κίνα επεκτείνει την επιρροή της μέσω στρατηγικών επενδύσεων, συνεργασιών και στρατιωτικών τοποθετήσεων, η απάντηση της Ινδίας είναι τόσο ρεαλιστική όσο και πολυεπίπεδη, περιλαμβάνοντας στρατηγικές συνεργασίες, ενισχυμένες αμυντικές στάσεις και οικονομικά αντίμετρα. Η στρατηγική της Κίνας «String of Pearls» και η πρωτοβουλία Belt and Road Initiative (BRI) αποτελούν τη ραχοκοκαλιά αυτών των δράσεων, οι οποίες αποσκοπούν στην ενίσχυση της επιρροής της Κίνας στη Νότια Ασία, τον Ινδικό Ωκεανό και πέραν αυτού, αμφισβητώντας την παραδοσιακή σφαίρα επιρροής της Ινδίας. Το παρόν κεφάλαιο αναλύει τη στρατηγική προσέγγιση της Ινδίας υπό το πρίσμα αυτών των εξελίξεων, αντλώντας από τις σχετικές θεωρίες διεθνών σχέσεων και τις επιπτώσεις των προσπαθειών περικύκλωσης της Κίνας (Kumar D. , 2024).

Ρεαλισμός και ισορροπία ισχύος

Η δυναμική μεταξύ της Ινδίας και της Κίνας εντάσσεται ικανοποιητικά στο θεωρητικό πλαίσιο του ρεαλισμού, το οποίο δίνει έμφαση στον ανταγωνισμό για την ισχύ, την επιβίωση και την ασφάλεια ως πρωταρχικές κινητήριες δυνάμεις στις διεθνείς σχέσεις. Η στρατηγική εξωτερικής πολιτικής της Ινδίας, όπως περιγράφεται εδώ, ευθυγραμμίζεται με την κλασική ρεαλιστική προσέγγιση, ιδίως όσον αφορά την έννοια της «ισορροπίας ισχύος». Σύμφωνα με τη θεωρία του νεορεαλισμού του Kenneth Waltz, τα κράτη αντιδρούν στις εξωτερικές πιέσεις είτε εξισορροπώντας, είτε συμμαχώντας με ισχυρούς παράγοντες για να προστατεύσουν την κυριαρχία και την αυτονομία τους (Jackson & Sorensen, 2006, σσ. 87-90). Σε αυτό το πλαίσιο, η στρατηγική της Ινδίας είναι μια πράξη εξισορρόπησης, αξιοποιώντας συμμαχίες όπως η «Τετράδα», τον στρατιωτικό εκσυγχρονισμό και τις περιφερειακές συνεργασίες για να αντιμετωπίσει την επιρροή της Κίνας.

Η στρατηγική της «αλυσίδας μαργαριταριών» και η γεωπολιτική απάντηση της Ινδίας.

Η θεωρία της «Αλυσίδας των Μαργαριταριών» (String of pearls) εμφανίστηκε το 2004, όταν Αμερικανοί ερευνητές τη χρησιμοποίησαν για να περιγράψουν τη στρατηγική της Κίνας για τη δημιουργία βασικών σημείων επιρροής που περικυκλώνουν την Ινδία, φαινομενικά υπό το πρόσχημα της εμπορικής υποδομής, αλλά που ενέχει δυνητικές στρατιωτικές επιπτώσεις. Με κινεζικά περιουσιακά στοιχεία στη Μιανμάρ, τη Σρι Λάνκα, το Πακιστάν, την Καμπότζη και το Τζιμπουτί, η στρατηγική απειλή για την κυριαρχία της Ινδίας στον Ινδικό Ωκεανό είναι σημαντική. Αυτή η θεωρία, αν και μερικές φορές επικρίνεται ως υπερβολικά απλουστευτική, αναδεικνύει μια έγκυρη ανησυχία για την ασφάλεια της Ινδίας, η οποία ερμηνεύει αυτές τις κινήσεις ως καταπάτηση των δικών της εδαφικών και οικονομικών συμφερόντων (Kumar D. , 2024).

Οι πρόσφατοι ελιγμοί της Κίνας στις Μαλδίβες, συμπεριλαμβανομένου του ελλιμενισμού ενός κινεζικού «ερευνητικού» σκάφους στα νησιά, υπογραμμίζουν τις απτές προκλήσεις της στρατηγικής «String of Pearls». Για την Ινδία, η στρατηγική θέση των Μαλδίβων στον Ινδικό Ωκεανό και η οικονομική τους εξάρτηση από τον ινδικό τουρισμό ενισχύουν τον κίνδυνο να ριζώσει η πιθανή κινεζική επιρροή στην πίσω αυλή της. Διατηρώντας ανοικτό διάλογο και ενισχύοντας τις διπλωματικές σχέσεις, η Ινδία στοχεύει να αντισταθμίσει την κινεζική επιρροή σε αυτές τις περιοχές, χρησιμοποιώντας τόσο οικονομικά κίνητρα όσο και διπλωματική υποστήριξη (Kumar D. , 2024).

Οικονομικός και στρατιωτικός ανταγωνισμός.

Η πρωτοβουλία Belt and Road Initiative (BRI) της Κίνας και το υποσύνολό της, ο Οικονομικός Διάδρομος Κίνας-Πακιστάν (CPEC), αποτελούν τόσο οικονομική όσο και στρατιωτική πρόκληση για την Ινδία. Καθώς η Κίνα επενδύει σε υποδομές που θα μπορούσαν να διπλασιαστούν ως στρατιωτικά περιουσιακά στοιχεία, η Ινδία θεωρεί τις κινήσεις αυτές ως εχθρικές προσπάθειες υπονόμευσης της περιφερειακής της κυριαρχίας. Η αντίδραση της Ινδίας, από την απαγόρευση κινεζικών εφαρμογών και επενδύσεων έως την εμβάθυνση των οικονομικών σχέσεων με άλλους εταίρους του Ινδο-Ειρηνικού, παρουσιάζει μια αντί-στρατηγική που αποσκοπεί στον περιορισμό της

επιρροής της Κίνας στο εμπόριο, τις υποδομές και την ψηφιακή συνδεσιμότητα (Kumar D. , 2024).

Στρατηγικά μέτρα και προσεγγίσεις πολιτικής.

Η συμμετοχή της Ινδίας στον τετραμερή διάλογο για την ασφάλεια (Τετράδα-Quad) -μια ευθυγράμμιση με τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ιαπωνία και την Αυστραλία- δείχνει μια στρατηγική απάντηση στις προσπάθειες περικύκλωσης της Κίνας. Η εστίαση της Τετράδας σε έναν «ελεύθερο και ανοικτό Ινδο-Ειρηνικό» αποσκοπεί στην εξασφάλιση των θαλάσσιων οδών και στη διατήρηση της περιφερειακής σταθερότητας. Μέσω κοινών στρατιωτικών ασκήσεων και πρωτοβουλιών ανταλλαγής πληροφοριών, η Ινδία επιδιώκει να ενισχύσει τις αμυντικές της ικανότητες, ενώ παράλληλα μεταδίδει τη δέσμευσή της στην πολυμέρεια ως αντίβαρο στην κινεζική κυριαρχία (Kumar S. , 2023).

Οι εξελίξεις στο θαλάσσιο πεδίο και οι ναυτικές δυνατότητες της Κίνας γύρω από την Ινδία καθιστούν αναγκαία μια ισχυρή αντίδραση των αμυντικών δυνάμεων της Ινδίας, ιδίως του ναυτικού της. Η ενισχυμένη ναυτική επιτήρηση και η ενίσχυση των υποδομών ασφαλείας γύρω από βασικά ινδικά εδάφη αντικατοπτρίζουν την προληπτική αμυντική στάση της Ινδίας. Η ενίσχυση των θαλάσσιων δυνατοτήτων είναι επιτακτική ανάγκη για την Ινδία να διασφαλίσει τον έλεγχο των χωρικών της υδάτων και των κρίσιμων εμπορικών οδών στον Ινδικό Ωκεανό. Τέτοια μέτρα συνάδουν με τη ρεαλιστική προσέγγιση της «μεγιστοποίησης της ασφάλειας», όπου τα κράτη οικοδομούν άμυνες έναντι των αντιληπτών απειλών κατά της κυριαρχίας τους.

Τα μέτρα της Ινδίας για τον περιορισμό της κινεζικής τεχνολογικής επιρροής εντός των συνόρων της -όπως η απαγόρευση εφαρμογών- υποδηλώνουν μια πολύπλευρη προσέγγιση της οικονομικής ασφάλειας. Αυτό συμπληρώνεται από στοχευμένες οικονομικές συνεργασίες με την Ιαπωνία, την Αυστραλία και τις χώρες της ASEAN, καθώς και από επενδύσεις σε τοπικές ψηφιακές υποδομές. Επιπλέον, οι απειλές κυβερνοασφάλειας από κινεζικούς παράγοντες οδήγησαν την Ινδία στην υιοθέτηση ισχυρότερων πρωτοκόλλων κυβερνοασφάλειας, αναγνωρίζοντας τη σημασία της ανθεκτικότητας στον κυβερνοχώρο για την εθνική ασφάλεια σε μια εποχή τεχνολογικού πολέμου (Kumar D. , 2024).

Επιπτώσεις στην περιφερειακή γεωπολιτική και τις ανησυχίες για την κυριαρχία

Καθώς η επιρροή της Κίνας αυξάνεται, τα μικρότερα κράτη στην περιοχή του Ινδικού Ωκεανού αντιμετωπίζουν προκλήσεις για την κυριαρχία τους, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την υποδοχή κινεζικών πλοίων από τις Μαλδίβες. Η διπλωματική προσέγγιση της Ινδίας και οι επενδύσεις σε περιφερειακές υποδομές έχουν ως στόχο να παρέχουν βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις για τα έργα της Κίνας με γνώμονα την BRI, απευθύνοντας έκκληση σε χώρες που είναι επιφυλακτικές απέναντι στη διπλωματία - παγίδα χρέους του Πεκίνου. Με τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων που σέβονται την τοπική κυριαρχία και παρέχουν αμοιβαία οφέλη, η Ινδία ελπίζει να σφυρηλατήσει ισχυρότερους περιφερειακούς δεσμούς που θα αντιστέκονται στην κινεζική πίεση.

Η «αλυσίδα μαργαριταριών» και η BRI μαζί αποτελούν παράδειγμα της προσπάθειας της Κίνας να δημιουργήσει έναν πολυπολικό κόσμο, όπου η ισορροπία δυνάμεων στην Ασία περιστρέφεται υπέρ της. Η απάντηση της Ινδίας, η οποία περιλαμβάνει την προώθηση περιφερειακών εταιρικών σχέσεων, την ενίσχυση της στρατιωτικής και κυβερνοάμυνας και την αναπροσαρμογή των συμμαχιών, αποσκοπεί στο να μετριάσει τις ανησυχίες για την κυριαρχία των μικρότερων κρατών και να διασφαλίσει ότι η περιοχή του Ινδικού Ωκεανού θα παραμείνει ένας σταθερός και συνεργάσιμος τομέας.

Στρατηγικές απαντήσεις στην περικύκλωση της Κίνας

Όπως προαναφέρθηκε, η εξωτερική πολιτική της Ινδίας διαμορφώνεται από μια αυξανόμενη αίσθηση περικύκλωσης, καθώς η Κίνα επεκτείνει την επιρροή της μέσω της BRI και άλλων στρατηγικών επενδύσεων στην περιοχή του Ινδικού Ωκεανού. Για να αντιμετωπίσει αυτή την αντιληπτή απειλή, η Ινδία χρησιμοποιεί μια σειρά στρατηγικών που ευθυγραμμίζονται με τις ρεαλιστικές, φιλελεύθερες και κοστρουκτιβιστικές αρχές, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης των περιφερειακών συμμαχιών, της ενίσχυσης των ναυτικών δυνατοτήτων και της προώθησης των οικονομικών εταιρικών σχέσεων.

Εξισορρόπηση της αυξανόμενης επιρροής της Κίνας.

Η ρεαλιστική σχολή σκέψης, ιδίως οι ιδέες του κλασικού ρεαλισμού και του νεορεαλισμού, προσφέρει ένα πρωταρχικό θεωρητικό πλαίσιο για την κατανόηση της εξωτερικής πολιτικής της Ινδίας έναντι της Κίνας και του ευρύτερου Ινδο-Ειρηνικού. Σύμφωνα με τον ρεαλισμό, τα κράτη λειτουργούν σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα όπου η ασφάλεια και η ισχύς αποτελούν πρωταρχικά κίνητρα (Γκοφας & Τζιφακης, 2017, σσ. 33-35). Για την Ινδία, η εξισορρόπηση έναντι της αυξανόμενης ισχύος της Κίνας έχει καταστεί κρίσιμη πτυχή της στρατηγικής της. Η κινεζική πρωτοβουλία Belt and Road Initiative (BRI) και η λεγόμενη στρατηγική «String of Pearls» - οι κινεζικές επενδύσεις σε λιμάνια και υποδομές που περικυκλώνουν την Ινδία - θέτουν τόσο οικονομικές όσο και στρατιωτικές προκλήσεις για την παραδοσιακή επιρροή της Ινδίας στη Νότια Ασία και την περιοχή του Ινδικού Ωκεανού.

Η αντίδραση της Ινδίας, ως εκ τούτου, είναι σε μεγάλο βαθμό ρεαλιστική από τη φύση της, που χαρακτηρίζεται από προσπάθειες εξισορρόπησης της Κίνας μέσω στρατηγικών εταιρικών σχέσεων, στρατιωτικού εκσυγχρονισμού και οικοδόμησης περιφερειακής επιρροής. Ο τετραμελής διάλογος για την ασφάλεια, αποτελεί παράδειγμα ενός συστήματος συμμαχιών με ρεαλιστικό γνώμονα που αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των διεκδικητικών κινήσεων της Κίνας στον Ινδο-Ειρηνικό. Αυτή η αμυντική ρεαλιστική προσέγγιση επιδιώκει να εξισορροπήσει την αυξανόμενη επιρροή της Κίνας χωρίς να προκαλέσει ευθεία σύγκρουση. Με την εμβάθυνση των αμυντικών δεσμών με τις ΗΠΑ και τη διεξαγωγή κοινών στρατιωτικών ασκήσεων με τα μέλη της Τετράδας, η Ινδία ενισχύει τις αποτρεπτικές της ικανότητες έναντι πιθανής κινεζικής επιθετικότητας.

Καθώς η Κίνα επενδύει σε βασικά λιμάνια και υποδομές σε γειτονικές χώρες όπως η Σρι Λάνκα, το Πακιστάν και οι Μαλδίβες, η Ινδία βλέπει την Τετράδα ως έναν τρόπο εξισορρόπησης της κινεζικής επιρροής στον Ινδο-Ειρηνικό. Η συμμαχία αυτή επιτρέπει στην Ινδία να διεξάγει κοινές ναυτικές ασκήσεις, να μοιράζεται πληροφορίες και να συντονίζει μέτρα ασφαλείας με άλλες δημοκρατίες που δεσμεύονται για έναν «ελεύθερο και ανοιχτό Ινδο-Ειρηνικό».

Η Τετράδα ευθυγραμμίζεται με τον αμυντικό ρεαλισμό, όπου τα κράτη επιδιώκουν να εξισορροπήσουν την ισχύ και να αποτρέψουν την επιθετικότητα χωρίς να προκαλέσουν σύγκρουση πλήρους κλίμακας. Η συμμετοχή της Ινδίας στην Τετράδα αντανάκλα την επιθυμία της να περιορίσει τις περιφερειακές φιλοδοξίες της Κίνας αποφεύγοντας την ανοιχτή στρατιωτικοποίηση. Συνεργαζόμενη με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και την Αυστραλία, η Ινδία ενισχύει την αμυντική της στάση και σηματοδοτεί στην Κίνα ότι οποιαδήποτε περιφερειακή αποσταθεροποίηση θα συναντήσει μια ενιαία απάντηση

Αγκαλιάζοντας την οικονομική αλληλεξάρτηση και την πολυμέρεια.

Ενώ ο ρεαλισμός εξηγεί μεγάλο μέρος της στρατηγικής της Ινδίας για τη σκληρή ισχύ, οι φιλελεύθερες θεωρίες της οικονομικής αλληλεξάρτησης και της θεσμικής συνεργασίας φωτίζουν τη συμμετοχή της Ινδίας σε πολυμερείς οργανισμούς και τις προσπάθειές της να προωθήσει περιφερειακές οικονομικές συμπράξεις. Ειδικότερα, η φιλελεύθερη προσέγγιση, υποστηρίζει ότι οι θεσμοί μπορούν να μετριάσουν τις άναρχες τάσεις των διεθνών σχέσεων προωθώντας τη συνεργασία και θέτοντας κανόνες (Jackson & Sorensen, 2006, σσ. 164-191). Ο ενεργός ρόλος της Ινδίας σε πολυμερείς θεσμούς όπως τα Ηνωμένα Έθνη, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) και διάφορα περιφερειακά φόρουμ, όπως η Ένωση Περιφερειακής Συνεργασίας Νοτίου Ασίας (SAARC) ευθυγραμμίζεται με αυτή τη φιλελεύθερη προοπτική. Αυτές οι πλατφόρμες επιτρέπουν στην Ινδία να προωθεί την περιφερειακή σταθερότητα, την οικονομική συνδεσιμότητα και τους μηχανισμούς επίλυσης συγκρούσεων.

Οι οικονομικές σχέσεις της Ινδίας με τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας και η συμμετοχή της σε πρωτοβουλίες όπως η Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου ASEAN-Ινδίας αντανάκλουν τη φιλελεύθερη πίστη στα οφέλη της οικονομικής αλληλεξάρτησης. Η οικονομική δέσμευση της Ινδίας με την Ανατολική Ασία, ιδίως με την Ιαπωνία και την Ταϊβάν, αναδεικνύει τη στρατηγική της για τη διαφοροποίηση των εμπορικών σχέσεων και τη μείωση της εξάρτησης από την Κίνα, με στόχο την οικοδόμηση μιας σταθερής και ευημερούσας περιοχής με κοινά οικονομικά συμφέροντα. Επιπλέον, μέσω της πολιτικής «Act East», η Ινδία προσπάθησε να αυξήσει το εμπόριο με τις χώρες της ASEAN, να βελτιώσει τη συνδεσιμότητα και να προωθήσει την περιφερειακή ανάπτυξη. Η πολιτική

αυτή αντιπροσωπεύει τη φιλελεύθερη προσέγγιση της Ινδίας για την οικοδόμηση οικονομικών δεσμών που μειώνουν την εξάρτηση από την Κίνα και δημιουργούν εναλλακτικές αγορές και αλυσίδες εφοδιασμού, δημιουργώντας έτσι ένα περιφερειακό αντίβαρο στην επιρροή της Κίνας και προωθώντας παράλληλα την οικονομική ανάπτυξη και την πολιτική συνεργασία.

Οι οικονομικές συνεργασίες της Ινδίας με άλλες οικονομίες της Ανατολικής Ασίας καταδεικνύουν τη δέσμευσή της για οικονομική διαφοροποίηση και ασφάλεια μέσω της αλληλεξάρτησης. Η στρατηγική αυτή υποστηρίζει μια φιλελεύθερη θεσμική πεποίθηση για τη σταθεροποιητική επίδραση των οικονομικών εταιρικών σχέσεων. Επενδύοντας σε αυτές τις σχέσεις, η Ινδία όχι μόνο ενισχύει την οικονομική της βάση αλλά και δημιουργεί έναν συνασπισμό χωρών που ενδιαφέρονται να αντιμετωπίσουν την κινεζική επιρροή.

Κοστρουκτιβισμός της Ινδίας και κανονιστική επιρροή.

Οι θεωρίες του κοστρουκτιβισμού, οι οποίες δίνουν έμφαση στο ρόλο των ιδεών, των ταυτοτήτων και των κανόνων στη διαμόρφωση των διεθνών σχέσεων, παρέχουν πρόσθετες πληροφορίες για την προσέγγιση της εξωτερικής πολιτικής της Ινδίας. Για την Ινδία, η ταυτότητά της ως δημοκρατικό και πολιτισμικά πλούσιο έθνος επηρεάζει την εξωτερική της πολιτική, οδηγώντας τη δέσμευσή της με άλλες δημοκρατίες και τη χρήση της ήπιας ισχύος για την προβολή επιρροής στη Νότια Ασία και πέραν αυτής. Ο κοστρουκτιβισμός υποστηρίζει ότι οι συμπεριφορές των κρατών διαμορφώνονται όχι μόνο από υλικά συμφέροντα αλλά και από συλλογικές ταυτότητες και αντιλήψεις (Jackson & Sorensen, 2006, σσ. 370-379). Η απεικόνιση της Ινδίας ως δημοκρατικό αντίβαρο στην Κίνα, ιδίως στον Ινδο-Ειρηνικό, συντονίζεται με τις ιδέες του κοστρουκτιβισμού για την εξωτερική πολιτική που καθοδηγείται από την ταυτότητα.

Η εστίαση της Ινδίας στην προώθηση των δημοκρατικών αξιών και του σεβασμού της κυριαρχίας αντανακλάται στις διπλωματικές της σχέσεις, ιδίως με χώρες που ανησυχούν για την αυταρχική προσέγγιση της Κίνας. Μέσω της πολιτιστικής διπλωματίας, των εκπαιδευτικών ανταλλαγών και της ανθρωπιστικής βοήθειας, η Ινδία χρησιμοποιεί την ήπια ισχύ της για να ενισχύσει τη θέση της και την επιρροή της στη Νοτιοανατολική Ασία. Η πρόσφατη εμπλοκή της Ινδίας με την Ταϊβάν και οι στοχευμένες

και λεπτές προκλήσεις της στην πολιτική «Μία Κίνα» της Κίνας, όπως η βράβευση του Ταϊβανέζου διευθύνοντος συμβούλου της Foxconn, Young Liu, με το διάσημο βραβείο Padma Bhushan, καταδεικνύουν την κονστρουκτιβιστική προσέγγιση της Ινδίας για την ενίσχυση μιας κανονιστικής στάσης αποφεύγοντας την άμεση σύγκρουση.

Η κανονιστική στάση της Ινδίας σχετικά με τη δημοκρατία, την κυριαρχία και την πολιτιστική ταυτότητα ενισχύει έτσι την επιρροή της και δημιουργεί ένα αντίπαλο αφήγημα στο αυταρχικό μοντέλο της Κίνας. Προβάλλοντας τον εαυτό της ως μια δημοκρατική εναλλακτική λύση στην Κίνα, η Ινδία απευθύνεται σε χώρες που ανησυχούν για την αυταρχική προσέγγιση του Πεκίνου. Η ευθυγράμμιση της Ινδίας με άλλες δημοκρατίες, ιδίως μέσω της Τετράδας και των εταιρικών σχέσεων με την Ιαπωνία και την Αυστραλία, ενισχύει την ταυτότητά της ως δημοκρατική δύναμη στην Ασία.

Στρατιωτικός εκσυγχρονισμός και ασφάλεια στον κυβερνοχώρο

Απαντώντας στην στρατιωτική ανάπτυξη της Κίνας, ιδίως στην θάλασσα και τον κυβερνοχώρο, η Ινδία έχει επιδιώξει σημαντικό στρατιωτικό εκσυγχρονισμό. Οι επενδύσεις της Ινδίας στην αμυντική τεχνολογία, τη ναυτική επέκταση και την κυβερνοασφάλεια αποτελούν κρίσιμα στοιχεία της αμυντικής ρεαλιστικής στρατηγικής της. Αναγνωρίζοντας την ανάγκη για ένα ισχυρό αποτρεπτικό μέσο, η Ινδία έχει αναπτύξει τον ναυτικό της στόλο, έχει αυξήσει την επιτήρηση στον Ινδικό Ωκεανό και έχει ενισχύσει τις πυρηνικές της δυνατότητες. Στον τομέα του κυβερνοχώρου, οι ανησυχίες της Ινδίας για πιθανές απειλές από την Κίνα οδήγησαν στην ενίσχυση της υποδομής της κυβερνοασφάλειας. Με την απαγόρευση κινεζικών εφαρμογών και τον περιορισμό των κινεζικών εταιρειών τεχνολογίας, η Ινδία στοχεύει στην προστασία της εθνικής της ασφάλειας και στη μείωση της εξάρτησης από την κινεζική τεχνολογία. Τα μέτρα αυτά αντικατοπτρίζουν μια ρεαλιστική αντίληψη της ασφάλειας που υπερβαίνει τις παραδοσιακές στρατιωτικές απειλές και περιλαμβάνει οικονομικές και τεχνολογικές διαστάσεις

Κυριαρχία και περιφερειακή ασφάλεια.

Η εξωτερική πολιτική της Ινδίας δίνει μεγάλη έμφαση στην εθνική κυριαρχία, ιδίως στην προσέγγισή της στον Ινδικό Ωκεανό και την άμεση γειτονιά της. Η Ινδία θεωρεί τον Ινδικό Ωκεανό κρίσιμο για την ασφάλειά της και η επέλαση της Κίνας στην περιοχή αυτή -μέσω στρατηγικών επενδύσεων στη Σρι Λάνκα, το Πακιστάν και τις Μαλδίβες- έχει εντείνει τις ανησυχίες της Ινδίας. Για να το αντιμετωπίσει αυτό, η Ινδία έχει ενισχύσει την επιρροή της στην περιοχή μέσω εταιρικών σχέσεων και επενδύσεων σε υποδομές, με στόχο να παρέχει βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις στην κινεζική χρηματοδότηση.

Οι προσπάθειες της Ινδίας να διασφαλίσει τον Ινδικό Ωκεανό και να προστατεύσει την κυριαρχία της αντανακλούν την ευθυγράμμισή της με τις ρεαλιστικές αρχές της εδαφικής ακεραιότητας και της εθνικής άμυνας. Μέσω της έμφασης στην κυριαρχία, η Ινδία διαφοροποιείται από την προσέγγιση της Κίνας, επιδιώκοντας σχέσεις συνεργασίας με γειτονικές χώρες που σέβονται την ανεξαρτησία και την αυτονομία τους.

Υψηλή Στρατηγική και Στόχοι Ασφάλειας της Ινδίας

Έχοντας υπόψη τα προαναφερθέντα, με βάση το θεωρητικό πλαίσιο από τα κείμενα διανοητών της στρατηγικής, μπορούμε να αναλύσουμε τις στρατηγικές απαντήσεις της Ινδίας στην Κίνα μέσα σε ένα πλαίσιο «υψηλής στρατηγικής», το οποίο περιλαμβάνει συνιστώσες στρατιωτικής, οικονομικής, διπλωματικής και ήπιας ισχύος. Ακολουθεί ο τρόπος με τον οποίο η Ινδία εφαρμόζει αυτή τη θεωρία στρατηγικής, όπως αναλύεται στη θεωρία της στρατηγικής:

Σύμφωνα με τους Πλατιά και Κολιόπουλο (2010), υψηλή στρατηγική είναι ο ολιστικός συντονισμός των πόρων σε όλους τους τομείς της στρατιωτικής, οικονομικής, διπλωματικής και ήπιας ισχύος για την εξασφάλιση των στόχων ενός κράτους. Η υψηλή στρατηγική της Ινδίας αποσκοπεί πρωτίστως στην αντιμετώπιση της κινεζικής περικύκλωσης, όπως φαίνεται από τη στρατηγική της «Αλυσίδα των Μαργαριταριών», ενώ παράλληλα διασφαλίζει την περιφερειακή σταθερότητα στον Ινδικό Ωκεανό και ενισχύει τις συμμαχίες που αποτρέπουν την κινεζική επιρροή. Η Ινδία χρησιμοποιεί μια σειρά από στρατηγικά εργαλεία, ενσωματώνοντας στοιχεία τόσο της «στρατηγικής

εξουθένωσης» όσο και της «στρατηγικής απορρόφησης» για τη διασφάλιση της αυτονομίας της.

Στρατιωτική στρατηγική και αμυντική στάση.

Η στρατιωτική στρατηγική της Ινδίας δίνει έμφαση στην ισχυρή υπεράσπιση των συνόρων και των χωρικών της υδάτων, ιδίως στον Ινδικό Ωκεανό. Η Ινδία έχει ενισχύσει τη ναυτική της επιτήρηση και έχει ενισχύσει τις στρατιωτικές της εγκαταστάσεις για να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε απειλή περικύκλωσης που δημιουργείται από τις στρατηγικές τοποθετήσεις της Κίνας σε γειτονικές χώρες. Σύμφωνα με την «οριζόντια διάσταση» της στρατηγικής που συζητείται στο (Platias & Koliopoulos, 2010) η Ινδία απαντά στις κινεζικές κινήσεις με αντίποινα, συμπεριλαμβανομένων των αυξημένων ναυτικών ασκήσεων και των κοινών επιχειρήσεων με συμμάχους όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία και η Αυστραλία στο πλαίσιο της Τετράδας. Η προσέγγιση αυτή ευθυγραμμίζεται με μια «αμυντική αποτρεπτική στρατηγική», με πρόθεση να αποτρέψει την κινεζική επέκταση χωρίς άμεση αντιπαράθεση.

Διπλωματικοί ελιγμοί και περιφερειακές συμμαχίες.

Η διπλωματία της Ινδίας δίνει προτεραιότητα στις συμμαχίες και τους διαλόγους που δημιουργούν έναν συνασπισμό για την εξισορρόπηση της αυξανόμενης επιρροής της Κίνας. Η προσέγγιση αυτή ακολουθεί την έμμεση στρατηγική ή το μοντέλο της «εξουθένωσης», το οποίο επιδιώκει να αποστραγγίσει τους πόρους και την εστίαση της Κίνας με την προώθηση ισχυρών εταιρικών σχέσεων, ιδίως στη Νότια και τη Νοτιοανατολική Ασία. Η συμμετοχή της Ινδίας στην Τετράδα αποτελεί παράδειγμα αυτής της διπλωματικής προσέγγισης, καθώς ενισχύει την περιφερειακή σταθερότητα μέσω συλλογικών δεσμεύσεων ασφαλείας και όχι μέσω μεμονωμένων μιλιταριστικών προσπαθειών. Η πτυχή της «ήπιας ισχύος» μπαίνει επίσης στο παιχνίδι, καθώς η πολιτιστική και ιδεολογική επιρροή της Ινδίας στη Νότια Ασία προωθεί δεσμούς που μπορούν να ανταγωνιστούν τις οικονομικές πιέσεις της Κίνας.

Οικονομικά αντίμετρα και τεχνολογική κυριαρχία.

Η υψηλή στρατηγική της Ινδίας περιλαμβάνει επίσης οικονομικές πολιτικές που μειώνουν την εξάρτηση από τα κινεζικά αγαθά και τις ψηφιακές πλατφόρμες. Με την απαγόρευση κινεζικών εφαρμογών και τον περιορισμό των κινεζικών επενδύσεων σε κρίσιμους τομείς, η Ινδία στοχεύει στη διασφάλιση της οικονομικής κυριαρχίας και στην αντιμετώπιση των κινδύνων κυβερνοασφάλειας. Αυτή η οικονομική αντίδραση ευθυγραμμίζεται με την έννοια της «οικονομικής συνιστώσας» της υψηλής στρατηγικής, όπου η οικονομική πίεση χρησιμεύει στη διατήρηση της εθνικής ασφάλειας μέσω του μετριασμού των κινδύνων και των τρωτών σημείων.

Επιπλέον, η στροφή της Ινδίας προς την οικονομική συνεργασία με την Ταϊβάν (π.χ. η απονομή του βραβείου «Padma Bhushan» στον διευθύνοντα σύμβουλο της Foxconn Young Liu) ευθυγραμμίζεται με την ευρύτερη επαναξιολόγηση της πολιτικής της «Μίας Κίνας». Καλλιεργώντας μια οικονομική σχέση με την Ταϊβάν, η Ινδία σηματοδοτεί την προθυμία της να χρησιμοποιήσει οικονομική κρατική τέχνη (economic statecraft) για να αμφισβητήσει την κινεζική ηγεμονία στην Ασία.

Ήπια ισχύς και πολιτιστική διπλωματία.

Η Ινδία αξιοποιεί τα ιστορικά, πολιτιστικά και δημοκρατικά ιδεώδη της στο πλαίσιο μιας στρατηγικής ήπιας ισχύος για την ενίσχυση της επιρροής της στην περιοχή. Η εικόνα της Ινδίας ως ένα δημοκρατικό και πολιτιστικά πλούσιο έθνος απευθύνεται σε γειτονικές χώρες που είναι επιφυλακτικές απέναντι στο πιο αυταρχικό μοντέλο της Κίνας. Αυτό συμφωνεί με την προοπτική ότι η ήπια ισχύς συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας υψηλής στρατηγικής, εξασφαλίζοντας νομιμότητα και επιρροή χωρίς άμεση αντιπαράθεση. Η ήπια ισχύς της Ινδίας ενισχύει τους διπλωματικούς της στόχους, συμβάλλοντας στην εξασφάλιση της υποστήριξης των γειτονικών χωρών στη στάση της απέναντι στις πιο καταναγκαστικές πολιτικές της Κίνας.

Στρατηγική προσαρμογή και μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα

Εφαρμόζοντας τα κριτήρια σχεδιασμού και αξιολόγησης από τους Πλατιά και Κολιόπουλο (2010), η στρατηγική της Ινδίας επιδεικνύει σαφή κατανόηση του διεθνούς της

περιβάλλοντος και των περιορισμών που επιβάλλουν οι περιορισμένοι πόροι. Οι ενέργειες της Ινδίας δείχνουν επίγνωση της αποφυγής της «υπερέκτασης», καθώς οι στόχοι της - περιφερειακή σταθερότητα, ασφάλεια και αντιμετώπιση της κινεζικής επιρροής - είναι εφικτοί εντός της βάσης των πόρων της. Επιπλέον, η στρατηγική της Ινδίας ευθυγραμμίζεται με την εικόνα της σταθερής και μη καταναγκαστικής δύναμης, η οποία ενισχύει τόσο την εγχώρια όσο και τη διεθνή νομιμοποίησή της.

Η προσέγγιση της Ινδίας για την αντιμετώπιση των περιφερειακών φιλοδοξιών της Κίνας αποτελεί παράδειγμα μιας ολοκληρωμένης εφαρμογής της θεωρίας της υψηλής στρατηγικής. Η διαβαθμισμένη χρήση της στρατιωτικής ετοιμότητας, των οικονομικών περιορισμών, των στρατηγικών συμμαχιών και της ήπιας ισχύος της Ινδίας της επιτρέπει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την κινεζική απειλή χωρίς να διακινδυνεύσει υπερέκταση ή άμεση στρατιωτική σύγκρουση. Η προσέγγιση αυτή ευθυγραμμίζεται με το θεωρητικό πλαίσιο, χρησιμοποιώντας ένα ισορροπημένο μείγμα αποτροπής, διπλωματικών συνεργασιών και οικονομικής αυτονομίας για τη διασφάλιση των εθνικών συμφερόντων σε ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον.

Κεφάλαιο τέταρτο : Στρατηγική εταιρική σχέση Ινδίας-Ελλάδας.

Ευκαιρίες και Προκλήσεις

Η Ινδία και η Ελλάδα μοιράζονται μια βαθιά ριζωμένη ιστορική σύνδεση που χρονολογείται από την εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου και του Ινδο-ελληνικού Βασιλείου, η οποία άφησε μόνιμο αντίκτυπο και στους δύο πολιτισμούς. Οι πολιτισμικές διασταυρώσεις, όπως αυτές που παρατηρούνται στην επιρροή της ελληνικής σκέψης στην ινδική φιλοσοφία και αντίστροφα, συνεχίζουν να αποτελούν τη βάση για αμοιβαίο σεβασμό και θαυμασμό. Αυτή η κοινή κληρονομιά έχει καλλιεργήσει ένα περιβάλλον καλής θέλησης, τοποθετώντας την Ελλάδα ως έναν φιλόξενο εταίρο για την Ινδία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και του ΝΑΤΟ. Όπως σημειώνει ο καθηγητής Σύρος (2024), η Ινδία βλέπει την Ελλάδα ως «φρούτο που κρέμεται χαμηλά» στην επιδίωξή της για στρατηγικές συνεργασίες, εν μέρει λόγω της ιστορικής και πολιτιστικής ευθυγράμμισης, η οποία απλοποιεί τις διπλωματικές και συνεργατικές δεσμεύσεις (Σύρος, 2024).

Αυτή η ιστορική βάση ευθυγραμμίζεται με τις θεωρίες του κονστρουκτιβισμού, οι οποίες τονίζουν τον ρόλο των κοινών ταυτοτήτων και κανόνων στη διαμόρφωση των συμμαχιών. Η εκτίμηση της Ινδίας για την κλασική κληρονομιά της Ελλάδας και η δέσμευση στις δημοκρατικές αξίες δημιουργεί μια φυσική ευθυγράμμιση, επιτρέποντας και στα δύο έθνη να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη και να προωθήσουν τη συνεργασία με λιγότερα πολιτιστικά ή ιδεολογικά εμπόδια. Αυτή η ευθυγράμμιση ενισχύει την αποδοχή της εταιρικής σχέσης και στα δύο έθνη, ευθυγραμμιζόμενη με το πρόσθετο κριτήριο αξιολόγησης της υψηλής στρατηγικής της αποδοχής (Σύρος, 2024).

Στρατηγικές ευκαιρίες: Οικονομικός Διάδρομος Ινδίας-Μέσης Ανατολής Ανατολής-Ευρώπης (IMEC).

Ο IMEC αποτελεί ένα κομβικό έργο και για τις δύο χώρες, δημιουργώντας δυναμικά έναν νέο οικονομικό και εφοδιαστικό άξονα μεταξύ Ασίας και Ευρώπης. Ο IMEC αποτελεί την απάντηση της Ινδίας στην κινεζική πρωτοβουλία BRI, επιδιώκοντας να αντισταθμίσει την κινεζική επιρροή σε όλη τη Μέση Ανατολή και στην Ευρώπη. Η

γεωγραφική θέση της Ελλάδας ως πύλη προς την Ευρώπη την καθιστά ιδανικό εταίρο για τον διάδρομο αυτό, με τα λιμάνια της, όπως ο Πειραιάς, να χρησιμεύουν ως κρίσιμα σημεία εισόδου για τα ινδικά προϊόντα που προορίζονται για τις ευρωπαϊκές αγορές.

Η επιτυχία του IMEC θα εξαρτηθεί από την ικανότητα της Ελλάδας να διευκολύνει τη μετάβαση μεταξύ θαλάσσιων και σιδηροδρομικών δικτύων, καθώς και από την ικανότητά της να διαχειρίζεται τις υλικοτεχνικές προκλήσεις σε πολιτικά ασταθείς περιοχές, όπως η Μέση Ανατολή. Η πολυπλοκότητα του διαδρόμου, δεδομένης της τρέχουσας αστάθειας στην περιοχή (συμπεριλαμβανομένης της σύγκρουσης Ισραήλ-Χαμάς), αναδεικνύει τη διαχείριση κινδύνων ως κρίσιμο στοιχείο. Η εξάρτηση της Ινδίας από την Ελλάδα για αυτή τη φιλόδοξη οικονομική πορεία υποδηλώνει την προθυμία των δύο χωρών να διαχειριστούν από κοινού τους κινδύνους, αξιοποιώντας τις σταθερές υποδομές και την ιδιότητα μέλους της ΕΕ της Ελλάδας ως πλεονεκτήματα στο πλαίσιο αυτής της ευρύτερης οικονομικής στρατηγικής (Σύρος, 2024).

Στρατιωτική και αμυντική συνεργασία.

Οι δυνατότητες αμυντικής συνεργασίας μεταξύ της Ινδίας και της Ελλάδας είναι σημαντικές. Όπως σημειώνει ο καθηγητής Σύρος, η τεχνογνωσία της Ελλάδας στις ναυτικές επιχειρήσεις και η στρατηγική της θέση ενισχύουν την αξία της ως αμυντικού εταίρου. Με την πρόθεση της Ινδίας να επεκτείνει και να εκσυγχρονίσει τις ναυτικές της δυνάμεις, οι ναυτικές γνώσεις και η ναυπηγική βιομηχανία της Ελλάδας προσφέρουν σημαντικές συνέργειες. Η προσήλωση της Ελλάδας στο διεθνές δίκαιο και η ευθυγράμμιση της με τα δημοκρατικά ιδεώδη την καθιστούν αξιόπιστο εταίρο για τη διασφάλιση της σταθερότητας στη Μεσόγειο, μια περιοχή που επηρεάζεται όλο και περισσότερο από εξωτερικές δυνάμεις, συμπεριλαμβανομένης της Κίνας και της Τουρκίας (Σύρος, 2024).

Οι ρεαλιστικές θεωρίες εξισορρόπησης ισχύος εφαρμόζονται εδώ, καθώς και οι δύο χώρες αντιμετωπίζουν κοινές γεωπολιτικές προκλήσεις. Η Ινδία, που αντιμετωπίζει την επιρροή της Κίνας στον Ινδικό Ωκεανό, και η Ελλάδα, που διαχειρίζεται τις εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο, βρίσκουν αμοιβαίο όφελος σε μια αμυντική εταιρική σχέση. Η συνεργασία αυτή επεκτείνεται πέρα από τις κοινές ασκήσεις, με την

Ινδία να έχει δυνητικά πρόσβαση σε ελληνικά λιμάνια για υλικοτεχνική υποστήριξη, προσφέροντάς της μια προωθημένη παρουσία στη Μεσόγειο. Αυτό θα ευθυγραμμιζόταν με την καταλληλότητα και τη σκοπιμότητα ως διαστάσεις της υψηλής στρατηγικής, όπου οι πόροι και τα γεωγραφικά πλεονεκτήματα κάθε έθνους συμπληρώνουν τις στρατηγικές ανάγκες του άλλου.

Οικονομική και πολιτιστική διπλωματία.

Η ιδιότητα της Ελλάδας ως μέλους της ΕΕ και του ΝΑΤΟ δίνει στην Ινδία ένα στρατηγικό έρεισμα σε αυτούς τους ισχυρούς οργανισμούς μέσω της εταιρικής της σχέσης. Η Ινδία βλέπει την Ελλάδα ως γέφυρα προς την αγορά της ΕΕ, μια ευκαιρία για αύξηση του εμπορίου και μια πλατφόρμα για την ενίσχυση της ήπιας ισχύος της σε όλη την Ευρώπη. Η Ελλάδα, από την άλλη πλευρά, επωφελείται από την ταχέως αναπτυσσόμενη οικονομία της Ινδίας και τις ευρύτερες διασυνδέσεις της σε ολόκληρη την Ασία και τη Μέση Ανατολή. Η ενίσχυση του εμπορίου και των επενδύσεων μεταξύ των δύο χωρών μπορεί να βοηθήσει την Ελλάδα να διαφοροποιήσει την οικονομία της, παρέχοντας παράλληλα στην Ινδία ένα σταθερό σημείο εισόδου στην Ευρώπη (Σύρος, 2024).

Η πολιτιστική διπλωματία διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο σε αυτή την εταιρική σχέση. Η ίδρυση προγραμμάτων ελληνικών σπουδών στην Ινδία, όπως η έδρα Δημήτριος Γαλανός στο Πανεπιστήμιο Jawaharlal Nehru, και οι πρωτοβουλίες για την προώθηση των κλασικών σπουδών, αντικατοπτρίζουν την αναγνώριση και από τα δύο έθνη της ήπιας ισχύος ως στρατηγικού πλεονεκτήματος. Η πλούσια ιστορία της Ελλάδας και οι δημοκρατικές αξίες της Ινδίας προσελκύουν τα πολιτιστικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα κάθε έθνους, δημιουργώντας μια συγγένεια που προωθεί τη μακροπρόθεσμη δέσμευση. Αυτή η πολιτιστική ανταλλαγή ευθυγραμμίζεται με τις κονστрукτιβιστικές θεωρίες, όπου οι κοινές πολιτιστικές πρωτοβουλίες συμβάλλουν στην εδραίωση των σχέσεων με μη στρατιωτικά μέσα (Σύρος, 2024).

Προκλήσεις και παράγοντες κινδύνου.

Παρά το ελπιδοφόρο δυναμικό της εταιρικής σχέσης Ινδίας-Ελλάδας, υπάρχουν αρκετές προκλήσεις με τις κυριότερες να συνοψίζονται ως ακολούθως (Σύρος, 2024):

- Περιφερειακή αστάθεια: Η επιτυχία του IMEC εξαρτάται από τη σταθερότητα στη Μέση Ανατολή. Οι συγκρούσεις στην περιοχή θα μπορούσαν να διαταράξουν τον διάδρομο, αυξάνοντας το κόστος και μειώνοντας την αξιοπιστία. Και οι δύο χώρες πρέπει να εμπλακούν ενεργά στην περιφερειακή διπλωματία για να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητα του IMEC, ξεπερνώντας την πολιτική πολυπλοκότητα της Μέσης Ανατολής.

- Εξισορρόπηση μεγάλων δυνάμεων: Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΕΕ και το NATO απαιτεί την ευθυγράμμιση της με τις ευρύτερες πολιτικές αυτών των φορέων, γεγονός που θα μπορούσε μερικές φορές να περιορίσει την ικανότητά της να συνεργαστεί με μη ενταγμένα έθνη, όπως η Ινδία, σε θέματα άμυνας. Για παράδειγμα, η Ελλάδα πρέπει να λάβει υπόψη της τις συμμαχίες της με τις δυτικές δυνάμεις, ενώ ταυτόχρονα διαχειρίζεται στενότερους δεσμούς με την Ινδία.

- Περιορισμένη ελληνική διασπορά στην Ινδία: Όπως σημειώνει ο καθηγητής Σύρος, η περιορισμένη παρουσία της ελληνικής διασποράς στην Ινδία περιορίζει τη «διπλωματία της δεύτερης γραμμής», όπου οι άτυποι διάλογοι μεταξύ μη κρατικών φορέων θα μπορούσαν να προωθήσουν τη βαθύτερη κατανόηση και συνεργασία. Χωρίς μια ισχυρή παρουσία της διασποράς, οι δύο χώρες μπορεί να χάσουν άτυπους διαύλους που συνήθως ενισχύουν τις διμερείς σχέσεις.

Στρατηγική Συνεργασία

Κατά την πρόσφατη επίσκεψη του Ινδού πρωθυπουργού, Narendra Modi, στην Ελλάδα στις 25 Αυγούστου 2023, υπήρξε μια καινούργια αφετηρία στις σχέσεις Ελλάδας και Ινδίας. Η Κοινή Δήλωση μεταξύ των ηγετών της Ελλάδας και της Ινδίας αντικατοπτρίζει τη δέσμευσή τους για την ανάπτυξη μιας ισχυρής και βιώσιμης σχέσης «Στρατηγικής Συνεργασίας» μεταξύ των δύο χωρών. Συμφώνησαν να ενισχύσουν τη διμερή συνεργασία τους σε πολλούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων της πολιτικής, της ασφάλειας και της οικονομίας, με στόχο τον διπλασιασμό του εμπορίου τους στα επόμενα χρόνια. Αξίζει να επισημανθεί εδώ και η άποψη πως η συνάντηση των δύο

πολιτικών ηγετών έλαβε χώρα και λόγω της κοινής επιθυμίας και των δύο, όχι απλά να προσδώσουν μία νέα δυναμική στις διμερείς σχέσεις, ως είθισται να λέγεται σε τέτοιες περιπτώσεις, αλλά να αναγνωρίσουν δημόσια το «λάθος» που επαναλαμβάνονταν αδιαλείπτως εδώ και 40 χρόνια: Δηλαδή, το «λάθος» της έλλειψης επαφών και συνομιλιών στο ανώτερο επίπεδο (Πρωθυπουργός, 2023) (Ανδρωνίδης, 2023) (Καθημερινή, 2023) (Μητσοτακής, 2023).

Η δήλωση επίσης εκφράζει την κοινή δέσμευση της Ελλάδας και της Ινδίας για μια ελεύθερη, ανοικτή και βασισμένη σε κανόνες θάλασσα, τόσο στη Μεσόγειο όσο και στον Ινδο-Ειρηνικό. Σημαντικό είναι επίσης ότι αναφέρονται στο Δίκαιο της Θάλασσας και στη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), ενώ επισημαίνεται η σημασία του σεβασμού της κυριαρχίας, της εδαφικής ακεραιότητας και της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας για τη διασφάλιση της διεθνούς ειρήνης, σταθερότητας και ασφάλειας (Πρωθυπουργός, 2023).

Οι δύο ηγέτες συμφώνησαν να ενισχύσουν και να εμβαθύνουν τις συνέργειες των δύο χωρών σε πολλούς τομείς, καθώς και να εντατικοποιήσουν τη συνεργασία τους. Αυτοί οι τομείς περιλαμβάνουν την άμυνα, την ναυτιλία, τη επιστήμη και της τεχνολογία, τον κυβερνοχώρο, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τον τουρισμό και την γεωργία (Μητσοτακής, 2023).

Αμυντική Συνεργασία.

Η ενίσχυση της αμυντικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας αντικατοπτρίζει την κοινή βούληση των δύο χωρών να ενισχύσουν τις δεσμεύσεις τους σε αυτό τον τομέα. Η συνεκπαίδευση ναυτικών μονάδων στα νερά του Αιγαίου αποτελεί ένα από τα πιο πρόσφατα βήματα σε αυτήν την κατεύθυνση. Αυτές οι ενέργειες ενισχύουν την εμπιστοσύνη και τη συνεργασία μεταξύ των στρατιωτικών δυνάμεων των δύο χωρών και δείχνουν τη δέσμευσή τους για την ασφάλεια και τη σταθερότητα στην περιοχή (Ιωαννίδης, 2023).

Η Ελλάδα, αντιλαμβανόμενη τη σπουδαιότητα της Ινδίας ως μίας από τις μεγαλύτερες στρατιωτικές δυνάμεις και μίας από τις οικονομικά πιο ανταγωνιστικές χώρες στον κόσμο, επιδιώκει να ενισχύσει τη σχέση της με αυτήν τη χώρα. Εκτός από

τους προφανείς αμυντικούς λόγους, υπάρχουν και γεωπολιτικοί λόγοι που τροφοδοτούν την ανάπτυξη της αμυντικής συνεργασίας, όπως η στενή στρατιωτική σχέση μεταξύ Τουρκίας και Πακιστάν.

Η αμυντική συνεργασία μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας έχει το δυναμικό να προσφέρει σημαντικά οφέλη και στις δύο χώρες, ενισχύοντας την περιφερειακή σταθερότητα και διασφαλίζοντας την ασφάλεια στον ευαίσθητο αυτό γεωπολιτικό χώρο. Επίσης, οι σύμμαχοι της Ελλάδας που ενδιαφέρονται για την ειρήνη και τη σταθερότητα στην περιοχή επικροτούν αυτήν τη στρατηγική συνεργασία. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι επισκέψεις στρατιωτικών δυνάμεων από την Ινδία σε ελληνικές εγκαταστάσεις συνεχίζονται, καθιστώντας αυτήν τη συνεργασία ακόμη πιο εντατική και προοδευτική (Ιωαννίδης, 2023).

Με τον άξονα Τουρκίας-Πακιστάν να γίνεται ισχυρότερος, ο άξονας Ινδίας-Ελλάδας έγινε επίσης ισχυρότερος. Ενώ η Τουρκία άρχισε να κάνει πολεμικές ασκήσεις με το Πακιστάν, η Ινδία και η Ελλάδα άρχισαν επίσης να κάνουν πολεμικές ασκήσεις μαζί. Τον Αύγουστο του 2017 τέσσερα πλοία του ινδικού Πολεμικού Ναυτικού (INS Mumbai, INS Aditya, INS Tarkash και INS Trishul) πραγματοποίησαν επίσκεψη καλής θέλησης στον κόλπο της Σούδας στην Κρήτη, ενώ στη συνέχεια, στις 30 Ιουνίου 2021, πραγματοποιήθηκε κοινή άσκηση της φρεγάτας INS Tabar του ινδικού Πολεμικού Ναυτικού και της ελληνικής φρεγάτας «Θεμιστοκλής» στη θαλάσσια περιοχή νοτιοδυτικά της Κρήτης (Goswami, 2023).

Οι ινδικές και οι ελληνικές αεροπορικές δυνάμεις συμμετείχαν επίσης από κοινού στην άσκηση «Γαλάζια Σημαία» που πραγματοποιήθηκε στο Ισραήλ από τις 17 Οκτωβρίου έως τις 28 Οκτωβρίου 2021. Όταν η άσκηση της Ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας «Ηνίοχος 2021» πραγματοποιήθηκε στις 20 Απριλίου 2021 στην αεροπορική βάση της Ανδραβίδας, περίπου 300 χιλιόμετρα από την Αθήνα, η μοναδική πρόσκληση που απευθύνθηκε σε μη συμμετέχουσα σε δυτικούς συνασπισμούς χώρα στάλθηκε στην Ινδική αποστολή, ενώ το 2023, από τις 26 Απριλίου έως τις 03 Μαΐου, η Ελληνική και η Ινδική Πολεμική Αεροπορία συνεργάστηκαν σε κοινή άσκηση με μαχητικά αεροσκάφη Su-30, F-16 και Rafale πάνω από την Ελλάδα και τη Μεσόγειο Θάλασσα (Goswami, 2023).

Η επίσκεψη του αντιτορπιλικού INS Chennai στον κόλπο της Σούδας αποτελεί σημαντικό γεγονός που επίσης αντανακλά το ενδιαφέρον της Ινδίας και της Ελλάδας για την ενίσχυση της στρατιωτικής συνεργασίας και των δεσμών φιλίας ανάμεσά τους. Η συνεκπαίδευση των πλοίων και η εκτέλεση ασκήσεων σε επικοινωνίες, ηλεκτρονικό πόλεμο και προχωρημένους ελιγμούς αποτελούν σημαντικές ενέργειες που συμβάλλουν στην ενίσχυση της επιχειρησιακής ετοιμότητας των δύο στόλων. Επιπλέον, η παραμονή του πληρώματος του INS Chennai στη Σούδα παρείχε ευκαιρία για πολιτιστικές ανταλλαγές και επισκέψεις σε μνημεία και μουσεία της περιοχής, ενισχύοντας έτσι τους πολιτιστικούς δεσμούς μεταξύ των δύο χωρών (Ιωαννίδης, 2023).

Η στρατιωτική συνεργασία ανάμεσα σε Ελλάδα και Ινδία εντείνεται όλο και περισσότερο, καθιστώντας την αμοιβαία υποστήριξη και συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας όλο και πιο ενισχυμένη. Η ενίσχυση της διαλειτουργικότητας και η κοινή εκπαίδευση αποτελούν βασικά στοιχεία που ενισχύουν την αξιοπιστία και την ικανότητα αντιμετώπισης πιθανών απειλών και κρίσεων στην περιοχή. Στο πλαίσιο αυτό, στις 10 Ιουνίου 2023 ο Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας (ΓΕΑ), Αντιπτέραρχος (Ι) Θεμιστοκλής Μπουρολιάς πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στην Ινδία (Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας, 2023).

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του, ο αρχηγός συζήτησε με τον ομόλογό του, Air Chief Marshal Vivek Ram Chaudhari, θέματα που άπτονται συνεργασίας των πολεμικών αεροποριών των δύο χωρών, της αμυντικής συνεργασίας και της αναβάθμισης των επιχειρησιακών ικανοτήτων. Στη συνέχεια, επισκέφθηκε αρκετά κέντρα στην πόλη Bengaluru, που αφορούν την αεροναυτική βιομηχανία και την τεχνολογική ανάπτυξη, παρακολουθώντας επιδείξεις και επισκεπτόμενος τις εγκαταστάσεις και τα κέντρα εκπαίδευσης και έρευνας (Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας, 2023).

Οι συναντήσεις και οι επισκέψεις αυτές αποτελούν ένδειξη της βούλησης των δύο χωρών να ενισχύσουν τη στρατηγική τους συνεργασία σε πολλούς τομείς, συμπεριλαμβανομένης της άμυνας, της τεχνολογίας και της εκπαίδευσης, προκειμένου να αντιμετωπίσουν κοινές απειλές και να ενισχύσουν την ασφάλεια και τη σταθερότητα στην περιοχή. Η Ελλάδα και η Ινδία συνεχίζουν να αλληλοϋποστηρίζονται στα θέματα

της Κύπρου και του Κασμίρ, ενώ ο Ινδός υπουργός Εξωτερικών έθεσε το θέμα της Κύπρου και στη συνάντησή του με τον Τούρκο υπουργό Εξωτερικών (Goswami, 2023).

Άμυνα/Ασφάλεια/Διπλωματία.

Η Ινδία είναι μια ισχυρή και ανερχόμενη δύναμη στο διεθνές σύστημα. Η Ελλάδα κερδίζει έναν σημαντικό σύμμαχο σε ζητήματα όπως η ασφάλεια, η ενέργεια, η μετανάστευση και η περιβαλλοντική προστασία. Η αναγγελθείσα σύναψη πολυεπίπεδης «Στρατιωτικής Συνεργασίας» που προέκυψε από τη συνάντηση Μόντι-Μητσοτάκη και η διαφαινόμενη βελτίωση των Ελληνο-Ινδικών στρατιωτικών σχέσεων μπορεί να είναι το πρώτο βήμα προς την υπογραφή ενός στρατηγικού συμφώνου Ελλάδας-Ινδίας με πρόβλεψη «αμοιβαίας άμυνας και στρατιωτικής βοήθειας» σε περίπτωση απειλής της εδαφικής ακεραιότητας και κυριαρχίας των συμβαλλόμενων μερών (Πετρόπουλος, 2023).

Τουρκία και BRICS.

Δεν είναι υπερβολή να πει κανείς ότι οι σχέσεις μεταξύ Άγκυρας και Ισλαμαμπάντ έχουν ενισχυθεί σε τέτοιο βαθμό που μπορούν να χαρακτηριστούν «αδελφικές», ενώ η συμμαχία τους μπορεί να περιγραφεί ως «special relationship». Αντιμέτωπη με την πρωταγωνιστική συμμετοχή της Τουρκίας στην ενίσχυση των στρατιωτικών δυνατοτήτων ενός από τους πιο απειλητικούς γεωπολιτικούς παίκτες για την ασφάλειά της και τα εθνικά της συμφέροντα, η Ινδία αισθάνεται την ανάγκη να εξισορροπήσει τόσο απέναντι στο Πακιστάν όσο και στην Άγκυρα. Εδώ είναι που η Ελλάδα εμφανίζεται στην εικόνα (Πετρόπουλος, 2023).

Η αίτηση της Τουρκίας για είσοδο στους BRICS επηρεάζεται έντονα από την αντίθεση της Ινδίας, που βασίζεται κυρίως στις γεωπολιτικές εντάσεις μεταξύ των δύο χωρών. Η Τουρκία διατηρεί στενούς δεσμούς με το Πακιστάν, υποστηρίζοντας το ζήτημα του Κασμίρ, κάτι που έρχεται σε ευθεία σύγκρουση με την Ινδία. Επιπλέον, οι διπλωματικές ενέργειες της Τουρκίας, όπως οι σχέσεις με αντιπάλους της Ινδίας στη Νότια Ασία, δυσχεραίνουν την εξεύρεση συναίνεσης στους BRICS, όπου η ομοφωνία αποτελεί προϋπόθεση για νέα μέλη (Tamzok, 2024). Η πρόσφατη στάση της Ινδίας πάνω

στο θέμα κάνει ξεκάθαρη την πρόθεσή της να μην ανεχτεί τέτοιου είδους γεωπολιτικά παιχνίδια στην αυλή της, πολλών δε μάλλον αυτούς που τα ενορχηστρώνουν.

Η κίνηση αυτή της Τουρκίας για ένταξη στους BRICS υποδεικνύει τη στρατηγική της να διαφοροποιήσει τις συμμαχίες της, καθώς επιδιώκει ενίσχυση σχέσεων με αναδυόμενες δυνάμεις όπως η Κίνα και η Ρωσία, παραμένοντας όμως και μέλος του ΝΑΤΟ. Αυτή η εξέλιξη μπορεί να προσφέρει στην Ελλάδα και την Ινδία νέες δυνατότητες συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο, εφόσον η Ινδία, ως μέλος των BRICS, διαθέτει τη δυνατότητα να περιορίσει ή να επηρεάσει την ένταξη της Τουρκίας.

Η Ελλάδα θα μπορούσε να ενθαρρύνει την Ινδία να αξιολογήσει προσεκτικά την τουρκική ένταξη στα BRICS, δεδομένου του ρόλου της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο και των στρατηγικών στόχων της. Συνεργαζόμενη στενότερα με την Ινδία, η Ελλάδα μπορεί να διασφαλίσει ότι η τουρκική επιρροή στα BRICS δεν θα υπονομεύσει τα ελληνικά συμφέροντα στην περιοχή, ενισχύοντας παράλληλα τη συνεργασία τους σε τομείς άμυνας, οικονομίας και σταθερότητας.

Αυτή η συνεργασία θα μπορούσε να λειτουργήσει ως μέσο για την Ελλάδα να έχει λόγο σε μια πιθανή μελλοντική γεωπολιτική αναδιάταξη των συμμαχιών στην ευρύτερη περιοχή.

Η Αθήνα, που αντιμετωπίζει παρόμοια ή ακόμη μεγαλύτερη στρατηγική απειλή από την Τουρκία σε σχέση με αυτή που βιώνει η Ινδία, έχει μια ιστορική ευκαιρία να εκμεταλλευτεί την ενόχληση της Ινδίας προς την Τουρκία (BHAN, 2022), η οποία εντείνεται ακόμη περισσότερο από τις δημόσιες δηλώσεις του Τούρκου προέδρου Ερντογάν κατά του Νέου Δελχί σχετικά με το Τζαμού Κασμίρ, και να δημιουργήσει ένα Ελληνο-Ινδικό δίπολο ως αντίβαρο στον αντίστοιχο Πακιστανο-Τουρκικό. Επιπλέον, μπορεί να παρασχεθεί τεχνογνωσία από την ελληνική πλευρά στην αντίστοιχη Ινδική πλευρά, προκειμένου να βελτιωθεί η διαχείριση των πιθανών εντάσεων που μπορεί να προκύψουν μεταξύ Ινδίας και Πακιστάν για το Κασμίρ. Στην πράξη, αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την συνέχιση κοινών στρατιωτικών ασκήσεων μεταξύ των δύο χωρών στη Μεσόγειο και την σταδιακή εισαγωγή πιο προχωρημένων γυμνασίων, όπως π.χ. κοινές επιχειρήσεις σε πολλαπλά σενάρια ναυτικού πολέμου, εκπαίδευση με αληθινά πυρά,

επιχειρήσεις υπό μία, ενιαία στρατιωτική διοίκηση, συνεργασία στην ανταλλαγή πληροφοριών κ.ά. (Ανδρωνίδης, 2023).

Η διαφορετική στάση των πολιτικών ηγεσιών της Ελλάδας και της Ινδίας αναφορικά με την Ρωσική στρατιωτική εισβολή στην Ουκρανία καθιστά δύσκολη τη λήψη κοινής διπλωματικής πρωτοβουλίας για την κατάπαυση του πυρός και την οριστική διευθέτηση της κατάστασης. Αν και δεν είναι απaráκλητο αυτό το ενδεχόμενο, είναι πολύ δύσκολο να πραγματοποιηθεί. Επιπλέον, η Ινδία φαίνεται να μην έχει ενδιαφέρον να επεμβαίνει στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου ή να γίνει μέλος περιφερειακών γεωπολιτικών σχημάτων τύπου "3+1". Αυτό δηλώνει μία απόσταση ή έλλειψη ενδιαφέροντος από την περιοχή και τις γεωπολιτικές δυναμικές που επικρατούν εκεί. Η Ινδία επικεντρώνεται στα δικά της περιφερειακά ζητήματα και συμφέροντα, τα οποία μπορεί να είναι διαφορετικά από αυτά της Νοτιοανατολικής Μεσογείου (Ανδρωνίδης, 2023).

Στρατιωτική τεχνολογία και βιομηχανία.

Εκτός από τις στρατιωτικές ασκήσεις, η ελληνική αμυντική βιομηχανία μπορεί να συνάψει συμφωνία με το ινδικό υπουργείο εθνικής άμυνας για την μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας από την Ινδία στην Ελλάδα, προγράμματα κοινής κατασκευής οπλικών συστημάτων με προοπτική να μπορέσει η Ελλάδα να φτάσει στο σημείο να παράγει μόνη της τελευταίας τεχνολογίας βαλλιστικούς πυραύλους μέσου βεληνεκούς (όπως οι ινδικοί πύραυλοι Brahmos) και εξελιγμένα αντιαρματικά όπλα (Πετρόπουλος, 2023). Η ανάπτυξη της τεχνολογίας Counter – UAV (C-UAV)⁶ για αντιμετώπιση των απειλών μη επανδρωμένων οχημάτων από την Ινδία είναι επίσης πολύ σημαντική και δίνει μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία στην ελληνική πλευρά να λάβει τεχνογνωσία, να αγοράσει εξοπλισμό να συμμετάσχει στην έρευνα και ανάπτυξη. Αυτό θα αποτελούσε μια αποφασιστική απάντηση στην ανάπτυξη του Τουρκικού προγράμματος επιθετικών μη επανδρωμένων οχημάτων, τα οποία ήδη

⁶ Περισσότερες πληροφορίες για την ανάπτυξη της τεχνολογίας C-UAV από την Ινδία παρατίθενται στο Παράρτημα «Α».

χρησιμοποιούνται σε διάφορα πεδία μαχών όπως αυτό της Ουκρανίας και του Ναγκόρνο Καραμπάχ με επιτυχή αποτελέσματα.

Μία τέτοια συμφωνία θα μπορούσε να ακολουθήσει το μοντέλο αντίστοιχων αμυντικών συμφωνιών αμοιβαίας συνεργασίας που η Αθήνα έχει ήδη υπογράψει με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (2020), τη Γαλλία (2021) και το Ισραήλ (2020) διαθέτοντας πλέον υγιείς κρατικές εταιρείες αμυντικών εξοπλισμών (π.χ. ΕΛΒΟ). Ως ανερχόμενος δρών στις εξαγωγές όπλων με 24% αύξηση στις πωλήσεις οπλικών συστημάτων το 2023 (Reuters), η Ινδία έχει ανάγκη από αξιόπιστους αγοραστές στο στοίχημά της να κερδίσει μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά των όπλων μέσα στα προσεχές μέλλον. Η αμυντική βιομηχανία της Ελλάδας που έχει αρχίσει ήδη να εξάγει αρκετά περισσότερο από ότι στο παρελθόν (κυρίως στις χώρες του Κόλπου) έχει την ευκαιρία να εισχωρήσει σε μια καινούρια, τεράστια αγορά με έντονη ζήτηση. (Πετρόπουλος, 2023).

Η Ελληνική Πολεμική Αεροπορία (ΠΑ) αναζητά αυτήν τη στιγμή αγοραστή για τον γερασμένο στόλο Mirage-2000 EGM/BGM της, τα οποία αποσύρθηκαν το 2022. Η ηγεσία της ΠΑ εξετάζει το ενδεχόμενο πώλησής τους στην Ινδία, με την οποία έχουν ήδη ξεκινήσει συζητήσεις. Τα αεροσκάφη Mirage-2000 που αποκτήθηκαν από την Ελλάδα στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και αποσύρθηκαν επίσημα τον Ιανουάριο του 2022 έχουν προσελκύσει το ενδιαφέρον της Ινδίας, που έχει εκφράσει επιθυμία να τα αποκτήσει για να υποστηρίξει τον δικό της στόλο με περίπου 44 Mirage-2000H/I (Μουντζουρούλιας Α. , 2024).

Επιπλέον, η ΠΑ εξετάζει το μέλλον του νεότερου αεροσκάφους Mirage 2000-5 που λειτουργεί από την 331 Μοίρα «Θησέας». Η πώληση των αεροσκαφών Mirage-2000 θα μπορούσε πιθανόν να χρηματοδοτήσει πρόσθετες παραγγελίες Rafale, ενισχύοντας έτσι περαιτέρω τις δυνατότητές της (Μουντζουρούλιας Α. , 2024).

Προοπτικές

Η Ελλάδα θεωρεί ότι μπορεί να αναδειχθεί ως γεωπολιτική και οικονομική πύλη της Ινδίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μετά το Brexit, η Ινδία αναζητά εναλλακτικές οδούς προς την Ευρώπη, και η θέση της Ελλάδας στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων την καθιστά ιδανική γέφυρα προς την Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο. Υπάρχουν

σημαντικές ευκαιρίες για ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας και διακίνησης επενδύσεων μεταξύ των δύο χωρών σε τομείς όπως οι υποδομές, η υψηλή τεχνολογία, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και ο τουρισμός (Liberal, 2023) (Fortune, 2023).

Η Ελλάδα και η Ινδία έχουν ενισχύσει τη συνεργασία τα τελευταία χρόνια, ειδικά στους τομείς της άμυνας και του πολιτισμού. Η επανεκκίνηση των επαφών στο ανώτατο επίπεδο αναμένεται να οδηγήσει σε μεγαλύτερη παρουσία ινδικών ομίλων στην Ελλάδα και ενδεχομένως σε αύξηση της παρουσίας ελληνικών εταιρειών στην Ινδία. Τα δύο κράτη επιδιώκουν επίσης να εντοπίσουν επενδυτικές ευκαιρίες και να οικοδομήσουν σχέσεις και συνεργασίες μεταξύ των επιχειρήσεών τους. Ενδεικτικό της προοπτικής αυτής είναι η υποδοχή του Ινδού Πρωθυπουργού από τον Έλληνα Πρωθυπουργό, όπου η πρόθεση είναι να εξεταστούν τα οφέλη και οι ευκαιρίες που προσφέρουν οι στενότεροι οικονομικοί δεσμοί μεταξύ των δύο χωρών (Fortune, 2023).

Το γεγονός ότι οι ελληνικές εξαγωγές οριακά φθάνουν το ένα ευρώ ανά Ινδό αποτελεί ένδειξη του μεγάλου δυναμικού για ανάπτυξη που προσφέρει η συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών. Αυτό υποδεικνύει ότι υπάρχει ακόμα μεγάλο περιθώριο ανάπτυξης και ενίσχυσης των εμπορικών σχέσεων μεταξύ της Ελλάδας και της Ινδίας. Η Ινδία έχει έναν ετήσιο εξερχόμενο τουρισμό 40 εκατομμυρίων ατόμων υψηλού εισοδήματος, που μπορεί να αποτελέσει σημαντική αγορά για τα ελληνικά προϊόντα και υπηρεσίες (Fortune, 2023).

Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας σε διάφορους τομείς, όπως η ανανεώσιμη ενέργεια, οι υποδομές λιμένων και αεροδρομίων, η ναυτιλία, η πληροφορική, η υγεία, η γεωργία, ο τουρισμός, ο πολιτισμός, ανοίγει νέες προοπτικές για τις δύο χώρες. Οι στρατηγικές ινδικές επενδύσεις σε αυτούς τους τομείς μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της οικονομίας της Ελλάδας και στη δημιουργία θέσεων εργασίας, ενώ παράλληλα παρέχουν στην Ινδία τη δυνατότητα πρόσβασης σε νέες αγορές.

Η δημιουργία μιας επωφελούς στρατηγικής εταιρικής σχέσης μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας αναδεικνύει τη σημασία της αμοιβαίας συνεργασίας και επενδύσεων σε τομείς κλειδιά. Το λιμάνι του Πειραιά αναδεικνύεται ως πυλώνας για τη διασύνδεση μεταξύ της

Ινδίας και της Ευρώπης⁷, ενισχύοντας την εμπορική και οικονομική ανταλλαγή μεταξύ των δύο περιοχών. Επιπλέον, η Μεσόγειος περιγράφεται ως μια περιοχή μεγάλης γεωπολιτικής σημασίας, όπου η Ελλάδα, ως μέλος του ΝΑΤΟ και της ΕΕ, μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της συνεργασίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και τη Μεσόγειο. Η Ελλάδα, με την παράδοσή της ως ναυτικό έθνος, και η Ινδία, με την οικονομική της ισχύ ως η 5η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, έχουν το δυναμικό να ενισχύσουν τις σχέσεις τους σε πολλούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων μεταφορών. (ΑΠΕ ΜΠΕ, 2023).

Επίσης, η κοινή αντίληψη για τη σημασία της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας και της περιφερειακής θαλάσσιας σταθερότητας ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ινδία διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση ενός σταθερού και ασφαλούς περιβάλλοντος για τις θαλάσσιες επιχειρήσεις και τις οικονομικές δραστηριότητες στην περιοχή του Ινδο-Ειρηνικού. Η ενίσχυση της συνεργασίας σε αυτόν τον τομέα μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματική διαχείριση προκλήσεων και στη διασφάλιση της ειρήνης και της σταθερότητας στην περιοχή.

Η Ελλάδα και η Ινδία: Εταίροι για την πράσινη ενεργειακή μετάβαση.

Η αναφορά του Έλληνα ΥΠΕΞ Νίκου Δένδια σε σχετικό άρθρο του στις επενδύσεις στην πράσινη ενέργεια αντικατοπτρίζει τη σημασία που δίνει η Ελλάδα στη βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος. Η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η ηλιακή και η αιολική ενέργεια, αποτελεί κομβικό στοιχείο για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τη μετάβαση προς μια πιο βιώσιμη ενεργειακή παραγωγή. Η συνεργασία με την Ινδία σε θέματα ενεργειακής μετάβασης αποτελεί έναν τρόπο ενίσχυσης της προσπάθειας και των δύο χωρών για την επίτευξη των κοινών στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος (ΑΠΕ ΜΠΕ, 2023).

⁷ Ο Μεγάλος Οικονομικός Διάδρομος Ινδίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης (IMEC) στοχεύει στην ενίσχυση του εμπορίου μεταξύ των συμμετεχόντων χωρών, με ιδιαίτερη έμφαση στην διευκόλυνση της ανταλλαγής ενεργειακών αγαθών. Αυτή η πρωτοβουλία θα μπορούσε να αποτελέσει ουσιαστική απάντηση στην εκτεταμένη κινεζική πρωτοβουλία υποδομών (BRI), η οποία αποσκοπεί στη βελτίωση της παγκόσμιας συνδεσιμότητας με την κινεζική οικονομία. Περισσότερες πληροφορίες παρατίθενται στο παράρτημα «Δ».

Η χρήση της ηλιακής ενέργειας αποτελεί ιδιαίτερα σημαντική επιλογή για την Ελλάδα λόγω του μεγάλου χρόνου ηλιοφάνειας που διαθέτει η χώρα. Επιπλέον, η συμμετοχή στη Διεθνή Ηλιακή Συμμαχία καταδεικνύει τη δέσμευση της Ελλάδας στην προώθηση των τεχνολογιών ηλιακής ενέργειας και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής μέσω διεθνών συνεργατικών πρωτοβουλιών (ΑΠΕ ΜΠΕ, 2023).

Το πράσινο υδρογόνο είναι ζωτικό για την αποσύνδεση από τον άνθρακα σε δύσκολους τομείς, όπως η βιομηχανία και οι μεταφορές. Η Ινδία έχει φιλόδοξους στόχους για την παραγωγή και τη χρήση πράσινου υδρογόνου, με μεγάλες επενδυτικές ευκαιρίες και περιβαλλοντικά οφέλη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης σχέδια και συνεργασίες για την ανάπτυξη της οικονομίας του υδρογόνου χωρίς άνθρακα. Η Ινδία και η ΕΕ θα μπορούσαν να συνεργαστούν σε τέσσερις τομείς: έρευνα και ανάπτυξη, αλυσίδες εφοδιασμού, συγκεντρωτική ζήτηση και πρότυπα και κανόνες (Ghosh, 2022).

Η Ελλάδα, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει δεσμευτεί να επιτύχει την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050, σύμφωνα με το σχέδιο «Fit for 55». Για να το επιτύχει αυτό, η χώρα έχει θέσει φιλόδοξους στόχους για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, την αύξηση της παραγωγής και της κατανάλωσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων, την ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης και την προώθηση της ηλεκτροκίνησης. Η Ελλάδα διαθέτει επίσης σημαντικό δυναμικό για την ανάπτυξη του πράσινου υδρογόνου, ως καθαρού και ευέλικτου καυσίμου για τις βαριές βιομηχανίες και τις μεταφορές (NewsRoom, 2023).

Η Ινδία, ως η τρίτη μεγαλύτερη χώρα σε εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και η μεγαλύτερη χώρα σε πληθυσμό, έχει αναλάβει μια ιστορική δέσμευση να επιτύχει την κλιματική ουδετερότητα έως το 2070. Για να το επιτύχει αυτό, η χώρα θα πρέπει να αντιμετωπίσει τεράστιες προκλήσεις, όπως η εξασφάλιση της πρόσβασης στην ενέργεια για εκατοντάδες εκατομμύρια ανθρώπους, η καθαρισμός του ενεργειακού συστήματος που βασίζεται στον άνθρακα, και η ανάπτυξη μιας πράσινης βιομηχανικής δύναμης. Η Ινδία έχει επιδείξει ηγετικό ρόλο στην προώθηση της ηλιακής ενέργειας, της ηλεκτροκίνησης και του πράσινου υδρογόνου, θέτοντας φιλόδοξους στόχους και

δημιουργώντας διεθνείς πρωτοβουλίες, όπως η Διεθνής Ηλιακή Συμμαχία και η Πρωτοβουλία Πράσινων Δικτύων (Ghoch, 2023) (Basu, 2023).

Η Ελλάδα και η Ινδία έχουν τη δυνατότητα να συνεργαστούν στην ανάπτυξη του τομέα της πράσινης ενέργειας, εκμεταλλευόμενες τις συμπληρωματικές τους δυνατότητες και τις κοινές τους προτεραιότητες. Μερικοί τομείς συνεργασίας είναι οι εξής:

α) Η ανάπτυξη και η εφαρμογή κοινών προτύπων, πρωτοκόλλων και πιστοποιήσεων για το πράσινο υδρογόνο, με στόχο τη δημιουργία ενός δίκαιου, διαφανούς και ανταγωνιστικού πλαισίου της παγκόσμιας αγοράς.

β) Τεχνολογική συνεργασία και ανταλλαγή γνώσεων σε προηγμένες τεχνολογίες πράσινης ενέργειας, όπως τα ηλιακά φωτοβολταϊκά, η αιολική ενέργεια, η αποθήκευση ενέργειας και η παραγωγή υδρογόνου.

γ) Η ανάπτυξη κοινών προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης για την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων στον τομέα της πράσινης ενέργειας.

δ) Η συνεργασία σε διεθνή φόρουμ και διαπραγματεύσεις για την προώθηση της πράσινης ενέργειας και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Με τη σωστή πολιτική βούληση, τη στρατηγική συνεργασία και την κοινή δράση, η Ελλάδα και η Ινδία μπορούν να γίνουν πρωτοπόροι στην πράσινη ενεργειακή επανάσταση και να συμβάλουν σημαντικά στην επίτευξη των παγκόσμιων στόχων για την κλιματική αλλαγή. Η συνεργασία τους μπορεί να αποτελέσει ένα παράδειγμα για άλλες χώρες και να δείξει ότι η πράσινη ενέργεια είναι όχι μόνο εφικτή, αλλά και οικονομικά βιώσιμη, τεχνολογικά προηγμένη και κοινωνικά δίκαιη. Η πράσινη ενέργεια είναι το μέλλον - και η Ελλάδα και η Ινδία είναι έτοιμες να το κατακτήσουν μαζί.

Πολύπλευρη συνεργασία.

Οι προοπτικές για συνεργασία με την Ινδία είναι πράγματι τεράστιες, καθώς πρόκειται για μια χώρα με μεγάλη οικονομική και πολιτική επιρροή στη διεθνή σκηνή, καθώς και με έναν πληθυσμό που υπερβαίνει τα 1,4 δισεκατομμύρια ανθρώπους. Οι οικονομικές σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας αναπτύσσονται, αλλά υπάρχει ακόμα μεγάλο δυναμικό για βελτίωση και αύξηση του διμερούς εμπορίου και των οικονομικών

συναλλαγών μεταξύ των δύο χωρών. Η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα να επωφεληθεί από αυτές τις ευκαιρίες και να ενισχύσει τις οικονομικές σχέσεις της με την Ινδία σε πολλούς τομείς. Η οικονομική διπλωματία εκτιμά ότι υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες βελτίωσης σε διάφορους τομείς, όπως τα δομικά υλικά, τα τρόφιμα και ποτά, η αμυντική βιομηχανία, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η υψηλή τεχνολογία, η γεωργία, η ναυτιλία και ο τουρισμός. Επιπλέον, μέσω στενής διυπουργικής συνεργασίας, μπορούν να διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις για τη λήψη ινδικής τεχνογνωσίας στον τομέα της τεχνολογίας⁸. Η ινδική τεχνογνωσία μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη ενόψει του δεύτερου «κύματος» ψηφιοποίησης του επιτελικού κράτους (Ανδρωνίδης, 2023) (Directus, 2024).

Επιπλέον, η προσέλκυση ινδικών επενδύσεων στους ανωτέρω τομείς, δύναται να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και να πυροδοτήσει την ανάπτυξη. Σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση αποτελεί η συμμετοχή του ινδικού GMR Group στην ανακαίνιση του αεροδρομίου στο Καστέλι και η κατασκευή οδικού δικτύου γύρω από αυτό. Η υλοποίηση του project θα μετατρέψει το αεροδρόμιο σε διεθνές, ανοίγοντας τον δρόμο για την πολυαναμενόμενη απευθείας αεροπορική σύνδεση Ελλάδας-Ινδίας (Πετρόπουλος, 2023).

Οι σχέσεις μεταξύ δύο χωρών δεν περιορίζονται μόνο στον οικονομικό-εμπορικό τομέα. Υπάρχουν επίσης ευκαιρίες για ενίσχυση της συνεργασίας στον πολιτιστικό τομέα και την ανταλλαγή πολιτιστικών προϊόντων και επισκέψεων.

Επιπλέον, υπάρχουν δυνατότητες για κοινές διπλωματικές πρωτοβουλίες σε επίπεδο ΟΗΕ για θέματα που αφορούν το διεθνές ενδιαφέρον, όπως το Κυπριακό. (Ανδρωνίδης, 2023).

Η Ινδία ως αναδυόμενη αγορά: Ευκαιρίες και προκλήσεις για την Ελλάδα.

Η ενίσχυση των διμερών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας, καθώς και η φιλοδοξία των ηγετών των δύο χωρών να διπλασιάσουν τον όγκο του διμερούς εμπορίου

⁸ Η Ινδία παρουσιάζει ραγδαία ανάπτυξη στον τομέα της Τεχνητής Νοημοσύνης και είναι από τους επικεφαλής παγκοσμίως στην έρευνα και εξέλιξή του. Περισσότερες πληροφορίες παρατίθενται στο Παράρτημα «Β».

μέχρι το 2030⁹, ανοίγει νέες προοπτικές για την Ελλάδα να αυξήσει τις εξαγωγές της προς την Ινδία, μειώνοντας παράλληλα το εμπορικό έλλειμμα με το Νέο Δελχί, το οποίο αντιπροσωπεύει σχεδόν το 2%-2,3% του συνολικού εμπορικού ελλείμματός της. Τα ελληνικά προϊόντα ανακύκλωσης, όπως το χαρτί, το αλουμίνιο και το σίδηρο, που αποτελούν την κύρια μάζα των ελληνικών εξαγωγών προς την Ινδία, θα συνεχίσουν να διατίθενται στην αγορά και είναι πιθανόν να δει αυτές τις εξαγωγές να αυξάνονται στο μέλλον. Ωστόσο, οι μεγαλύτεροι κερδισμένοι από την προβλεπόμενη ενίσχυση της Ελληνο-Ινδικής εμπορικής συνεργασίας θα είναι οι ελληνικοί παραγωγοί τροφίμων (Οικονομικός Ταχυδρόμος, 2023).

Η ινδική οικονομία παρουσιάζει ραγδαία ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια, βασιζόμενη σε έναν νεανικό πληθυσμό που εργάζεται, επενδύει και παράγει ολοένα και περισσότερο. Η σταθερή ανάπτυξη του ονομαστικού ΑΕΠ και του κατά κεφαλήν εισοδήματος, σε συνδυασμό με την εκτιμώμενη αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος κατά 70% έως το 2030, προμηνύουν σημαντική αύξηση της αγοραστικής δύναμης του ινδικού πληθυσμού. Παράλληλα, η ινδική μεσαία τάξη, το πιο γρήγορα αναπτυσσόμενο υποσύνολο του πληθυσμού, αγγίζει πλέον το 31% και αναμένεται να αγγίξει το 60% έως το 2047. Η άνοδος της κατανάλωσης, η οποία προβλέπεται να φτάσει τα \$3,4 τρισεκατομμύρια έως το 2030, ισοδυναμεί με το σημερινό ΑΕΠ της Ινδίας και αποτελεί εύφορο έδαφος για την ανάπτυξη εμπορικών συναλλαγών (Πετρόπουλος, 2023).

Η άνοδος της αγοραστικής δύναμης στην Ινδία και οι προοπτικές για ελληνικά τρόφιμα.

Η ραγδαία ανάπτυξη της Ινδίας φέρνει στο προσκήνιο νέες ευκαιρίες για την Ελλάδα. Η εξαγωγή ελληνικών προϊόντων, όπως μέλι, ελαιόλαδο και γαλακτοκομικά, στην ινδική αγορά, η υλοποίηση επενδύσεων και η ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ ελληνικών και ινδικών επιχειρήσεων αποτελούν δυνητικούς δρόμους προς την οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο, η υλοποίηση αυτών των ευκαιριών προϋποθέτει την ενίσχυση των Ελληνο-Ινδικών σχέσεων και την υιοθέτηση φιλικών προς τους Έλληνες

⁹ Πιο αναλυτικά στοιχεία για τις διμερείς εμπορικές σχέσεις Ελλάδας – Ινδίας παρατίθενται στο Παράρτημα «Γ».

εξαγωγείς πολιτικών από την ινδική κυβέρνηση. Η επίτευξη αυτών των στόχων θα ανοίξει τον δρόμο για την είσοδο ελληνικών προϊόντων στην ινδική αγορά, προς όφελος των οικονομιών και των λαών και των δύο χωρών (Πετρόπουλος, 2023).

Η ραγδαία ανάπτυξη της ινδικής οικονομίας και η άνοδος του βιοτικού επιπέδου οδηγούν σε αύξηση της αγοραστικής δύναμης του ινδικού πληθυσμού. Η τάση αυτή αναμένεται να ενταθεί τα επόμενα χρόνια, με άμεσο αντίκτυπο στην κατανάλωση αγαθών, ιδιαίτερα τροφίμων. Πιο συγκεκριμένα, η ζήτηση για προϊόντα καθημερινής κατανάλωσης, όπως το μέλι και το ελαιόλαδο, προβλέπεται να αυξηθεί σημαντικά έως το 2028. Η στροφή των νεότερων γενεών σε πιο υγιεινές διατροφικές συνήθειες τροφοδοτεί αυτή την άνοδο, δημιουργώντας ευκαιρίες για εξαγωγές ποιοτικών τροφίμων. Ενώ η Ισπανία και η Ιταλία κυριαρχούν στις εξαγωγές μελιού και ελαιόλαδου στην Ινδία, η Ελλάδα, όντας 5η μεγαλύτερη παραγωγός ελαιόλαδου και 4η μεγαλύτερη παραγωγός μελιού στην ΕΕ, έχει έως τώρα περιορισμένη παρουσία στην ινδική αγορά. Ωστόσο, η άνοδος της αγοραστικής δύναμης και η στροφή προς υγιεινά τρόφιμα στην Ινδία ανοίγουν ένα παράθυρο ευκαιρίας για ελληνικά προϊόντα. Η Ελλάδα, με την υψηλή ποιότητα και φήμη των ελαιόλαδων και μελιών της, έχει τη δυνατότητα να διεκδικήσει μερίδιο στην ινδική αγορά (Πετρόπουλος, 2023).

Παρόμοιες προοπτικές με το ελαιόλαδο και το μέλι ανοίγονται και για τα ελληνικά γαλακτοκομικά προϊόντα. Η αυξανόμενη ζήτηση για ποιοτικά γαλακτοκομικά στην Ινδία, σε συνδυασμό με την άριστη φήμη των ελληνικών τυριών και γιαουρτιών, δημιουργούν ευκαιρίες για ανάπτυξη των ελληνικών εξαγωγών σε αυτόν τον κλάδο.

Δυναμική επιστροφή της Ελλάδας στην ινδική αγορά τουρισμού.

Η ολοένα και θερμότερη σχέση μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας ανοίγει τον δρόμο για την ανάπτυξη νέων συνεργασιών σε διάφορους τομείς, με δυνητικά οφέλη για τις οικονομίες και τους λαούς και των δύο χωρών. Στο πλαίσιο αυτό, η υλοποίηση απευθείας αεροπορικής σύνδεσης μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας, ένα project που εκκρεμεί από το 2017, αποτελεί καίριο ζήτημα. Η διασύνδεση των δύο χωρών καθιστά την Ελλάδα ιδανικό προορισμό για Ινδούς τουρίστες, ενώ παράλληλα θα διευκολύνει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και τις επενδύσεις. Επιπλέον, η απλούστευση της

διαδικασίας έκδοσης βίζας για Ινδούς πολίτες, με την χαλάρωση των κριτηρίων και την αύξηση του προσωπικού στις ελληνικές πρεσβείες στην Ινδία, αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση του τουρισμού (Πετρόπουλος, 2023).

Η Ελλάδα πραγματοποίησε δυναμική επιστροφή στην ινδική αγορά τουρισμού, συμμετέχοντας στην Outbound Travel Market (OTM) 2024, η οποία έλαβε χώρα στο Μουμπάι από τις 8 έως τις 10 Φεβρουαρίου. Η παρουσία του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ) στην έκθεση σηματοδότησε την πρόθεση της Ελλάδας να ενισχύσει την παρουσία της στην ινδική αγορά και να προσελκύσει περισσότερους Ινδούς ταξιδιώτες. Η επιτυχία της ελληνικής συμμετοχής στην OTM 2024 υπογραμμίζεται από μια σειρά παραμέτρων όπου μεταξύ αυτών είναι η απονομή του βραβείου καλύτερου περιπτέρου, η στρατηγική εστίαση του ΕΟΤ στην ινδική αγορά και η υψηλού επιπέδου συζητήσεις μεταξύ των Πρωθυπουργών των δύο χωρών που προηγήθηκαν (Capital.gr, 2024).

Η επιτυχής παρουσία στην OTM 2024 αποτελεί ένα ελπιδοφόρο σημάδι για την ανάπτυξη του ινδικού τουρισμού προς την Ελλάδα. Η υλοποίηση της στρατηγικής του ΕΟΤ, σε συνδυασμό με την ενίσχυση των Ελληνο-Ινδικών σχέσεων, δύναται να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση του αριθμού των Ινδών ταξιδιωτών που επισκέπτονται την Ελλάδα, προσφέροντας πολλαπλά οφέλη στην ελληνική οικονομία.

Παράλληλα, η υπογραφή συμφωνιών για την αμοιβαία προώθηση του πολιτισμού και της φυσικής ομορφιάς των δύο χωρών δύναται να φέρει τις δύο χώρες πιο κοντά, δημιουργώντας ένα πλαίσιο για την ανάπτυξη κοινών πολιτιστικών δράσεων και την προβολή της Ελλάδας στην ινδική αγορά. Η αύξηση του αριθμού των Ινδών τουριστών, οι οποίοι φημίζονται για τις υψηλές δαπάνες τους στα ταξίδια, προβλέπεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ελληνική οικονομία (Πετρόπουλος, 2023).

Ωστόσο, η υλοποίηση των προαναφερθέντων δράσεων προϋποθέτει την ύπαρξη ισχυρής πολιτικής βούλησης και αποτελεσματικής συνεργασίας από την πλευρά και των δύο χωρών. Η αντιμετώπιση γραφειοκρατικών εμποδίων, η θεσμοθέτηση κινήτρων για επενδύσεις και η ανάπτυξη στρατηγικών για την προώθηση του ελληνικού και ινδικού

πολιτισμού αποτελούν μερικές μόνο από τις προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι δύο χώρες.

Συμπεράσματα

Η στρατηγική της Ινδίας κατά της περικύκλωσης της Κίνας και των ευρύτερων γεωπολιτικών φιλοδοξιών της είναι ένα υπολογισμένο μείγμα αρχών που βασίζονται στον ρεαλισμό - εξισορρόπηση, οικοδόμηση συμμαχιών και μεγιστοποίηση της ασφάλειας - ενισχυμένο από τη δέσμευση για περιφερειακή σταθερότητα. Ενώ οι προκλήσεις παραμένουν, η στρατηγική χρήση συμμαχιών όπως η Τετράδα, τα οικονομικά αντίμετρα και τα ενισχυμένα πλαίσια ασφαλείας της Ινδίας έχουν ενισχύσει τη θέση της ως βασικού παίκτη στον Ινδο-Ειρηνικό. Σε έναν όλο και πιο πολυπολικό κόσμο, η πολιτική πορεία της Ινδίας μπορεί να αποτελέσει πρότυπο για άλλα έθνη που επιδιώκουν να διατηρήσουν την αυτονομία τους απέναντι σε επιθετικές επεκτατικές πολιτικές.

Η προσέγγιση της Ινδίας στον κόσμο ενσωματώνει ένα σύνθετο μείγμα ρεαλιστικών, φιλελεύθερων και κονστρουκτιβιστικών στρατηγικών, καταδεικνύοντας μια ρεαλιστική και προσαρμοστική εξωτερική πολιτική. Η ρεαλιστική εξισορρόπηση της Ινδίας έναντι της Κίνας, όπως φαίνεται στην τετράδα και τον στρατιωτικό εκσυγχρονισμό, συνδυάζεται με μια φιλελεύθερη έμφαση στις οικονομικές συνεργασίες και τη θεσμική δέσμευση. Εν τω μεταξύ, η εξωτερική πολιτική της με γνώμονα την ταυτότητα, η οποία διαμορφώνεται από τις αρχές του κονστρουκτιβισμού, αναδεικνύει τις δημοκρατικές αξίες, την πολιτιστική επιρροή και την κανονιστική ευθυγράμμιση με άλλες δημοκρατίες.

Αυτή η πολυδιάστατη στρατηγική επιτρέπει στην Ινδία να αντιμετωπίσει τις περιφερειακές απειλές ασφαλείας, να προωθήσει την οικονομική σταθερότητα και να προβάλει την επιρροή της στην παγκόσμια κοινότητα. Καθώς η Ινδία αντιμετωπίζει τις προκλήσεις που θέτει η άνοδος της Κίνας, το στρατηγικό της μείγμα σκληρής ισχύος, οικονομικής ολοκλήρωσης και ήπιας ισχύος αποτελεί πρότυπο για τις μεσαίες δυνάμεις που επιδιώκουν να εξισορροπήσουν την αυτονομία με την παγκόσμια δέσμευση. Η πορεία της εξωτερικής πολιτικής της Ινδίας αποτελεί έτσι παράδειγμα μιας διαφοροποιημένης προσέγγισης στις διεθνείς σχέσεις, η οποία ευθυγραμμίζεται με την ταυτότητά της ως δημοκρατικό και πολιτισμικά πλούσιο έθνος, προσηλωμένο στη

σταθερότητα, την κυριαρχία και τη συνεργασία σε έναν ολοένα και πιο πολυπολικό κόσμο.

Προσέγγιση Ελλάδας - Ινδίας

Η στρατηγική εταιρική σχέση μεταξύ της Ινδίας και της Ελλάδας προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες στον οικονομικό, αμυντικό και πολιτιστικό τομέα. Το σχέδιο IMEC υπόσχεται να αποτελέσει αντίβαρο στην κινεζική BRI, τοποθετώντας την Ελλάδα ως κρίσιμο σημείο εισόδου για το ινδικό εμπόριο στην Ευρώπη. Οι πολιτιστικοί και ιστορικοί δεσμοί μεταξύ των δύο χωρών, σε συνδυασμό με την κοινή δέσμευσή τους στις δημοκρατικές αξίες, δημιουργούν ένα ισχυρό θεμέλιο για βιώσιμη συνεργασία.

Η Ελλάδα έχει επιδείξει μία «έξυπνη» προσέγγιση στις διμερείς σχέσεις της με μία πυρηνική δύναμη όπως η Ινδία. Αυτό σημαίνει ότι δεν υποχωρεί στην «ασυμμετρία ισχύος» που θα μπορούσε να προκύψει λόγω του μεγέθους και της επιρροής της Ινδίας στη διεθνή σκηνή. Αντίθετα, η Ελλάδα δρα «έξυπνα» εξισορροπώντας τις σχέσεις της με την Ινδία και δίνοντας έμφαση σε στρατηγικούς τομείς όπου διατηρεί πλεονέκτημα, όπως η πολιτιστική διπλωματία.

Η προσέγγιση αυτή αντίκειται στην παραδοσιακή εικόνα της σχέσης μεταξύ μίας «μεγάλης» και μίας «μικρής» χώρας, καθώς η Ελλάδα ενεργεί με στρατηγική ευφυΐα και δεν υποχωρεί σε μια «άνιση» κατάσταση εξαιτίας της διαφοράς στο μέγεθος και την επιρροή της Ινδίας.

Σε σχέση με την Ινδία, η Ελλάδα χαρακτηρίζεται ως «έξυπνη» δύναμη, σύμφωνα με την έννοια του Ernest Wilson¹⁰, καθώς αντιμετωπίζει τη σχέση με στρατηγικό τρόπο προσέχοντας ταυτόχρονα τα δικά της συμφέροντα και διατηρώντας μία ισορροπημένη στάση.

Η αναβάθμιση των Ελληνο-Ινδικών σχέσεων: Οφέλη και προοπτικές.

Η αναβάθμιση των σχέσεων Ελλάδας-Ινδίας σε στρατηγικό επίπεδο φέρνει στο προσκήνιο πλήθος ωφελημάτων για την ελληνική διπλωματία. Η Ινδία, ως ανερχόμενη παγκόσμια και πυρηνική δύναμη με αυξανόμενη επιρροή, δύναται να αποτελέσει έναν

¹⁰ Wilson, Ernest, "Hard Power, Soft Power, Smart Power" (Wilson, 2008)

ισχυρό σύμμαχο για την Ελλάδα σε διάφορα διεθνή ζητήματα. Τα οφέλη που αποκομίζει η Ελλάδα είναι πολλαπλά:

α) Ενίσχυση της ελληνικής φωνής: Η ινδική υποστήριξη δύναται να ενισχύσει τις προσπάθειες της ελληνικής διπλωματίας σε διεθνείς οργανισμούς και fora, όπως το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ.

β) Συνεργασία στον αμυντικό τομέα και στην ανάπτυξη εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας, με κοινά προγράμματα σε τομείς εξοπλισμών όπως αεροναυπηγική, ναυπήγηση πλοίων, επικοινωνίες, ηλεκτρονικά αλλά και ειδικότερους τομείς όπως βαλλιστικοί πύραυλοι και ηλεκτρονικός πόλεμος.

γ) Συνεργασία και μεταφορά τεχνογνωσίας σε τομείς ανατρεπτικών τεχνολογιών, όπως αυτή της τεχνητής νοημοσύνης, του κυβερνοχώρου, των μη επανδρωμένων οχημάτων (ειδικά στον τομέα C-UAV), της πράσινης ενέργειας.

δ) Στήριξη σε ευαίσθητα ζητήματα όπως:

- Κυπριακό: Η Ινδία έχει εκφράσει στήριξη προς την Ελλάδα στο Κυπριακό, ασκώντας έμμεση πίεση στην Τουρκία.

- Θαλάσσιες ζώνες: Η Ινδία, αντιμετωπίζοντας αντίστοιχες προκλήσεις από την Κίνα, δύναται να αποτελέσει σύμμαχο στην αντιμετώπιση του αναθεωρητισμού της Τουρκίας και στην προσπάθεια της Ελλάδας να διεκδικήσει τα δικαιώματα της βάσει του διεθνούς δικαίου της θάλασσας στο Αιγαίο και στην ΝΑ Μεσόγειο.

ε) Προσέλκυση Ινδών τουριστών στην Ελλάδα διεκδικώντας ένα μεγάλο κομμάτι των εσόδων που δημιουργεί το πλήθος εκατομμυρίων Ινδών τουριστών που επισκέπτονται την Ευρώπη.

στ) Ενίσχυση του διμερούς εμπορίου και μείωση του ελλείματος του εμπορικού ισοζυγίου.

Η άνοδος της ινδικής αγοράς και η ενίσχυση των Ελληνο-Ινδικών σχέσεων δημιουργούν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την είσοδο ελληνικών τροφίμων, όπως ελαιόλαδο, μέλι και γαλακτοκομικά, στην ινδική αγορά. Η υλοποίηση των απαραίτητων προϋποθέσεων, σε θεσμικό και επιχειρηματικό επίπεδο, δύναται να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση των ελληνικών εξαγωγών προς την Ινδία. Ως προϋποθέσεις για την

επιτυχή είσοδο στην ινδική αγορά θα μπορούσαν κυρίως να είναι: η αύξηση της παραγωγής, η συνεργασία με Ινδούς εισαγωγείς, η κυβερνητική υποστήριξη και η θεσμική θωράκιση στο πλαίσιο της «στρατηγικής συνεργασίας» μεταξύ των δύο χωρών.

Η "Στρατηγική Συνεργασία" Ελλάδας-Ινδίας: Οφέλη για την Ινδία.

Η αναβάθμιση των σχέσεων Ελλάδας-Ινδίας σε επίπεδο «Στρατηγικής Συνεργασίας» αποτελεί μια εξέλιξη με πολλαπλές προεκτάσεις, φέροντας οφέλη και για τις δύο πλευρές. Σε ό,τι αφορά στα οφέλη που αποκομίζει η Ινδία από αυτή τη συνεργασία θα μπορούσαμε να σταχυολογήσουμε τα ακόλουθα:

Στο στρατιωτικό πεδίο, τα κοινά γυμνάσια που λαμβάνουν χώρα ενισχύουν την εμπειρία των ινδικών ενόπλων δυνάμεων σε περιφερειακά θέατρα επιχειρήσεων, πέραν του Ινδικού ωκεανού. Παράλληλα, η εξοικείωση των Ινδών πιλότων με τα F-16, μαχητικά αεροσκάφη που διαθέτει η Ελλάδα και η Πακιστανική αεροπορία, δύναται να αποτελέσει πολύτιμο εφόδιο σε τυχόν μελλοντικές εμπλοκές.

Στο διεθνές γίγνεσθαι, η Ινδία κερδίζει έναν ισχυρό σύμμαχο από τη Δύση, μέλος της ΕΕ και του NATO. Η Ελλάδα, έχοντας στηρίξει την υποψηφιότητα της Ινδίας για την G-20 και αποφεύγοντας παρεμβάσεις στο ζήτημα του Κασμίρ, διαμορφώνει μια εικόνα αξιόπιστου εταίρου. Η «Στρατηγική Συνεργασία» εδραιώνει την ύπαρξη ενός πιστού συμμάχου στην Ευρώπη, μιας φωνής που δύναται να στηρίξει την Ινδία ακόμα και όταν άλλοι Δυτικοί σύμμαχοι ασκούν κριτική.

Στον τομέα του εμπορίου και της ναυτιλίας, η άνθηση του διμερούς εμπορίου (\$1,34 δις. το 2022) σε συνδυασμό με την προοπτική συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου ΕΕ-Ινδίας, φέρνει στο προσκήνιο την ανάγκη για μια ασφαλή και αξιόπιστη οδό μεταφοράς ινδικών προϊόντων προς τις Ευρωπαϊκές αγορές. Σε αυτό το πλαίσιο, το λιμάνι του Πειραιά εξετάζεται ως εναλλακτική λύση, προσφέροντας πρόσβαση μέσω σταθμών σε λιμάνια των ΗΑΕ ή της Χάιφα περνώντας μέσα από την Σαουδική Αραβία και την Ιορδανία. Παρακάμπτεται έτσι ο ταραχώδης διάδρομος (Messenger, 2024) της ερυθράς θάλασσας και ταυτόχρονα, στην ευρύτερη περιοχή με κέντρο τον ινδικό ωκεανό, το «κολιέ των μαργαριταριών» της Κίνας βρίσκει ισχυρό ανταγωνιστή μέσα από τη δημιουργία ενός δακτυλίου στρατηγικών εταιρικών σχέσεων και επιρροής, το «κολιέ

των διαμαντιών» όπως η Ινδία τον ονομάζει¹¹. Παρ' όλα αυτά, η ύπαρξη της COSCO Shipping, εταιρείας συμφερόντων της Κίνας, στον έλεγχο του λιμανιού του Πειραιά, αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα και εγείρει ανησυχίες για την επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος.

Εν κατακλείδι, η «Στρατηγική Συνεργασία» Ελλάδας-Ινδίας φέρνει πολλαπλά οφέλη για την Ινδία, ενισχύοντας την στρατιωτική της ισχύ, την διπλωματική της θέση και τις εμπορικές της δυνατότητες. Η Ελλάδα, όντας υπερδύναμη στην εμπορική ναυτιλία, δύναται να διαδραματίσει κομβικό ρόλο στην μεταφορά αγαθών από και προς την Ινδία, συμβάλλοντας στην υλοποίηση των φιλοδοξιών της ασιατικής υπερδύναμης.

Η Ελλάδα και η Ινδία μοιράζονται κοινές αξίες, όπως η δημοκρατία και ο σεβασμός στο διεθνές δίκαιο. Οι πανάρχαιοι πολιτισμικοί δεσμοί και η αλληλοκατανόηση που υφίστανται μεταξύ των δύο χωρών αποτελούν γερές βάσεις για την ανάπτυξη της «Στρατηγικής Συνεργασίας». Η αναβάθμιση των σχέσεων ανοίγει τον δρόμο για συχνότερες και εις βάθος διπλωματικές επαφές. Η συνεργασία σε διεθνή fora δύναται να ενισχυθεί, με κοινές παρεμβάσεις σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος. Η ινδική υποστήριξη σε ευαίσθητα για την Ελλάδα ζητήματα αναμένεται να ενισχυθεί.

¹¹ Στη διαδικτυακή συνέντευξή του (21-02-2024) ο Γεώργιος Ατσαλάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής Πολυτεχνείου Κρήτης, Εργαστήριο Ανάλυσης Δεδομένων και Πρόβλεψης αναλύει τα μεγέθη και την πολιτική της Ινδίας με αφορμή την επίσκεψη στο Νέο Δελχί του Έλληνα πρωθυπουργού. <https://www.youtube.com/watch?v=GlvPHXQrXQ>

Επίλογος

Από την εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου, που άφησε το στίγμα του στην Ινδία (Bose, 2013), έως την πρόσφατη τοποθέτηση του αγάλματος του Γκάντι στην Αθήνα, η Ελλάδα και η Ινδία διατηρούν μια αδιαμφισβήτητη φιλία. Δύο πολιτισμικές δυνάμεις, με κοινές αξίες, αλληλοκατανόηση και σεβασμό, που πορεύονται μαζί για αιώνες.

Η «Στρατηγική Συνεργασία» έρχεται να υλοποιήσει τυπικά αυτό που υπήρχε ήδη σε πνευματικό επίπεδο. Δημιουργεί ένα επίσημο πλαίσιο για την ενίσχυση της διμερούς συνεργασίας σε πλήθος τομέων, όπως η άμυνα, το εμπόριο, ο τουρισμός, η διπλωματία και οι επενδύσεις. Αυτή η συμμαχία, όντας πολλά υποσχόμενη, φέρνει ελπίδα για το μέλλον και η υλοποίησή της, με συνέπεια και αποτελεσματικότητα, δύναται να οδηγήσει σε πολλαπλά οφέλη για τις δύο χώρες. Οι κυβερνήσεις, παρούσες και μελλοντικές, οφείλουν να ανταποκριθούν με συνέπεια στις προοπτικές που ανοίγονται, αξιοποιώντας στο έπακρο τα οφέλη που προσφέρει η Στρατηγική Συνεργασία.

Η Ελλάδα, ως γεωπολιτικά κομβικό σημείο στην Ευρώπη, δύναται να λειτουργήσει ως πύλη εισόδου της Ινδίας στην ευρωπαϊκή αγορά, ενώ παράλληλα η Ινδία, ως ανερχόμενη παγκόσμια δύναμη, δύναται να προσφέρει πολύτιμη υποστήριξη στην Ελλάδα σε μια σειρά από διεθνή ζητήματα.

Πηγές – Βιβλιογραφία

Πηγές

Ελληνικές Ιστοσελίδες

- Ανδρωνίδης, Σ. (2023, Σεπ 6). *ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΙΝΔΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ*. Ανάκτηση Νοε 2023, από Παρατηρητής της Θράκης: <https://www.paratiritis-news.gr/gnomes/gia-tin-episkepsi-tou-indou-prothypourgou-stin-ellada/>
- ΑΠΕ ΜΠΕ. (2023, Αυγ 24). *Γ. Γεραπετρίτης: Η Ελλάδα μπορεί να γίνει η πύλη της Ινδίας προς την Ευρώπη*. Ανάκτηση Νοε 2023, από ΑΘΗΝΑΙΚΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ: <https://www.amna.gr/home/article/755021/G-Gerapetritis-I-Ellada-mporei-na-ginei-i-puli-tis-Indias-pros-tin-Europi>
- Βασιλειάδης, Δ. (2019, Σεπ 6). *Η Ινδία Τιμώμενη χώρα στην 84η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης*. Ανάκτηση Νοε 2023, από Ελληνο-Ινδική Εταιρεία Πολιτισμού & Αναπτυξης: <https://giba.el.elinpa.org/india-the-honored-country-at-the-84th-thessaloniki-international-fair-2/>
- Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας, Τ. Ε. (2023, Ιουν 20). *Επίσκεψη Αρχηγού ΓΕΑ στην Ινδία*. Ανάκτηση Νοε 2023, από ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ: <https://www.haf.gr/2023/06/episkepsi-archigoy-gea-stin-india-at024-2023/>
- Θεοδωροπούλου, Δ. (2020, Σεπτέμβριος 9). *Το ζήτημα του Κασμίρ*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 2024, από Όμιλος Διεθνών & Ευρωπαϊκών Θεμάτων: <https://odeth.eu/το-ζήτημα-του-κασμίρ/>
- Ιωαννίδης, Σ. (2023, Αυγустος 1). *Ελλάδα – Ινδία, συμμαχία: Ενισχύεται η αμυντική συνεργασία Αθήνας – Νέου Δελχί*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 2024, από Καθημερινή: <https://www.kathimerini.gr/society/562548514/ellada-india-symmachia-enischyetai-i-amyntiki-synergasia-athinas-neoy-delchi/>
- Καθημερινή, Η. (2023, Αυγ 25). *Ναρέντρα Μόντι: Οι λόγοι που έρχομαι στην Ελλάδα – Ο Ινδός πρωθυπουργός μιλάει στην «Κ»*. Ανάκτηση Νοε 2023, από Η Καθημερινή: <https://www.kathimerini.gr/politics/562581793/narentra-monti-oi-logoi-poy-erchomai-stin-ellada-o-indos-prothypourgos-milaei-stin-k/>
- Μητσοτακης, Κ. (2023, Νοε 8). *Κυριάκος Μητσοτάκης: Άρθρο του πρωθυπουργού στους «Times of India»*. Ανάκτηση Νοε 2023, από ΤΑ ΝΕΑ: <https://www.tanea.gr/2023/08/25/politics/kyriakos-mitsotakis-arthro-tou-prothypourgou-stous-times-of-india/>

- Μουντζουρούλιας, Α. (2022, Σεπτεμβρίου 20). *Ινδία "καλεί" Ελλάδα: "Ηρθε η στιγμή να ενωθούμε στρατιωτικά & οικονομικά-Έχουμε σχέσεις από την εποχή του Μ. Αλεξάνδρου"*. Ανάκτηση Ιανουάριος 2024, από Directus: [https://directus.gr/apokleistiko-india-kalei-ellada-irthe-i-stigmi-na-enothoume-stratiotika-oikonomika-echoume-scheseis-apo-tin-epochi-tou-m-alexandrou-enochlithikan-oi-tourkoi/](https://directus.gr/apokleistiko-india-kalei-ellada-irthe-i-stigmi-na-enothoume-stratiotika-oikonomika-echoume-scheseis-apo-tin-epochi-tou-m-alexandrou)
- Μουντζουρούλιας, Α. (2024, Φεβρουάριος 9). *Αποκλειστικό-Ν.Δελχί: "Έχουμε θερμούς και φιλικούς δεσμούς με την Ελλάδα"-Τι λένε οι Ινδοί για τα Mirage – "Οι Έλληνες ενισχύονται με Rafale & F-35"*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 2024, από DIRECTUS: <https://directus.gr/apokleistiko-n-delchi-echoume-thermous-kai-filikous-desmous-me-tin-ellada-ti-lene-oi-indoi-gia-ta-mirage-oi-ellines-enischyontai-me-rafale-f-35/>
- Μουρμούρης, Γ. (2023, Αύγουστος 25). *Ινδία: Ο νέος οικονομικός γίγαντας της Ασίας και οι σχέσεις με την Ελλάδα*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 2024, από Οικονομικός Ταχυδρόμος: <https://www.ot.gr/2023/08/25/diethni/india-o-neos-oikonomikos-gigantas-tis-anatolis-kai-oi-sxeseis-me-tin-ellada/>
- Μουτζουρούλιας, Α. (2022, Ιουλ 22). *Τουρκία, Πακιστάν και Αζερμπαϊτζάν στοχοποιούν Ελλάδα και Κύπρο*. Ανάκτηση Νοε 2023, από Ολυμπία: <https://www.olympia.gr/1501832/diethni/toyrkia-pakistan-kai-azermpaitzan-stochoroioun-ellada-kai-kypro/>
- Μπουρλάκης, Ν. (2022, Ιούλιος 12). *Τα πιο επικίνδυνα σύνορα: Ινδία-Πακιστάν στο Κασμίρ*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 2024, από GeoStratigika: <https://www.geostratigika.gr/geostratigiki/ta-pio-epikindina-sinora-india-pakistan-sto-kasmir/>
- Οικονομικός Ταχυδρόμος. (2023, Αυγ 25). *Μητσοτάκης και Μόντι: Στόχος να διπλασιάσουμε το διμερές εμπόριο με την Ινδία*. Ανάκτηση Νοε 2023, από Οικονομικός Ταχυδρόμος: <https://www.ot.gr/2023/08/25/epikairothta/politiki/mitsotakis-kai-monti-stoxos-na-diplasiasoume-to-dimeres-emporio-me-tin-india/>
- Πετρόπουλος, Β. (2023, Σεπτέμβριος 5). *Ινδία – Ελλάδα μια φυσική συμμαχία: Ποιες είναι πραγματικά οι προοπτικές των Ελληνο-Ινδικών σχέσεων;*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 2024, από ΕΘΝΟΣ: [https://www.ethnos.gr/opinions/article/278294/indiaelladamiafysikhsymmachia-poiies-einai-pragmatika-oi-prooptikes-twn-ellhno-indikon-scheseon](https://www.ethnos.gr/opinions/article/278294/indiaelladamiafysikhsymmachia-poiies-einai-pragmatika-oi-prooptikes-twn-ellhno-indikon-scheseon;)

Πρεσβεία της Ινδίας στην Ελλάδα. (2023, Αυγ 9). *Bilateral Relations*. Ανάκτηση Νοε 2023, από Πρεσβεία της Ινδίας στην Ελλάδα: <https://www.indiaingreece.gov.in/page/bilateral-relation/>

Πρωθυπουργός, Ε. Δ. (2023, Αυγ 25). *Δηλώσεις του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη και του Πρωθυπουργού της Ινδίας Narendra Modi*. Ανάκτηση Νοε 2023, από ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ Πρωθυπουργός: <https://www.primeminister.gr/2023/08/25/32400>

Σύρος, Β. (2024, Οκτώβριος 4). «Μοναδική ιστορική συγκυρία» για τις ελληνο- ινδικές σχέσεις – Ο ιστορικός Β. Σύρος στον «Ε.Κ.». (Ε. Ζαχαριάδη, Interviewer) Εθνικός Κήρυξ.

ΤΟ ΒΗΜΑ Newsroom. (2024, Φεβρουάριος 21). *Μητσοτάκης από Ινδία: Στόχος να διπλασιαστεί το διμερές εμπόριο*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 2024, από ΤΟ ΒΗΜΑ: <https://www.tovima.gr/2024/02/21/politics/mitsotakis-apo-india-stoxos-na-diplasiastei-to-dimeres-emporio/>

Ξενογλωσσες Ιστοσελίδες

Arora, P. b. (2023, September 12). *What is India-Middle East-Europe Mega Economic Corridor Project?* Ανάκτηση February 2024, από Adda247 Current Affairs: <https://currentaffairs.adda247.com/what-is-india-middle-east-europe-mega-economic-corridor-project/>

Basu, M. (2023, Δεκέμβριος 12). *Είναι εφικτή η μετάβαση της Ινδίας στην καθαρή ενέργεια ή μια υπόσχεση μόνο;*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 2024, από Global Voices στα Ελληνικά: <https://el.globalvoices.org/2023/12/69219>

BBC news. (2019, August 8). *Kashmir: Why India and Pakistan fight over it*. Ανάκτηση March 2024, από BBC news: <https://www.bbc.com/news/10537286>

BHAN, A. (2022, Nov 1). *India's PINAKA export to Armenia positions it against pan-Turkism*. Ανάκτηση Nov 2023, από Observer Research Foundation: <https://www.orfonline.org/expert-speak/indias-pinaka-export-to-armenia-positions-it-against-pan-turkism/>

Bhatia, K. (2024, February). *AI & Emerging Technologies Group Promoting the Adoption of Cutting-edge Technologies to create Significant Economic and Societal Impact*. ((. & UIDAI), Παραγωγός, & Ministry of Electronics & Information Technology) Ανάκτηση February 2024, από Ministry of Electronics & Information Technology: <https://www.meity.gov.in/emerging-technologies-division>

Capital.gr. (2024, Φεβρουάριος 13). *Δυναμική επιστροφή της Ελλάδας στην Ινδία – Στον ΕΟΤ το Βραβείο καλύτερου περιπτέρου*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 2024, από

- Capital.gr: <https://www.capital.gr/epikairotita/3771310/dunamiki-epistrofi-tis-elladas-stin-india-ston-eot-to-brabeio-kaluterou-peripterou/>
- Directus. (2024, Φεβρουάριος 7). *Μεγάλη ελληνική επιχειρηματική αποστολή θα επισκεφθεί την Ινδία-Οι συμφωνίες που θα έρθουν μεταξύ Αθήνας-Ν.Δελχί.* Ανάκτηση Φεβρουάριος 2024, από DIRECTUS: <https://directus.gr/megali-elliniki-epicheirimatiki-apostoli-tha-episkefthei-tin-india-oi-symfonies-pou-tha-erthoun-metaxy-athinas-n-delchi/>
- Fortune, Π. (2023, Αυγ 25). *Οι συμφωνίες που ήρθε να κλείσει στην Ελλάδα ο πρωθυπουργός της Ινδίας.* Ανάκτηση Νοε 2023, από Fortune Greece: <https://www.fortunegreece.com/article/oi-simfonies-pou-irthe-na-kleisei-stin-ellada-o-prothipourgos-tis-indias/>
- Ghosh, A. (2022, July 28). *Η πράσινη ώθηση της Ινδίας στο υδρογόνο μπορεί να έχει ευρωπαϊκή έλξη.* Ανάκτηση February 2024, από EurActiv.com: <https://www.euractiv.gr/section/energia/opinion/i-prasini-othisi-tis-indias-sto-ydrogono-mporei-na-echei-eyropaiki-elxi/>
- GILANI, I. (2023, October 15). *India-Middle East-Europe Economic Corridor: A passage of possibilities.* Ανάκτηση February 2024, από Frontline Hindu: <https://frontline.thehindu.com/world-affairs/how-the-india-middle-east-europe-economic-corridor-opens-up-a-passage-of-possibilities/article67344064.ece>
- Goswami, A. B. (2023, June 22). *The Military Partnership Between Greece and India.* Ανάκτηση February 2024, από Greek Reporter: <https://greekreporter.com/2023/06/22/greece-india-military-partnership/>
- Indian Science Technology & Innovation. (2023, September). *Artificial Intelligence in India.* Ανάκτηση February 2024, από Indian Science Technology & Innovation: <https://www.indiascienceandtechnology.gov.in/sites/default/files/AI%20Trend%20story.pdf>
- Khalid, D. I. (2022, Aug 9). *India's Challenge to Belt and Road in Asia.* Ανάκτηση Nov 2023, από Geopolitical Monitor: <https://www.geopoliticalmonitor.com/indias-challenge-to-belt-and-road-in-asia/>
- Konninidis, T. (2021, June 26). *Greece and India Agree to Work on Strategic Partnership.* Ανάκτηση Nov 2023, από Greek Reporter: <https://greekreporter.com/2021/06/26/greece-and-india-agree-to-work-on-strategic-partnership/>
- Kumar, D. (2024, January 27). *India vs China: The String of Pearls and Belt & Road.* Retrieved November 2024 2024, from THE TIMES OF INDIA:

<https://timesofindia.indiatimes.com/blogs/everything-under-the-sun/india-vs-china-the-string-of-pearls-and-belt-road/>

Kumar, S. (2023, May 22). *India's geopolitical rise in context: Regional implications*. Ανάκτηση 2024 February, από Atlantic Council: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/southasiasource/indias-geopolitical-rise-in-context-regional-implications/>

Layton, P. (2022, October 29). *India's fickle geostrategic framework*. Ανάκτηση 2024 February, από East Asia Forum: <https://eastasiaforum.org/2022/10/29/indias-fickle-geostrategic-framework/>

Levesques, A. (2024, January 18). *Early steps in India's use of AI for defence*. Ανάκτηση February 2024, από International Institute of Strategic Studies: <https://www.iiss.org/online-analysis/online-analysis/2024/01/early-steps-in-indias-use-of-ai-for-defence/>

Liberal. (2023, Αυγ 25). *Συνάντηση Κυρ. Μητσοτάκη - Ν. Μόντι: Η Ελλάδα «πύλη» της Ινδίας στην Ευρώπη*. Ανάκτηση Νοε 2023, από Liberal: <https://www.liberal.gr/amyna-diplomatia/eftase-stin-athina-o-indos-prothyroyrgos-se-ligo-i-synantisi-me-ton-kyr-mitsotaki>

Messenger, J. (2024, January 17). *Threats to supply chains dominate WEF risk report*. Ανάκτηση Jan 2024, από Global Trade Review: <https://www.gtreview.com/news/global/threats-to-supply-chains-dominate-wef-risk-report/>

Ministry of Foreign Affairs, H. (2022, Mar 23). *Minister of Foreign Affairs Nikos Dendias' statement at his meeting with Minister of External Affairs of India, Dr. Subrahmanyam Jaishankar (New Delhi, 23.03.2022)*. Ανάκτηση Nov 2023, από Hellenic Ministry of Foreign Affairs: <https://www.mfa.gr/en/current-affairs/top-story/minister-of-foreign-affairs-nikos-dendias-statement-at-his-meeting-with-minister-of-external-affairs-of-india-dr-subrahmanyam-jaishankar-new-delhi-23032022.html>

NANDAN NILEKANI, & BHOJWANI, T. (2023, December). *Unlocking India's Potential With AI*. Ανάκτηση February 2024, από International Monetary Fund: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2023/12/POV-unlocking-india-potential-with-AI-Nilekani-Bhojwani>

NewsRoom, M. (2023, February 21). *Πράσινη παραγωγή ενέργειας: Οι μεγάλες προκλήσεις και η προοπτική*. Ανάκτηση February 2024, από mononews:

<https://www.mononews.gr/energy-markets-2024/prasini-paragogi-energias-i-megales-proklisis-ke-i-prooptiki>

NITI Aayog. (2018, June). *National Strategy for Artificial Intelligence*. Ανάκτηση February 2024, από NITI Aayog: <https://www.niti.gov.in/sites/default/files/2023-03/National-Strategy-for-Artificial-Intelligence.pdf>

Papachelas, A. (2024, February 19). *Greece's gateway to Asia, India's gateway to Europe*. Ανάκτηση February 2024, από ekathimerini.com: <https://www.ekathimerini.com/opinion/1232110/greeces-gateway-to-asia-indias-gateway-to-europe/>

The Economist. (2017, May 25). *India's Kashmir problem is getting worse*. Ανάκτηση March 2024, από The Economist: <https://www.economist.com/asia/2017/05/25/indias-kashmir-problem-is-getting-worse>

Tourangbam, M. (2022, March 14). *The New Geometry of India's Foreign Policy No doubt, India's foreign policy is at crossroads*. Ανάκτηση February 2024, από The Diplomat: <https://thediplomat.com/2022/03/the-new-geometry-of-indias-foreign-policy/>

Ugale, V. (2023, September 16). *Advancements of India in Counter-UAS Systems*. Ανάκτηση February 2024, από alphadefense.in: <https://alphadefense.in/index.php/2023/09/16/advancements-of-india-in-counter-uas-systems/>

Upadhyay, A. (2023, February). *Counter UAV Systems For India*. Ανάκτηση February 2024, από Indian Aerospace and Defence Bulletin – News for aerospace and defence in India: <https://www.iadb.in/2023/01/28/counter-uav-systems-for-india/amp/>

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Γκοφας, Α., & Τζιφακης, Ν. (2017). *Θεωρητικές Προβολές στη Διεθνή Πολιτική, η Σινο-Αμερικανική Πρόκληση*. Αθήνα: Πεδίο.

Κώστογλου, Κ. (2021). *Γεωπολιτική ανάλυση του συμπλόκου Τουρκία-Ελλάδα-Κύπρος-Ισραήλ- Αίγυπτος στο πλαίσιο της ευρύτερης Μέσης Ανατολής*. Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Διεθνών Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών. Αθήνα: Πάντειον Πανεπιστήμιο.

Ψαρίκογλου, Ν. (2023). *Στρατιωτική Συνεργασία Ελλάδας-Ινδίας: Παρούσα Κατάσταση, Μελλοντικές Προοπτικές*. ΣΕΘΑ. Αθήνα: Σχολή Εθνικής Άμυνας.

Τούρκη, Ξ. (2023, December 31). *Το διεθνές σύστημα είναι σε φάση συνεχούς αναδιάταξης*. Ανάκτηση February 2024, από Infognomon Politics: <https://infognomonpolitics.gr/2023/12/to-diethnes-systima-einai-se-fasi-synechous-anadiataxis/>

Jackson, R., & Sorensen, G. (2006). *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων - Η Συγχρονη Συζήτηση*. (Χ. Κωσταντινίδης, Ed.) Αθήνα: Gutenberg.

Ξενόγλωσση

Bose, S. (2013). *Alexander the Great's Art of Strategy: The Timeless Leadership Lessons of History's Greatest Empire Builder*. New York: Penguin Books.

Marshall, T. (2019). *Prisoners of Geography : Ten Maps that Tell you Everything You Need to Know About Global Politics*. LONDON: Elliot & Thompson Limited.

Platias, A. G., & Koliopoulos, C. (2010). *Grand Strategy: A Framework for Analysis*. Στο A. G. Platias, & C. Koliopoulos, *Thucydides on Strategy* (σσ. pp. 1- 21). London: Hurst.

S.Jainshankar. (2020). *The India Way: Strategies for an Uncertain Wolrd*. Uttar Pradesh: Harper Collins Publishers India.

Seaford, R. (2020). *The Origins of Philosophy in Ancient Greece and Ancient India. A Historical Comparison*. Cambridge: Cambrigde University Press.

Wesley, M. (1997). *Casualties of the New World Order: The Causes of Failure of UN Missions to Civil Wars*. Basingstoke: Macmillan Press Ltd.

Wilson, E. J. (2008, March). *Hard Power, Soft Power, Smart Power*. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 1(616), 110-124.

Ghoch, A. (2023, July/August). *Can India Become a Green Superpower?* *Foreign Affairs*, 102(4), 144-155.

Παράρτημα «Α»

Η αντιμετώπιση απειλών από UAV στην Ινδία

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας των μη επανδρωμένων αεροσκαφών - UAV (Unmanned Aerial Vehicles), γνωστών και ως «drones», έχει μεταμορφώσει το τοπίο της σύγχρονης ασφάλειας. Η ευρεία υιοθέτησή τους, από πεδία μαχών έως αστικές περιοχές, φέρνει στο προσκήνιο νέες προκλήσεις και απαιτήσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των εναέριων αυτών απειλών. Η Ινδία, αναγνωρίζοντας τον κίνδυνο, έχει στρέψει την προσοχή της στην ανάπτυξη καινοτόμων και αξιόπιστων συστημάτων C-UAV (Counter-Unmanned Aerial Vehicle) για την προστασία των ζωτικών υποδομών και του στρατιωτικού δυναμικού της.

Η σύγκρουση Αρμενίας-Αζερμπαϊτζάν στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ χρησιμεύει ως οδυνηρή υπενθύμιση της κρίσιμης σημασίας των συστημάτων C-UAV. Η έλλειψη τέτοιας άμυνας από την πλευρά της Αρμενίας είχε ως αποτέλεσμα σημαντικές απώλειες, ενώ η αποτελεσματική χρήση του IAI Harop από το Αζερμπαϊτζάν επέτρεψε την εξουδετέρωση της αρμενικής αεράμυνας και την εκτέλεση πλήγματος με τα TB-2 UCAV (Ugale, 2023).

Παρόμοια σκηνή εκτυλίσσεται και στην Ουκρανία, όπου drones όπως το Zala Lancet, το Shaheed-136, το Switchblade, το Warmet και τα FPV drones χρησιμοποιούνται και από τις δύο πλευρές. Η άνοδος τρομοκρατικών οργανώσεων, όπως οι Χούθις, η Χαμάς, η Λασκάρ-ε-Τάιμπα και η Αλ Σαμπάαμπ, έχει εντείνει την απειλή, με επιθέσεις σε στρατιωτικές βάσεις, όπως η επίθεση στο Τζαμού της Ινδίας το 2021, να αποτελούν πλέον θλιβερή πραγματικότητα (Ugale, 2023).

Η Ινδία, αντιμέτωπη με το λαθρεμπόριο όπλων και ναρκωτικών μέσω drones και την αυξανόμενη τρομοκρατική απειλή, έχει δρομολογήσει την ανάπτυξη εγχώριων συστημάτων αντι-UAV. Η επίθεση στο Τζαμού λειτούργησε ως καταλύτης, ωθώντας την ενίσχυση των αμυντικών δυνατοτήτων. Πολλές ινδικές εταιρείες έχουν αναδειχθεί σε πρωτοπόρους στην ανάπτυξη συστημάτων αντι-UAV.

Ανάλυση Ινδικών Συστημάτων Αντιμετώπισης UAV: Εμβάθυνση στις Λεπτομέρειες

Η Ινδία υιοθετεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην αντιμετώπιση της απειλής των drones. Έχει αναπτύξει μια εντυπωσιακή γκάμα συστημάτων C-UAV για την

αντιμετώπιση της αυξανόμενης απειλής από drones. Η Ινδία ηγείται στην ανάπτυξη οικονομικά αποδοτικών και ευέλικτων συστημάτων C-UAV και διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανάπτυξη και υιοθέτηση καινοτόμων λύσεων. Η εστίαση στην τεχνητή νοημοσύνη και τα αυτόνομα συστήματα αποτελεί καίριο σημείο για την μελλοντική ανάπτυξη. Η συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα αποτελεί βασικό παράγοντα της επιτυχίας.

Ως κύριες κατηγορίες συστημάτων C-UAV διακρίνονται οι εξής δύο:

α) «Soft Kill»: Η μέθοδος αυτή εστιάζει στην παρεμβολή, διαταράσσοντας τα σήματα GPS ή επικοινωνίας του drone. Συστήματα όπως το «Leather Dazzler» και τα «Net Guns» υιοθετούν αυτή την προσέγγιση.

β) «Hard Kill»: Η εξουδετέρωση του drone επιτυγχάνεται με κινητικά πλήγματα, αξιοποιώντας αντιαεροπορικά πυροβόλα, όπλα άμεσης ενέργειας, φορητά αντιαεροπορικά συστήματα και μικροαντιαεροπορικούς πυραύλους.

Υπάρχει μια ευρεία παραγωγή και επιχειρησιακή ενσωμάτωση συστημάτων C-UAV στην Ινδία (Ugale, 2023) που είναι εξαιρετικού ενδιαφέροντος για πιθανή απόκτηση από την Ελλάδα:

α) BEL-DRDO D-4 Anti-Drone System:

- (1) Συνδυάζει δυνατότητες soft-kill και hard-kill.
- (2) AESA-RADAR, αισθητήρας: EO/IR, παρεμβολείς RF/GPS, DEW 2KW.
- (3) Εμβέλεια στόχευσης 1 χλμ.
- (4) Σε υπηρεσία με Ινδικό Στρατό, Αεροπορία και Ναυτικό.

β) Zen Technologies C-UAS System:

- (1) Ανιχνευτής RF μη επανδρωμένων αεροσκαφών, σταθμός ελέγχου, αισθητήρας ημέρας/νύχτας.
- (2) Ενσωμάτωση με L-70 air defense gun για hard-kill.
- (3) Εμβέλεια στόχευσης 1 χλμ.

γ) Indrajaal Grene Robotic System:

- (1) Λύση αντιμετώπισης drones με τεχνητή νοημοσύνη.

(2) Ανιχνευτές RF, ενσωμάτωση με όπλα, θύρα Drone Ports, "Zombie" drones.

(3) Διοίκηση και έλεγχος, δοκιμές σε στρατηγικές τοποθεσίες.

δ) Big Bang Boom Solutions C-UAS System:

(1) Ανιχνευτές και παρεμβολείς RF X Band και S Band.

(2) Εμβέλεια ανίχνευσης 20 χλμ., εμβέλεια στόχευσης 15 χλμ.

(3) Λειτουργία εντοπισμού EO/IR με αναγνώριση AI.

ε) IIO Technologies:

(1) Ανιχνευτές και παρεμβολείς RF Drone.

(2) Επιχειρησιακό εύρος 5 χλμ.

(3) Σε ενεργή υπηρεσία.

στ) BEL Laser Dazzler:

(1) Soft-kill μέθοδος, καταστολή οπτικών αισθητήρων.

ζ) Επιπλέον Συστήματα:

(1) Gurutvaa Dronaam System: φορητές συσκευές για παρεμβολές GPS/RF.

(2) Throttle Aerospace Systems Defender: εκτοξευτής δικτυού για εξουδετέρωση drones.

Συμπερασματικά, η Ινδία έχει υιοθετήσει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην ανάπτυξη συστημάτων C-UAV, ενσωματώνοντας καινοτόμες τεχνολογίες και προσαρμόζοντας λύσεις στις εγχώριες απαιτήσεις. Η συνεχής εξέλιξη και επένδυση σε αυτόν τον τομέα θα διασφαλίσουν την ετοιμότητα της Ινδίας να αντιμετωπίσει με αυτοπεποίθηση τις εξελισσόμενες απειλές στον τομέα των UAV. Ωστόσο, η Ινδία δεν έχει διαμορφώσει ακόμη επίσημο δόγμα αντιμετώπισης UAV για τις συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις ή για τον τομέα αντιμετώπισης ανταρσίας/τρομοκρατίας (CI/CT). Ωστόσο, μετά τις συγκρούσεις στο Αζερμπαϊτζάν-Αρμενία και τη Ρωσία-Ουκρανία, υπάρχει έντονη αναγνώριση των προκλήσεων που θέτουν τα UAV (Upadhyay, 2023).

Η συνεχής εξέλιξη της τεχνολογίας UAV καθιστά επιτακτική την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής αντιμετώπισης για την προστασία των ινδικών συμφερόντων μέσα από την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων C-UAV όπως (Uradhyay, 2023):

α) Ενίσχυση ανίχνευσης: Ανάπτυξη ραντάρ υψηλής ευκρίνειας, συστημάτων ηλεκτρονικού πολέμου (EW) και αισθητήρων multi-spectral για αποτελεσματική ανίχνευση UAV σε διάφορα περιβάλλοντα.

β) Αυτονομία και τεχνητή νοημοσύνη: Ενσωμάτωση AI στα συστήματα C-UAV για αυτοματοποίηση της λήψης αποφάσεων, βελτιστοποίηση της αντιμετώπισης και προσαρμογή στις τακτικές του εχθρού.

γ) Αντιμετώπιση μικρών UAV: Ανάπτυξη λύσεων για την αντιμετώπιση μικρών UAV (sUAS), τα οποία είναι δύσκολα στην ανίχνευση και αποτελούν αυξανόμενη απειλή.

δ) Κυβερνοασφάλεια: Ενίσχυση της κυβερνοασφάλειας των συστημάτων C-UAV για την αποτροπή «hacking» και παρεμβολών.

Εικόνα A1: Σύγχρονο Πεδίο Επιχειρήσεων με C-UAV (Ugale, 2023)

Η συνεργασία με άλλες χώρες σε θέματα C-UAV είναι απαραίτητη για:

α) Ανταλλαγή πληροφοριών: Κοινή χρήση τεχνογνωσίας, τακτικών και βέλτιστων πρακτικών για την αντιμετώπιση UAV.

β) Συνεκπαίδευση: Διοργάνωση κοινών ασκήσεων για την ενίσχυση της διαλειτουργικότητας και της ετοιμότητας.

γ) Συνεκτική ανάπτυξη: Κοινή ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων C-UAV για την αντιμετώπιση κοινών απειλών.

Αντιμετωπίζοντας την απειλή των UAV με φιλοσοφία και καινοτομία

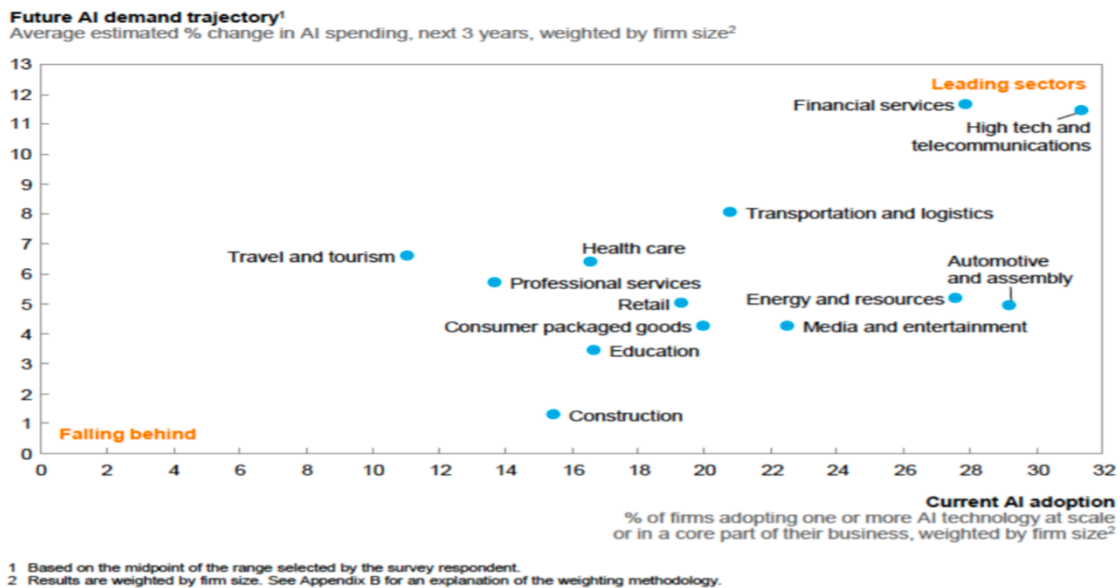
Η Ινδία βρίσκεται σε ένα κρίσιμο σημείο αναφορικά με τη στρατηγική της αντιμετώπισης UAV. Η περιορισμένη εμπειρία μάχης με αυτές τις τεχνολογίες, σε συνδυασμό με την έλλειψη ενός ολοκληρωμένου σχεδίου, έχει οδηγήσει σε αποσπασματικές προσπάθειες ανάπτυξης συστημάτων C-UAV. Η υιοθέτηση μιας ενιαίας φιλοσοφίας C-UAV θα οδηγήσει σε πιο οργανωμένη και αποτελεσματική αντιμετώπιση. Η Ινδία έχει την ευκαιρία να ηγηθεί στην ανάπτυξη αποτελεσματικών συστημάτων C-UAV. Μια ολοκληρωμένη φιλοσοφία, η συνεργασία και η αξιοποίηση της εγχώριας βιομηχανίας είναι τα κλειδιά για την επιτυχία. Η αντιμετώπιση της απειλής από τα UAV απαιτεί μια στρατηγική προσέγγιση που να συνδυάζει την ασφάλεια με την καινοτομία (Upadhyay, 2023).

Παράρτημα «B»

Ανάπτυξη της δυναμικής της Ινδίας στην Τεχνητή Νοημοσύνη

Η εθνική στρατηγική της Ινδίας για την Τεχνητή Νοημοσύνη (TN) που εκπονήθηκε από το NITI Aayog (NITI Aayog, 2018) διατύπωσε την πορεία προς τα εμπρός για την αξιοποίηση της ισχύος της TN σε διάφορους τομείς. Οι πρακτικές και οι προσπάθειες ανάπτυξης της TN ωφελούν την Ινδία στην αντιμετώπιση των κοινωνικών αναγκών σε τομείς όπως η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση, η γεωργία, οι έξυπνες πόλεις και οι υποδομές, συμπεριλαμβανομένης της έξυπνης κινητικότητας και των μεταφορών, χρησιμοποιώντας τέτοια δυναμικά δεδομένα. Η αυγή του 21ου αιώνα είδε τα ηλεκτρονικά να ενσωματώνονται σχεδόν σε κάθε κατασκευή στον κόσμο. Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνονται οι τομείς και το ποσοστό υιοθέτησης της TN στην Ινδία σε σχέση με τους αντίστοιχους πόρους που δαπανώνται για την ανάπτυξή τους. (Indian Science Technology & Innovation, 2023).

AI adoption across sectors

Source: NITI Aayog

Εικόνα B1: Εφαρμογή της TN ανά τομείς στην Ινδία (Indian Science Technology & Innovation, 2023)

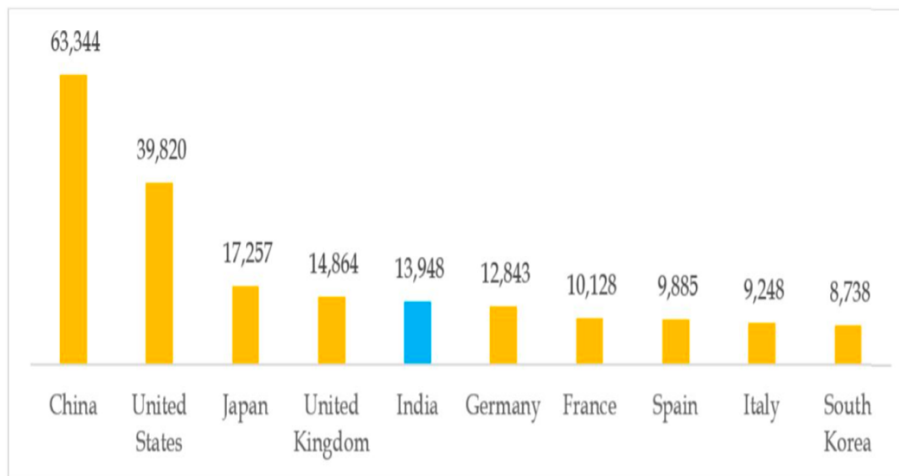
Υπάρχουν πλέον απίστευτες εξελίξεις στη συλλογή δεδομένων, στην επεξεργασία και στην υπολογιστική ισχύ. Τα ευφυή συστήματα μπορούν πλέον να αναπτυχθούν σε μια

ποικιλία εργασιών και λήψης αποφάσεων για να επιτρέψουν καλύτερη συνδεσιμότητα και την ενίσχυση της παραγωγικότητας.

Η Ινδία ως ηγέτιδα δύναμη στην υιοθέτηση της Τεχνητής Νοημοσύνης.

Η Ινδία βρίσκεται στο κατώφλι μιας ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης με την ΤΝ να διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο. Μέχρι το τέλος της τρέχουσας δεκαετίας, η χώρα αναμένεται να έχει τον μεγαλύτερο πληθυσμό χρηστών ΤΝ στον κόσμο, ξεπερνώντας κάθε άλλο έθνος. Η υιοθέτηση της ΤΝ στην Ινδία φέρει μοναδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις, καθιστώντας την μια συναρπαστική περίπτωση μελέτης για το μέλλον της τεχνολογίας. Διαθέτει ένα νεανικό και συνδεδεμένο πληθυσμό. Ο μέσος όρος ηλικίας αγγίζει τα 28 έτη, σημαντικά χαμηλότερος σε σχέση με τις προηγμένες οικονομίες. Παράλληλα, η ραγδαία ανάπτυξη του ψηφιακού τομέα έχει οδηγήσει σε τεράστια αύξηση των χρηστών του διαδικτύου, αγγίζοντας πλέον τα 790 εκατομμύρια. Η διείσδυση του διαδικτύου, σε συνδυασμό με τα προσιτά προγράμματα δεδομένων, δημιουργεί μια εύφορη βάση για την υιοθέτηση εφαρμογών και υπηρεσιών ΤΝ (NANDAN NILEKANI & BHOJWANI, 2023).

India in AI related research and academics

Source: Scimago Journal & Country Rank (SJR)

Εικόνα Β2: Αριθμός των παραπομπών μελετών για την ΤΝ προερχόμενα από Ινδία για το διάστημα μεταξύ 2010-2016 (NITI Aayog, 2018).

Δημόσια Ψηφιακή Υποδομή.

Η Ινδία έχει επενδύσει σημαντικά στην ανάπτυξη μίας στιβαρής ψηφιακής δημόσιας υποδομής. Η ύπαρξη μίας τέτοιας υποδομής επιτρέπει την ομαλή ενσωμάτωση λύσεων TN, ενισχύοντας παράλληλα την εμπιστοσύνη του κοινού προς τις νέες τεχνολογίες. Σημαντικά ορόσημα αποτελούν (NANDAN NILEKANI & BHOJWANI, 2023):

α) Aadhaar: ένα μοναδικό σύστημα ψηφιακής ταυτότητας για σχεδόν κάθε πολίτη.

β) Unified Payments Interface (UPI): ένα πανεθνικό, «real-time» σύστημα πληρωμών που διαχειρίζεται δισεκατομμύρια συναλλαγές κάθε μήνα.

Σε αντίθεση με τις δυτικές χώρες που βάζονται με παλαιότερα συστήματα, η Ινδία έχει την ευκαιρία να υιοθετήσει λύσεις TN «από το μηδέν». Η προσέγγιση αυτή εστιάζει στην ανάπτυξη πρωτοποριακών εφαρμογών TN για την αντιμετώπιση καίριων κοινωνικών προβλημάτων. Αυτές οι πρωτοβουλίες καταδεικνύουν την αφοσίωση της Ινδίας στην αξιοποίηση της TN για κοινωνική καινοτομία, θέτοντας στο επίκεντρο την επίλυση προβλημάτων που αγγίζουν άμεσα τον πληθυσμό. Ενδεικτικά παραδείγματα (NANDAN NILEKANI & BHOJWANI, 2023):

α) Namma Yatri: μια εφαρμογή δικτύου μεταφοράς με ταξί που δημιουργήθηκε σε συνεργασία με το συνδικάτο των οδηγών αυτοκινήτων «rickshaw» στο Μπανγκαλόρ και ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2022. Αυτοί οι οδηγοί έχουν τη δική τους εφαρμογή, με πάγια χρέωση για τη χρήση της, χωρίς ποσοστιαία προμήθεια και χωρίς μεσάζοντες. Η εφαρμογή έχει διευκολύνει σχεδόν 90.000 διαδρομές την ημέρα, σχεδόν όσες και οι εταιρείες, ενισχύοντας την οικονομική τους ενδυνάμωση.

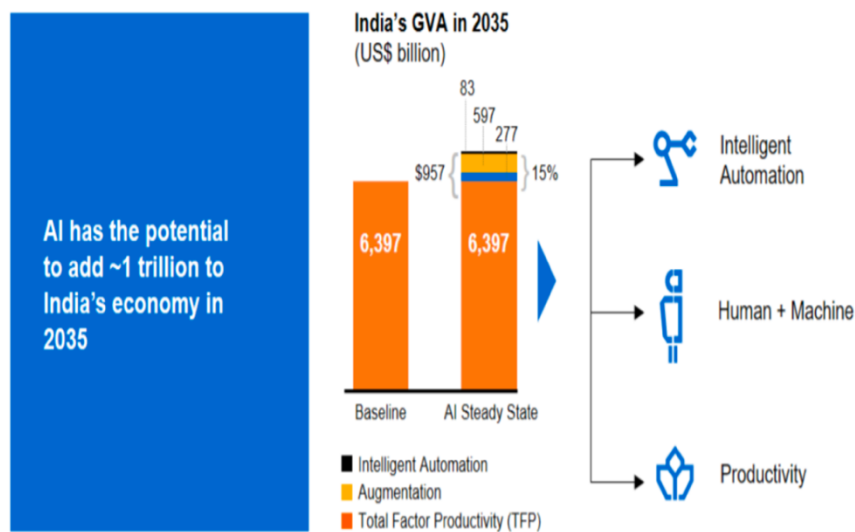
β) PM-Kisan chatbot: ένα AI chatbot που βοηθά τους αγρότες να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες και να διαχειρίζονται τις αιτήσεις τους για οικονομική ενίσχυση.

Ανθηρά Τεχνολογικά Οικοσυστήματα

Ο τομέας πληροφορικής και επικοινωνιών στην Ινδία παρουσιάζει ραγδαία ανάπτυξη, με τις εξαγωγές να αγγίζουν τα 250 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. Η χώρα

διαθέτει μια μεγάλη δεξαμενή προγραμματιστών, με το «GitHub»¹² να καταγράφει τον δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό χρηστών από την Ινδία, μετά τις ΗΠΑ. Αυτό το δυναμικό οικοσύστημα τροφοδοτεί την καινοτομία στον τομέα της ΤΝ, με νέες εταιρείες (startups) να αναπτύσσονται και να υιοθετούν λύσεις ΤΝ σε διάφορους κλάδους. Η αλληλεπίδραση τροφοδοτεί έναν κύκλο ανάπτυξης, με τα δεδομένα που παράγονται από την ψηφιακή υποδομή να τροφοδοτούν την ανάπτυξη ακόμα πιο ακριβών και ωφέλιμων εργαλείων ΤΝ.

AI has the potential to boost growth by unlocking innovations

Source: NITI Aayog & Accenture: GVA – Gross Value Added

Εικόνα Β3: Δυναμικό ώθησης ανάπτυξης στην Ινδία με την βοήθεια της ΤΝ έως το 2035 (NITI Aayog, 2018).

Εστίαση σε Ανθρωποκεντρικές Λύσεις.

Οργανισμοί όπως το «EkStep»¹³ υιοθετούν μια προσέγγιση «People+AI», θέτοντας στο επίκεντρο τις ανάγκες των ανθρώπων έναντι της τεχνολογίας. Η φιλοσοφία

¹² Το «GitHub» είναι μια διαδικτυακή πλατφόρμα ανάπτυξης λογισμικού. Χρησιμοποιείται για την αποθήκευση, την παρακολούθηση και τη συνεργασία σε έργα λογισμικού. Διευκολύνει τους προγραμματιστές να μοιράζονται αρχεία κώδικα και να συνεργάζονται με άλλους προγραμματιστές σε έργα ανοικτού κώδικα.

¹³ Το «EkStep Foundation» είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που έχει ως στόχο να επεκτείνει τις ευκαιρίες μάθησης σε εκατομμύρια παιδιά στην Ινδία, παρέχοντας μια καθολική πλατφόρμα για εκπαιδευτικό περιεχόμενο.

αυτή διασφαλίζει ότι οι λύσεις TN λαμβάνουν υπόψη τα καίρια προβλήματα που αντιμετωπίζει ο πληθυσμός, οδηγώντας σε ουσιαστικές και ωφέλιμες αλλαγές.

Ο συνδυασμός ενός νεανικού και συνδεδεμένου πληθυσμού, μίας στιβαρής ψηφιακής υποδομής, ενός ανθηρού τεχνολογικού οικοσυστήματος και μίας προσέγγισης «People+AI» θέτει την Ινδία σε πλεονεκτική θέση για να ηγηθεί της υιοθέτησης της TN σε παγκόσμιο επίπεδο. Καθώς η TN εξελίσσεται, η καινοτόμος νοοτροπία της Ινδίας και η δέσμευσή της για την αξιοποίηση της τεχνολογίας προς όφελος της κοινωνίας θα διαδραματίσουν καίριο ρόλο στο διαμόρφωση του μέλλοντος της TN. Η Ινδία μπορεί να συνεργαστεί με άλλα έθνη για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και την επιτάχυνση της υπεύθυνης ανάπτυξης και χρήσης της TN προς όφελος όλων.

Το Υπουργείο Ηλεκτρονικής και Πληροφορικής Τεχνολογίας (MeitY) και οι πρωτοβουλίες του στις Αναδυόμενες Τεχνολογίες.

Το Υπουργείο Ηλεκτρονικής και Πληροφορικής Τεχνολογίας (MeitY) διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στην προώθηση της έρευνας, της ανάπτυξης και της υιοθέτησης αναδυόμενων τεχνολογιών στην Ινδία. Μια ανάλυση των βασικών πρωτοβουλιών του MeitY, δίνοντας έμφαση στους τομείς της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) και των Κέντρων Αριστείας (CoEs) έχει ως ακολούθως (Bhatia, 2024):

α) Πρωτοβουλίες Τεχνητής Νοημοσύνης (TN):

(1) Συστήματα Επιτροπών TN: Το MeitY ίδρυσε τέσσερις επιτροπές με στόχο την αξιολόγηση της πιθανής επίδρασης της TN και τη διαμόρφωση κατάλληλων πολιτικών.

(2) Εθνική Πύλη TN (INDIAai): Η INDIAai λειτουργεί ως ένα κεντρικό σημείο αναφοράς για πόρους σχετιζόμενους με την έρευνα, την εκπαίδευση και τις εφαρμογές της TN.

(3) Εθνικό Πρόγραμμα Τεχνητής Νοημοσύνης: Το πρόγραμμα αυτό αποσκοπεί στην προώθηση της υπεύθυνης ανάπτυξης της TN, εστιάζοντας στην κατάρτιση, την έρευνα και τον κοινωνικό αντίκτυπο.

(4) Παγκόσμια Συνεργασία για την Τεχνητή Νοημοσύνη (GPAI): Η Ινδία αποτελεί ιδρυτικό μέλος και τρέχουσα Πρόεδρο (2024) της GPAI, συμβάλλοντας στην διεθνή συνεργασία για την ηθική ανάπτυξη της ΤΝ.

β) Κέντρα Αριστείας (CoEs): Το MeitY ίδρυσε CoEs με στόχο την τόνωση της καινοτομίας και την υποστήριξη νεοφυών επιχειρήσεων σε συγκεκριμένους τομείς αναδυόμενων τεχνολογιών όπως:

(1) Διαδίκτυο των Πραγμάτων (IoT): CoEs στις πόλεις Bengaluru, Gurugram, Gandhinagar και Visakhapatnam.

(2) Εικονική & Επαυξημένη Πραγματικότητα (VAR): CoE στο IIT Bhubaneswar.

(3) Παιχνίδια, VFX, Οπτική Υπολογιστική & ΤΝ: CoE στην πόλη Hyderabad.

(4) Τεχνολογία Blockchain: CoE στην πόλη Gurugram.

Συμπερασματικά, το MeitY ηγείται της ανάπτυξης και υιοθέτησης αναδυόμενων τεχνολογιών στην Ινδία, με έμφαση στην ΤΝ. Οι προαναφερθείσες πρωτοβουλίες καταδεικνύουν μια πολυεπίπεδη προσέγγιση, η οποία περιλαμβάνει έρευνα, κατάρτιση, ανάπτυξη υποδομών και διεθνή συνεργασία. Στόχος των πρωτοβουλιών αυτών είναι η ανάδειξη της Ινδίας ως ηγέτιδα δύναμη στην υπεύθυνη και ωφέλιμη αξιοποίηση των αναδυόμενων τεχνολογιών.

Η Ινδία και η Τεχνητή Νοημοσύνη στην Άμυνα.

Η Ινδία βρίσκεται στα αρχικά στάδια αξιοποίησης της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) για αμυντικούς σκοπούς. Παρά τις ανησυχίες για τη δυνητική αρνητική της χρήση, η χώρα προωθεί την ανάπτυξη της ΤΝ για να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά της στο διεθνές περιβάλλον, ειδικά εν μέσω του ανταγωνισμού με την Κίνα στην περιοχή του Ινδικού Ωκεανού (Levesques, 2024). Η Ινδία ξεκίνησε να εργάζεται σε στρατηγικές ΤΝ για την άμυνα πριν από το 2018, όταν και δημοσιεύθηκε η εθνική στρατηγική ΤΝ. Ακολούθησε η σύσταση συμβουλίου και οργανισμού για την ΤΝ στην άμυνα το 2019. Το 2022, δημοσιεύθηκε λίστα με 75 έργα προτεραιότητας που περιλαμβάνουν ανάλυση δεδομένων, κυβερνοασφάλεια, προσομοιώσεις και αυτόνομα συστήματα, όπως drones.

Η χώρα εξερευνά επίσης εφαρμογές TN για θαλάσσια επιτήρηση και συνοριακή ασφάλεια (Levesques, 2024).

Η Ινδία δίνει έμφαση στην ανάπτυξη της εγχώριας βιομηχανίας TN και συνεργασίες με ιδιωτικό τομέα για να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της. Στόχος είναι η αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού TN και προϊόντων διπλής χρήσης για την άμυνα και την αύξηση της συνεισφοράς της ψηφιακής οικονομίας στο ΑΕΠ. Επιπρόσθετα, η χώρα τονίζει την ανάγκη πρόληψης της κακόβουλης χρήσης της TN από τρομοκρατικές οργανώσεις.

Πρώιμες Προσπάθειες της Ινδίας στην Άμυνα με Τεχνητή Νοημοσύνη.

Η Ινδία βρίσκεται στα αρχικά στάδια ανάπτυξης και αξιοποίησης της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) στην άμυνα. Η χώρα έχει παρουσιάσει επιδείξεις σμηνών drones με TN και χρησιμοποιεί την τεχνολογία για πληροφορίες, επιτήρηση και αναγνώριση. Παράλληλα, τρέχουν κυβερνητικά έργα σε τομείς όπως η πρόβλεψη ορατότητας, ανάλυση εικόνων, αποφυγή συγκρούσεων drones και παρακολούθηση πλοίων (Levesques, 2024).

Κρατικά ιδρύματα άμυνας όπως η Bharat Electronics Limited και η DRDO ηγούνται των προσπαθειών, συνεργαζόμενα με τις ένοπλες δυνάμεις και πανεπιστήμια. Ωστόσο, η έρευνα και ανάπτυξη (R&D) στον δημόσιο τομέα μπορεί να καθυστερήσει και να αποκλίνει από τις προδιαγραφές. Πρόσφατες μειώσεις στον προϋπολογισμό R&D άμυνας προκαλούν ανησυχίες, ειδικά σε σύγκριση με το χαμηλό ποσοστό R&D ως προς το ΑΕΠ της Ινδίας (Levesques, 2024).

Για να ενισχύσει την εγχώρια βιομηχανία TN και να αναπληρώσει κενά, η Ινδία αναπτύσσει διεθνείς συνεργασίες, συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ, του Ισραήλ και άλλων χωρών. Οι ΗΠΑ και η Ινδία ξεκίνησαν διάλογο για συνεργασία στην TN άμυνας, ενώ η DRDO υπέγραψε συμφωνία με το Ισραήλ για την ανάπτυξη τεχνολογιών TN. Παρά την έλλειψη συγκεκριμένων συνεργασιών για απόκτηση συγκεκριμένων δυνατοτήτων TN άμυνας, η Ινδία υποστηρίζει την διαφάνεια, την ασφάλεια, την εμπιστοσύνη και την λογοδοσία στην TN, ακολουθώντας τη ρητορική των παραδοσιακών της συνεργατών. Αναμένεται να δημοσιεύσει την πρώτη εθνική στρατηγική ασφάλειας μετά τις εκλογές

του Απριλίου-Μαΐου 2024, η οποία ενδέχεται να περιλαμβάνει και στρατηγική για την ΤΝ στην άμυνα. Αυτή θα μπορούσε να προσφέρει μεγαλύτερη διαύγεια και να θέσει μακροπρόθεσμες προσδοκίες (Levesques, 2024).

Παράρτημα «Γ»

Στοιχεία για το διμερές εμπόριο Ελλάδας – Ινδίας

Εμβάθυνση Σχέσεων και Συνεργασία σε Πολλούς Τομείς.

Κατά τη συνάντησή του με τον Ινδό ομόλογό του Ναρέντρα Μόντι στο Νέο Δελχί στις 18 Φεβρουαρίου 2024, ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης εστίασε στην ενίσχυση και αναβάθμιση των διμερών σχέσεων σε όλα τα επίπεδα, όπως ορίζεται στην Κοινή Δήλωση Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης (TO BHMA Newsroom, 2024).

Συζητήθηκε ο στόχος διπλασιασμού των εμπορικών συναλλαγών έως το 2030, καθώς και η ενίσχυση της συνεργασίας σε πλήθος τομέων, όπως η υψηλή τεχνολογία, η ψηφιοποίηση, οι νεοφυείς επιχειρήσεις, οι υποδομές, τα κέντρα logistics, η άμυνα, η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, η "πράσινη" ενέργεια και ο αγροτικός τομέας.

Ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, στις κοινές δηλώσεις με τον Ινδό ομόλογό του Ναρέντρα Μόντι, τόνισε την πρόοδο στην υλοποίηση της Κοινής Διακήρυξης που αναβάθμισε τις σχέσεις σε Στρατηγικό Επίπεδο. Επεσήμανε τις κοινές αξίες και αρχές, όπως η δέσμευση στο Διεθνές Δίκαιο και η πίστη στο Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ, που φέρνουν Ελλάδα και Ινδία κοντά. Παρουσίασε τον Ναρέντρα Μόντι ως οραματιστή, ηγέτη με αρχές και φίλο, ενώ υπογράμμισε την αύξηση των διμερών επαφών και συνεργασιών. Ειδικότερα, μνημόνευσε:

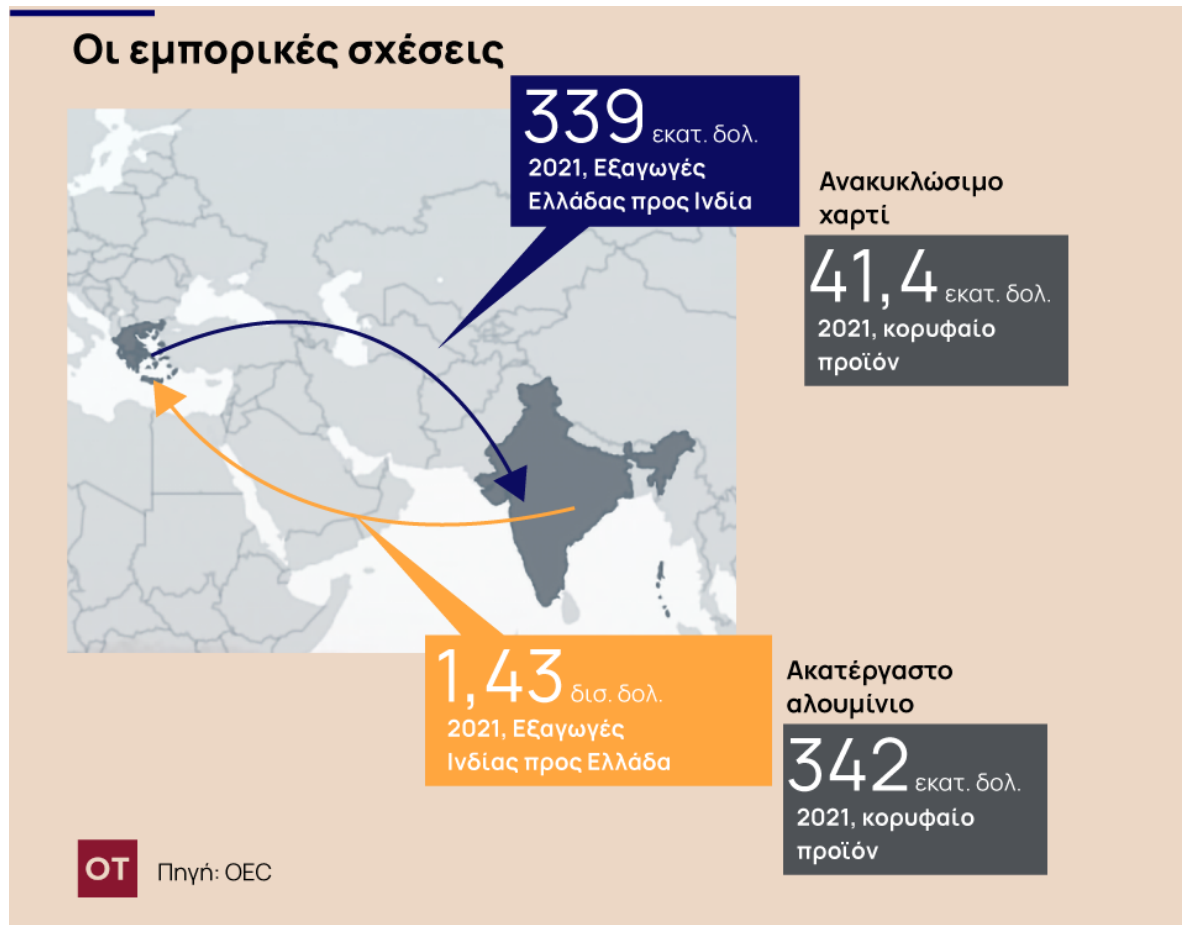
- α) Μνημόνια κατανόησης σε γεωργία και άμυνα.
- β) Συμφωνία για μετανάστευση και κινητικότητα.
- γ) Συμμετοχή Ελλάδας στο διάδρομο Ινδία-Μέση Ανατολή-Ευρώπη (IMEC).
- δ) Επενδύσεις σε ΑΠΕ, λιμάνια, ναυτιλία και logistics.
- ε) Διπλασιασμό διμερούς εμπορίου έως το 2030.

στ) Υποστήριξη στην υποψηφιότητα της Ινδίας για το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Συνολικά, ο κ. Μητσοτάκης εξέφρασε αισιοδοξία για την πολυεπίπεδη συνεργασία, σε διμερές και πολυμερές επίπεδο, με έμφαση στην ειρήνη, την σταθερότητα και την ανάπτυξη.

Εμπορικές Σχέσεις Ελλάδας - Ινδίας: Στατιστικά Στοιχεία και Ανάλυση.

Το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας παρουσιάζει ανοδική τάση τα τελευταία χρόνια, με τα στατιστικά στοιχεία να αποτυπώνουν μια ενδιαφέρουσα εικόνα.

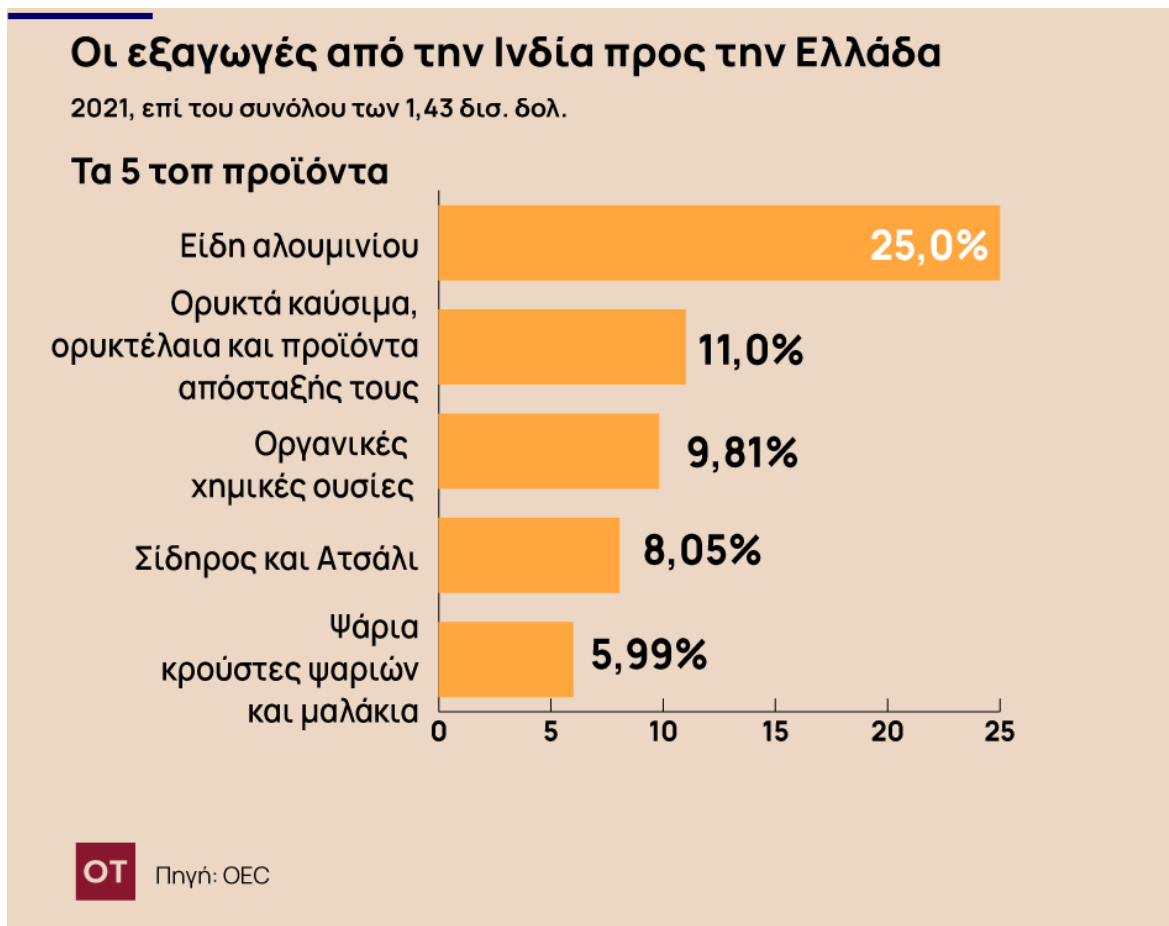

Εικόνα Γ1: Στοιχεία Εμπορικής Σχέσης Ελλάδας Ινδίας για το 2021 (Μουρμούρης, 2023).

Εξαγωγές Ινδίας προς Ελλάδα:

- α) Το 2021, η Ινδία εξήγαγε στην Ελλάδα προϊόντα αξίας 1,43 δισ. δολαρίων.
- β) Τα κύρια εξαγόμενα προϊόντα ήταν:
 - (1) Ακατέργαστο αλουμίνιο (342 εκατομμύρια δολάρια)
 - (2) Διυλισμένο πετρέλαιο (157 εκατομμύρια δολάρια)
 - (3) Επικαλυμμένος σίδηρος έλασης (91,9 εκατομμύρια δολάρια)

γ) Η ετήσια αύξηση των εξαγωγών της Ινδίας προς την Ελλάδα την περίοδο 1995-2021 ήταν 10,1%.

Εικόνα Γ2: Στοιχεία Εξαγωγών από Ινδία προς Ελλάδα για το 2021 (Μουρμούρης, 2023).

Εξαγωγές Ελλάδας προς Ινδία:

α) Το 2021, η Ελλάδα εξήγαγε στην Ινδία προϊόντα αξίας 339 εκατ. δολαρίων.

β) Τα κύρια εξαγόμενα προϊόντα ήταν:

- (1) Ανακυκλωμένο χαρτί (41,4 εκατομμύρια δολάρια)
- (2) Προς ανακύκλωση αλουμίνιο (36,4 εκατομμύρια δολάρια)
- (3) Προς ανακύκλωση σίδηρος (29 εκατομμύρια δολάρια)

γ) Η ετήσια αύξηση των εξαγωγών της Ελλάδας προς την Ινδία την περίοδο 1995-2021 ήταν 8,98%.

Εξαγωγές Υπηρεσιών:

α) Το 2020, η Ελλάδα εξήγαγε στην Ινδία υπηρεσίες αξίας 612 εκατομμυρίων δολαρίων.

β) Οι κύριες κατηγορίες υπηρεσιών ήταν:

- (1) Μεταφορές (601 εκατομμύρια δολάρια)
- (2) Ταξίδια (7,08 εκατομμύρια δολάρια)
- (3) Άλλες επιχειρηματικές υπηρεσίες (1,71 εκατομμύρια δολάρια)

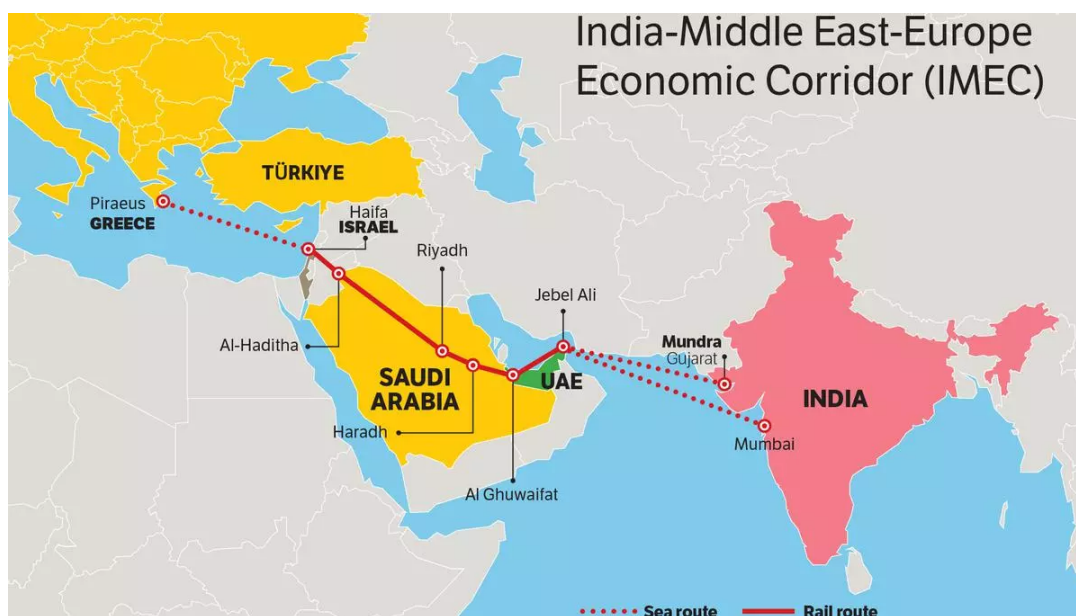
Εικόνα Γ3: Στοιχεία Εξαγωγών από Ελλάδα προς Ινδία για το 2021 (Μουρμούρης, 2023).

Παράρτημα «Δ»

Το έργο του μεγάλου οικονομικού διαδρόμου Ινδίας – Μέσης Ανατολής - Ευρώπης

Σε μια σημαντική ανακοίνωση κατά τη διάσκεψη κορυφής της G20, ο Πρωθυπουργός Ναρέντρα Μόντι αποκάλυψε τα σχέδια για τον Μεγάλο Οικονομικό Διάδρομο Ινδίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης (IMEC), μια πρωτοποριακή πρωτοβουλία που υπόσχεται να αναδιαμορφώσει το παγκόσμιο εμπόριο και τη συνδεσιμότητα. Ο διάδρομος, στον οποίο συμμετέχουν η Ινδία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Σαουδική Αραβία, η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ιταλία, η Γερμανία και οι Ηνωμένες Πολιτείες, θεωρείται πιθανό να αποτελέσει ιστορικό εγχείρημα, ξεπερνώντας ακόμη και τους Θρυλικούς Δρόμους του Μεταξιού και των Μπαχαρικών του παρελθόντος (Agora, 2023).

Ο Μεγάλος Οικονομικός Διάδρομος Ινδίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης στοχεύει στην ενίσχυση του εμπορίου μεταξύ των συμμετεχόντων χωρών, με ιδιαίτερη έμφαση στην διευκόλυνση της ανταλλαγής ενεργειακών αγαθών. Αυτή η πρωτοβουλία θα μπορούσε να αποτελέσει ουσιαστική απάντηση στην εκτεταμένη κινεζική πρωτοβουλία υποδομών, η οποία αποσκοπεί στη βελτίωση της παγκόσμιας συνδεσιμότητας με την κινεζική οικονομία.

Εικόνα Δ1: Οικονομικός Διάδρομος Ινδία – Μέση Ανατολή – Ευρώπη (GILANI, 2023).

Ένας Πολυδιάστατος Διάδρομος.

Αυτός ο διάδρομος δεν είναι απλώς μια παραδοσιακή οδός μεταφοράς, αλλά ένα ολοκληρωμένο δίκτυο υποδομών που περιλαμβάνει διάφορα στοιχεία (Arora, 2023):

α) **Σιδηροδρομική Σύνδεση:** Ο διάδρομος θα διαθέτει σύγχρονο σιδηροδρομικό σύνδεσμο, διευκολύνοντας την μετακίνηση εμπορευμάτων και ανθρώπων μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών.

β) **Καλώδιο Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας:** Θα τοποθετηθεί ένα καλώδιο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας για να διασφαλιστεί μια αξιόπιστη και αποδοτική παροχή ενέργειας, ενισχύοντας τη συνεργασία στον τομέα της ενέργειας και τη βιωσιμότητα.

γ) **Αγωγός Υδρογόνου:** Το έργο περιλαμβάνει έναν αγωγό υδρογόνου, που αντικατοπτρίζει τη δέσμευση σε καθαρότερες πηγές ενέργειας και μειωμένες εκπομπές άνθρακα.

δ) **Καλώδιο Υψηλής Ταχύτητας:** Ένα καλώδιο δεδομένων υψηλής ταχύτητας θα επιτρέψει την απρόσκοπτη ψηφιακή συνδεσιμότητα, ενισχύοντας την καινοτομία και την οικονομική ανάπτυξη.

Αρκετοί επιτακτικοί λόγοι υποστηρίζουν την πρόταση για τον Μεγάλο Οικονομικό Διάδρομο Ινδίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης (Arora, 2023):

α) **Οικονομική Ευημερία:** Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους είναι η ενίσχυση της ευημερίας μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών. Διευκολύνοντας τη ροή των ενεργειακών πόρων και των ψηφιακών επικοινωνιών, αυτός ο διάδρομος θα διευκολύνει την οικονομική ανάπτυξη.

β) **Ανάπτυξη Υποδομών:** Πολλές χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος στερούνται τις απαραίτητες υποδομές για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Αυτό το έργο αντιμετωπίζει αυτό το κενό προωθώντας την ανάπτυξη υποδομών, ενθαρρύνοντας την ένταξη και μειώνοντας τις ανισότητες.

γ) **Περιφερειακές Ανισότητες:** Ο διάδρομος αναμένεται να διαδραματίσει ρόλο στη μείωση των αναταραχών και της ανασφάλειας που προέρχονται από τη Μέση

Ανατολή. Προωθώντας την οικονομική συνεργασία και την αλληλεξάρτηση, έχει τη δυνατότητα να συμβάλει στην περιφερειακή σταθερότητα και ειρήνη.

δ) **Αντιμετώπιση της Πρωτοβουλίας «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος» (BRI) της Κίνας:** Ο διάδρομος Ινδίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης θεωρείται ένας από τους πιο φιλόδοξους ανταγωνιστές της κινεζικής πρωτοβουλίας «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος», η οποία επιδιώκει να συνδέσει διάφορα μέρη του κόσμου με την κινεζική οικονομία. Αυτό το έργο όχι μόνο προωθεί την οικονομική ολοκλήρωση, αλλά εστιάζει επίσης στη βιωσιμότητα και την ψηφιοποίηση ως βασικά στοιχεία της παγκόσμιας συνδεσιμότητας (Khalid, 2022).

Σημασία του Μεγάλου Οικονομικού Διαδρόμου Ινδίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης.

Ο Μεγάλος Οικονομικός Διάδρομος Ινδίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης αποτελεί μια φιλόδοξη και πολυδιάστατη πρωτοβουλία με τη δυνατότητα να διαμορφώσει εκ νέου το παγκόσμιο τοπίο του εμπορίου και της συνδεσιμότητας. Η υλοποίησή του δύναται να φέρει πολλαπλά οφέλη για τις συμμετέχουσες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ινδίας, σε οικονομικό, γεωπολιτικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Η σημασία του είναι η ακόλουθη:

α) Ο διάδρομος ανοίγει νέες αγορές και εμπορικές οδούς, ενισχύοντας τις εμπορικές ευκαιρίες της Ινδίας.

β) Βελτιώνει την ανθεκτικότητα της εφοδιαστικής αλυσίδας, διασφαλίζοντας μια σταθερή πηγή βασικών αγαθών.

γ) Η στρατηγική θέση της Ινδίας ενισχύει τον ρόλο της στην παγκόσμια γεωπολιτική.

δ) Μειώνει το κόστος μεταφοράς, ωφελώντας τις ινδικές επιχειρήσεις και τις εξαγωγές.

ε) Συνάδει με τους πράσινους στόχους της Ινδίας, προωθώντας μια περιβαλλοντικά υπεύθυνη ανάπτυξη.

στ) Δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης και οικονομική ανάπτυξη μέσω της ανάπτυξης υποδομών.

ζ) Βελτιώνει την ασφάλεια της εφοδιαστικής αλυσίδας, ζωτικής σημασίας για την πρόσβαση σε ενέργεια και πόρους.

η) Απλοποιεί τις διαδικασίες εμπορίου, καθιστώντας ευκολότερη τη συμμετοχή των ινδικών επιχειρήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο.

θ) Παρέχει βελτιωμένη πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές, διαφοροποιώντας τις ινδικές εξαγωγές.

Η έναρξη λειτουργίας του Διαδρόμου Ινδίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης αποτελεί σημαντικό ορόσημο για την Ινδία, καθώς η πρόσβαση της χώρας στην Δύση δια ξηράς εμποδιζόταν λόγω των τεταμένων σχέσεων με το Πακιστάν. Ακόμη και για να φτάσει στο Αφγανιστάν, η Ινδία έπρεπε να χρησιμοποιήσει εναλλακτικές διαδρομές μέσω Τατζικιστάν και Ιράν. Αυτός ο νέος διάδρομος πιθανότατα να σηματοδοτεί το τέλος του προτεινόμενου Διεθνούς Διαδρόμου Μεταφορών Βορρά-Νότου μήκους 7.200 χιλιομέτρων, που θα συνέδεε την Ινδία, το Ιράν, το Αζερμπαϊτζάν, τη Ρωσία, την Κεντρική Ασία και την Ευρώπη. Εκείνος ο διάδρομος βασιζόταν στο ιρανικό λιμάνι Chabahar (GILANI, 2023).

Είναι αξιοσημείωτο ότι το λιμάνι Mundra στο Γκουτζαράτ και το λιμάνι Haifa διαχειρίζονται από τον πολυεθνικό όμιλο Adani. Ο όμιλος απέκτησε το λιμάνι Haifa νωρίτερα φέτος έναντι 1,2 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Σύμφωνα με ελληνικά μέσα ενημέρωσης, ο όμιλος διεκδικεί επίσης διάφορα ελληνικά λιμάνια, συγκεκριμένα μια εγκατάσταση logistics στο λιμάνι του Πειραιά. Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον ότι το λιμάνι του Πειραιά στο σύνολό του διαχειρίζεται μια κινεζική εταιρεία. Στο τέλος της επίσκεψης του Μόντι στην Αθήνα, τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι η Adani ενδιαφέρεται να αναλάβει τον έλεγχο ελληνικών λιμανιών για να ελέγξει την κύρια πύλη για τις ινδικές εξαγωγές προς την Ευρώπη (GILANI, 2023).

Σύμφωνα με τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης, τρία άλλα λιμάνια στα οποία ενδιαφέρεται η Adani είναι η Καβάλα στη βόρεια Ελλάδα, ο Βόλος, 330 χιλιόμετρα από την Αθήνα, και η Αλεξανδρούπολη. Συμπωματικά, το λιμάνι της Καβάλας, στην περιφέρεια της Μακεδονίας, είναι το σημείο από όπου ο Μέγας Αλέξανδρος ξεκίνησε

την εκστρατεία του για την κατάκτηση της Ασίας και την Ινδία, όπου τελικά συνδέθηκε με φιλία με τον βασιλιά Πύρο μετά από μια αιματηρή μάχη (GILANI, 2023).

Ο αναδυόμενος εμπορικός διάδρομος μεταξύ Ινδίας και Ελλάδας έχει τη δυνατότητα να μεταμορφώσει τα εμπορικά πρότυπα στην περιοχή του Ινδικού Ωκεανού, τη Δυτική Ασία και την Ευρώπη. Κατά την τελευταία δεκαετία, οι διπλωματικές σχέσεις της Ινδίας με την Ελλάδα έχουν επεκταθεί σημαντικά, αντανakλώντας αυξανόμενα συμφέροντα που εκτείνονται από τον Ινδικό Ωκεανό μέχρι τη Μεσόγειο (GILANI, 2023).

Ο καθηγητής Michael Tanchum του Πανεπιστημίου της Navarre στην Ισπανία σημείωσε εύστοχα ότι αυτή η εξέλιξη θα μπορούσε να οδηγήσει σε έναν στρατηγικό και γεωπολιτικό ανασχηματισμό και να διαμορφώσει εκ νέου τον ρόλο της Ινδίας στο ευρασιατικό οικονομικό τοπίο. Η ιστορία φαίνεται να επαναλαμβάνεται καθώς οι χώρες έρχονται πιο κοντά όχι μόνο για να ενισχύσουν το εμπόριο και την οικονομία, αλλά και για να συμμετάσχουν στο «μεγάλο παιχνίδι» της Μεσογείου. Αν θα επιτύχουν να δημιουργήσουν αυτή τη νέα ανακατάταξη στην ευρύτερη περιοχή Μεσογείου – Μέσης Ανατολής, μέσα από το «κτίσιμο» νέων εμπορικών δεδομένων και μιας διαφορετικής αρχιτεκτονικής ασφαλείας, μένει να αποδειχτεί.

Παράρτημα «Ε»

Η «Τετράδα» και η αποστολή της

Η «Τετράδα» είναι μια διπλωματική εταιρική σχέση που αποτελείται από την Αυστραλία, την Ινδία, την Ιαπωνία και τις Ηνωμένες Πολιτείες, με αποστολή την προώθηση μιας ανοικτής, σταθερής και ευημερούσας περιοχής του Ινδο-Ειρηνικού, η οποία θα είναι ανθεκτική και χωρίς αποκλεισμούς.

Η ατζέντα της Τετράδας περιστρέφεται γύρω από την επίτευξη απτών αποτελεσμάτων για τον Ινδο-Ειρηνικό, αντιμετωπίζοντας τις κυριότερες προτεραιότητες και προκλήσεις του. Αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την ασφάλεια της υγείας, την κλιματική αλλαγή, την ανάπτυξη υποδομών, τις κρίσιμες και αναδυόμενες τεχνολογίες, την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, την ανθρωπιστική βοήθεια και την ανακούφιση από καταστροφές, την εξερεύνηση του διαστήματος, τη θαλάσσια ασφάλεια, την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Οι εταίροι της τετράδας συνεργάζονται στενά για να διασφαλίσουν ότι οι προσπάθειές τους ευθυγραμμίζονται και ενισχύουν τη δέσμευση στην περιοχή του Ινδο-Ειρηνικού, τόσο μέσω διμερών διαύλων όσο και στο πλαίσιο περιφερειακών θεσμών. Αξίζει να σημειωθεί ότι όλα τα μέλη της Τετράδας έχουν μακροχρόνιες σχέσεις με την Ένωση Εθνών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) ως εταίροι διαλόγου και είναι αφοσιωμένοι υποστηρικτές της κεντρικής θέσης της, του περιφερειακού πλαισίου υπό την ηγεσία της και των προοπτικών της για τον Ινδο-Ειρηνικό.

Εικόνα Ε1: Η «Τετράδα» - Μια συμμαχία στον Ινδό – Ειρηνικό.

Παράρτημα «ΣΤ»

Οι σχέσεις Ινδίας – Πακιστάν με φόντο το Κασμίρ

Η διαμάχη για το Κασμίρ αποτελεί ένα από τα πλέον ακανθώδη ζητήματα στην διεθνή σκηνή, με τις ρίζες της να χρονολογούνται από την ανατολή της ανεξαρτησίας της Ινδίας το 1947. Η προσχώρηση του πριγκιπάτου στην Ινδία, με την παράλληλη διατήρηση ειδικού καθεστώτος αυτονομίας, πυροδότησε μια μακρά σειρά συγκρούσεων με το Πακιστάν, το οποίο διεκδικεί επίσης την περιοχή. Τρεις πόλεμοι (1948, 1965, 1971) σημάδεψαν την ιστορία του Κασμίρ, οδηγώντας στην de facto διαίρεσή του, με το 65% να ελέγχεται από την Ινδία και το 35% από το Πακιστάν. Η Γραμμή Ελέγχου (LoC), που υιοθετήθηκε το 1972, λειτούργησε ως de facto σύνορο, χωρίς όμως να τυγχάνει διεθνούς αναγνώρισης (Θεοδωροπούλου, 2020).

Η περιοχή LoC είναι ορεινή και δύσβατη, με συχνές παραβιάσεις της εκεχειρίας και ανταλλαγές πυρών. Υπάρχουν νάρκες ξηράς κατά μήκος της γραμμής, θέτοντας σε κίνδυνο αμάχους και στρατιώτες. Η Ινδία έχει κατασκευάσει φράγμα 550 χιλιομέτρων κατά μήκος της LoC για να αποτρέψει την διείσδυση μαχητών. Το Πακιστάν δεν έχει φράγμα, αλλά υπάρχουν χωριά κοντά στη γραμμή. Πέντε σημεία διέλευσης επιτρέπουν στους αμάχους να διασχίζουν νόμιμα, αλλά η διαδικασία είναι περίπλοκη. Το εμπόριο «cross-LoC» άρχισε το 2008. Η LoC έχει διαιρέσει οικογένειες και χωριά, με τραγικές συνέπειες. Γυναίκες στο Πακιστάν έχουν ηγηθεί προσπαθειών για τερματισμό της διαμάχης. Παραμένει ένα από τα πιο επικίνδυνα σύνορα στον κόσμο, με σοβαρές επιπτώσεις στις ζωές των ανθρώπων που ζουν στην περιοχή (Μπουρλάκης, 2022).

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990, ο πόλεμος του Kargil έφερε νέα ένταση στην περιοχή, ωστόσο το 2003, οι δύο χώρες φάνηκε να στρέφονται προς την ειρηνική επίλυση, συμφωνώντας στην τήρηση της Γραμμής Ελέγχου. Η τρομοκρατική επίθεση του 2019, όμως, ώθησε την Ινδία σε ανάκληση του ειδικού καθεστώτος αυτονομίας του Κασμίρ, πυροδοτώντας την έντονη αντίδραση του Πακιστάν. Η μετέπειτα διχοτόμηση της περιοχής από την ινδική κυβέρνηση σε δύο εδάφη, διοικούμενα από την κεντρική εξουσία, περιόρισε δραστικά την αυτονομία του Κασμίρ. Σήμερα, το Κασμίρ παραμένει μια ζώνη εχθροπραξιών, με τους πολίτες να στερούνται βασικών ελευθεριών και να

βιώνουν καθημερινά τις συνέπειες της διαμάχης. Η ειρηνική επίλυση του ζητήματος μοιάζει μακρινό όνειρο, καθώς οι σκληρές θέσεις των δύο πλευρών δυσχεραίνουν την εύρεση κοινής συνισταμένης. Η μελλοντική πορεία του Κασμίρ παραμένει αβέβαιη, με το αδιέξοδο να τροφοδοτεί την ένταση και να θέτει σε κίνδυνο την ειρήνη και την ασφάλεια στην ευρύτερη περιοχή (Θεοδωροπούλου, 2020).

Εικόνα ΣΤ1: Κασμίρ και Γραμμή Ελέγχου με το Πακιστάν (LOC) (BBC news, 2019) (The Economist, 2017).

